Autozitates Aristotilis Benece Boecij Platonis Apulei Affricani Porphirij et Gilberti porritani.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

¶ Regiſtꝝ denotans autoritates librorꝝ ariſtotelis ꝛ quoꝝſ
dãphorꝝ in quolibꝫ folio ꝓtentas feliciter incipit

Autoritates ariſto. primi ꝛ.ij. libri metha. folio primo
Autoritates tertij ꝛ.iiij. libri metha. fo.ij.
Auto.v.libri methaphiſice fo.iij
Auto.vi.ꝛ vij.libri metha. fo.iiij
Auto.viij.ꝛ.ix.libri methaphiſice fo.v.
Auto.x.xi.et.xij.libri methaphiſice fo.vi.
¶ Auto.primi libri phiſicorꝝ fo.vij
Auto.ij.et.tertij libri phiſicorꝝ fo.viij
Auto.iiij.et.v. libri phiſicorꝝ fo.ix.
Auto.vi.vij.ꝛ viij.libri phiſicorum fo.x.
¶ Auto.primi libri de celo et mundo fo.xi
Auto.ij.iij.et.iiij.libri de celo et mundo fo.xij.
Auto.primi ꝛ.ij.libri de generatione fo.xiij.
Auto.primi.ij.iij.et.iiij.libri metheororꝝ fo.xiiij.
Auto.primi libri de anima fo.eodē
Auto.ij.libri de anima fo.xv.
Auto.tertij libri de anima fo.xvij
Auto.de ſenſu et ſenſato fo.xx.
Auto.de memoria et reminiſcentia fo.xxi
Auto.de ſomno et vigilia fo. eodem
Auto.de longitudine ꝛ breuitate vite fo.xxij
Auto.de ſenectute et iuuentute fo. eodē
Auto.de reſpiratione et inſpiratione fo.eodē
Auto.de morte et vita fo.eodē
Auto.de motibus animalium fo.xxiij
¶ Auto.primi et ſcōi libri de animalibus fo. eodē
Auto.iij.iiij.et.v.libri de animalibus fo.xxiiij.
Auto.vi.vij.viij.ix.et.x.libri de animalibus fo.xxv
Auto.xi.et xij.libri de animalibus fo.xxvi
Auto.xiij.xiiij.et xv.libri de animalibus fo.xxvij
Auto.xvi.libri de animalibus fo.xxviij
Auto.de ſubſtantia orbis fo.eodē
Auto.libri cauſarum fo.xxix
¶ Auto.primi et.ij.libri ethicorum fo.eodez

Auto.iij.iiij.et.v.libri ethicorū fo.xxx.
Auto.vi.vij.viij.libri ethicorum fo.xxxi.
Auto.ix.et.x.libri ethicorum fo.xxxij.
Auto.aristotelis de fortuna bona fo.xxxiij
Auto.aristotelis libri ẏconomice fo.eodem
Auto.primi ꝛ scdi libri politicorum fo.xxxiiij
Auto.iij.iiij.et.v.libri politicorum fo.xxxv.
Auto.vi.vij.et.viij.libri politicorum fo.xxxvi
Auto.primi ꝛ scdi libri rethoricorum aristo. fo.xxxvij
Auto.tertij libri rethoricorum fo.xxxviij
Auto.primi ꝛ scdi libri poetrie fo.eodem
Auto.epl'e de bene viuere ꝛ agere fo.xxxix
Auto.de regimine principum fo.eodem
Auto.de pomo et morte fo.codē
Auto.senece ad lucillum fo.eodem
Auto.de vita et moribus fo.xli.
Auto.senece de q̄tuor virtutib⁹ cardinalib⁹ fo.xlij
Auto.senece de beneficijs fo.eodem
Auto.boecij de ꝰsolatōe phie primi et.ij.libri fo.xliij
Auto.iij.et.iiij.libri de ꝰsolatione phie fo.xliiij
Auto.v.libri de ꝰsolatione phie fo.eodem
Auto.de disciplina scolarium fo.xlv
Auto.platonis in thimeo Et apulei affricani fo.xlvi
Auto.logice et primo porphirij ꝛ p̄dicamentorum fo.xlvij
Auto.peri hermenias arum fo.xlviij
Auto.sex principiorum gilberti fo.eodem
Auto.primi ꝛ scdi libri priorum fo.xlix.
Auto.primi libri posteriorum fo.l.
Auto.scdi libri posteriorum fo.lij.
Auto.primi libri topicorum fo.eodem
Auto.ij.tertij ꝛ quarti libri topicorum fo.liij.
Auto.q̄nti:sexti:ꝛ septimi libri topicorum fo.liiij
Auto.primi et scdi libri elencorum fo.lv.

Explicit tabula

¶ Incipit prologus ꝑpendij autoritatum philosophi ꝛ quo rūdam aliorum ꝓ vsu introductionis thematum ipsorum predicatorꝝ ad populuꝫ simul ac in artibus studere volentiū.

Quum em̄ aristotelice tā ad ꝑplm predicāti q̄ꝫ in artib⁹ studenti nō modicū sm̄e fulgentioris cognitiōis cu//iuslibet scientie prebeant robur atqꝫ fulcimen. ideo in pñtia ꝫ ꝓ mgr̄alib⁹ breuibusqꝫ sermonū introductiōib⁹ ad ꝑplm ac carūdem sermonū suis certis in locis mēbriscꝫ orna//tioꝛib⁹ relucentijs eiusdē aristotelis in via naturali: fac̄ vt cō/mentatoꝛ sup primo libro phisicoꝝ luminis mūdi. cuius ort⁹ primū carpsit hui⁹ vite auras. anno q̄ntodecimo mēnonis: q̄ et artarxerses decimi regis ꝑsaꝝ in straguma ciuitate tracie q̄ est ꝑs macedonie. fuit aut̄ filij⁹ nichometi medici ꝛ festie q̄ est ab escu lapio descēderūt. florēs athenis ānis trecentis ꝛ circa lxxx. añ xp̄i natiuitatē tpe alexādri magni decimi macedonū regis ¶ Fiūt aūt thematū in sermonē intētū introductiones modis seq̄ntib⁹ ꝛ plurib⁹ alijs. Principio ꝑ mgr̄alez sm̄iam verbi gr̄a. Sit thema illud luce. xi. Beati q̄ audiūt verbum dei ꝛc̄. Introducsic: dicit aristoteles primo de aialib⁹. Oīe aīal hñs aures habz eas mobiles ꝓter hoīes. ꝛ hoc rōne no bilis ꝛplexionis. nā vt dicit ibidem. sicut auꝝ excellit oīe me tallū: sic hō omne aīal. cū sit hō aīal rōnale mortale: disciplinę susceptibile: mansuetū natura. Igit̄ cuz talis sit iugiter verba salutis intende. attendat dño dicente Math. xiij. Lu. viij. et Apocal. ij. ꝛ iij. Qui habet aures audiendi audiat. Inq̄bus verbis ꝓtendit̄ virtus sensibilis siue sensualis audiendi q̄ ꝛ in aialibus intellectualis ꝛ affectualis q̄ tm̄ in hoībus. ꝑs. xliij. Audi filia. Acce primū ꝛ vide. ꝓsidera scōm ꝛ inclina aurem tuā. ꝓpende tertiū. Et aug⁹. xij. li. ꝓfessionum. locutus es dñe voce fortī ad aurem meam. Qui igit̄ negligenter audit verbū dei tantū peccat ac si xp̄i corpus acceptū expueret in terram. i. q. i. Interrogo vos fratres. et est textus aug⁹. quem tm̄ caute lege. Duus etiā aures crescent in aures aziminas. i. in eternā ꝓfusionē vt narrat ouidi⁹ li. viij. methamorphoseos a metha. i. trās ꝛ morphosis. i. mutatio. ō mida negligēre auscultatore

simphonie inter phebū. i. solem: ⁊ pan. i. deuz rusticoz. Dictū est igit Beati q̄ audiūt verbū dei ⁊ custodiūt illud. Jtē sūt thema Hō veni vocare iustos sed pccatores. Math. ix. Lu. v. Introduc sic dicit aug⁹. sup iohem Magis est iustificare impiū q̄z celū creare. subiūgit cām Celū ⁊ terra trāsibūt. electoz aūt spūalis iustificatio pmanebit. Idem in libro de natura et gra. nō pt hō bñ ⁊ ordinate viuere nisi lumine grē diuinit⁹ adiuuet Est eiā gra q̄si q̄dā radi⁹ lucis eterne quā q̄ pcepit rei nō rēsistendo illuminabit. q̄ vero eidē obicē ponit in tenebris exteriorib⁹ pmanebit Cā aūt aduent⁹ xpi in carnē fuit iustificare impios Luce. xix. Uenit fili⁹ hois q̄rere ⁊ saluū facere eq̄ perierat. et primo thim. primo. xps venit in hūc mūdū pccatores saluos facere. Aug⁹. in li. de verbis dñi Tolle morbos tolle vulnera ⁊ nulla erit cā medicine Idē. xij. de trini. licz cuiosa eq̄liter subiacent sanande miserie nr̄e ali⁹ fuerit mod⁹ possibilis. sed ꝓuenientioz nō fuit q̄z xp̄m incarnari vt hō ⁊ de⁹ videri posset quez hō esset secutur⁹. Dicit ergo Hō veni vocare iustos sed pctōres. Scōo p̄t fieri introductio p q̄ndā diuisionē. vt si thema fuerit de iudicio dic. Quatuoz requiruntur ad iudiciū rei. Primū est tuba pl'm ꝓuocās. Scōm scriptura nefas declarans. Tertiū sniā ꝓdemnans Quartū minister sentētiā iudicis exeq̄ns. Tertio fieri p̄t a sensu cōtrario ipsius thematis. Jtē q̄rto silogistice sic. Quicūq̄z adheret deo: bonitatis ei⁹ fontē largissime expit. sed corp⁹ subditū pctis deo nō adheret. cū sola caritas diuidat inter filios dei ⁊ sathane Jgitur corp⁹ subditū peccatis fontē bonitatis dei non expitur. et sic. seq̄nter in omni mō ⁊ figura Multa alia hic adduci possent de q̄b⁹ ad pns est supsedendū. vnū tñ est menti tenēdū q⁹ introductio sermonis habz sesicut exordiū siue arēga epl'aris ideo sumope cauenduz ne sit nimis longa ita vt impediat executiōem membroz ipsius sermonis: alis esset vitiosa. et semp debet generaliter cōgruere ⁊ coincidere cum materia thematis vt sua vi quasi ad modum sete introducat materiaz thematis p̄mentem. Et ad hoc permaxime valent dicta aristotelis sapientumq̄z aliozum. igitur tē.

Explicit prologus

¶ Sequitur nunc autoritates phi.i.amatoris sapientie Et primo primi libri methaphisice

Omnes homes naturaliter scire desiderant
Sensus visus multas nobis vtilitates demōstrat
Solū hominū genus arte t rōne viuit
Experientia facit artem inexperientia vero casum.
Actus et operatiōes sunt circa singularia. qz me dicus non sanat hominem in communi. sed socratem vel aliquē aliū in particulari: similiter et in alijs
Experientia est cognitio singularū. ars vero vniuersalium
Artifex est sapientior expto architector manuali artifice.
Signum scientis est posse docere
Cōueniens est quemlibet artificem inuenientem vltra communes sensus extolli nō solū propter aliquā intentionis vtilitatē sed tanq̄ sapientē t ab alijs differentem.
Scientes quoz scie ad vsum non sunt: sapientiores t honorabiliores sunt illis quoz scientie sunt ad vsum.
Sapientia est scia prima z t altissima z causarum
Sapientez oportz scire oia in vl̄. t scire difficillima t habere sciam certiorē et scire reddere cās iporz q̄ scit. et habere sciam que subordinet alias scientias subseruientes t habere sciam que sui ipsius sit causa et non alterius
Sapientis non est ordinari sed ordinare oportet. i. sapientis est regere et non regi
Pi soli docent qui causas de singulis docent
Que maxime sunt vlia difficillima sunt ad cognoscēdum hominibus quia a sensu sunt remotissima.
Finis est bonū vniuscuiusq̄ rei t vl̄r ē optimū in omi natura
Scia. i. methaphisica nō est scia practica sed speculatiua. qz ppter nullum est. sed est solum ppter fugam ignorantie
Propter āmirari nūc homes primo ceperūt philosophari.
Philomites. i. fabula z auditor aliqualiter est phs: qz fabula ex miris et raris constituitur.
Sūmi sacerdotes t antiqui phi acquisitis vite necessarijs inceperunt philosophari.
Qui dubitat et ammiratur ignorare videtur

Homo liber dicitur qui sui ipsius ⁊ non alterius gra est
Humana natura multipliciter ē ācilla tā expte aīe q̄z corpis.
Scom synodē sol⁹ de⁹ hz honorē ⁊ sapiētiā .i. methaphisicā
Diuinū nō inuidet Multa mentiuntur poete.
Nulla scia est nobilior ⁊ melior methaphisica. qz ipa ē maxie
diuina: cū sit de deo. etiā qz deus maxime habz eaz vñ alie ne
cessariores sunt hominibus. dignior vero nulla
Deus videt esse cā omniū ⁊ principium quoddam
Tunc vnūqd̄q̄z scire arbitramur cū primā cām scire putam⁹
velcum causas eius cognoscimus
Quatuor sunt cause. s. materialis: formalis: efficiēs: ⁊ finalis
In fundamento nature. i. in materia prima nihilē distinctū.
¶ Cōmenta. Materia prima nullā formā habz omnino
nec vlem nec pticularē. sz recipit primo formā vlem ⁊ median
te illa recipit omnes alias formas vsq̄z ad induiduales
Item cōmentator. Species non est forma tm̄. sed etiaz quid
aggregatum ex materia ⁊ forma
Item vl'e non hz esse nisi ꝑm qd̄ est in anima
¶ Sequūtur auto. ij. libri metha. aristotelis
Sicut se hz ocul⁹ nocticoracis ad lumen solis vel diei. sic
se hz noster intellect⁹ ad manifestissima nature ad deuz
⁊ ad substantias separatas ⁊ ad naturas rez subtilium
Nō solū his dicere gras iustū est quoz opinionib⁹ aliq̄s cōi
cauit. sed etiā his q̄ superficialiter enūciarūt qz hi etiā ꝑferūt ali
q̄d. habitū em̄ nostrum preexercitati sunt
Vocando phiam sciam veritatis recte se habz
Finis scie speculatiue veritas est practice vero opus.
Verum nescimus sine causa
Quicqd̄ ē cā alioz̄ vt tale: illd̄ ē maxīe tale. vt ignis q̄ ē maxīe
tale. qz ignis ē cā caloris alijs. ideo ipse est maxime talis
Illud qd̄ est cā q̄re alia sunt vera: illud est verissimum.
Unūqd̄q̄z sicut se hz ad entitatem: sic se habet ad veritatez
In nullo genere cāz̄ ꝓuenit ire in infinitū sed semp est deueni
re ad aliq̄d qd̄ est primū in illo genere. vñ ꝓuenit deuenire ad
primū finem: primā materiā: ⁊ primam formam
Primū ē sp cā posterioris Generatio vni⁹ ē corrupto alteri⁹

Generatio est medium inter esse ⁊ non esse.
Dupliciter dicit aliqd fieri ex alijs. vel qz ex puero fit vir. ex aurora dies. vel sic. ex aere fit aq ⁊ vlr ex incopleto opletum
Impossibile est principium sempiternuz ex quo fit generatio corrumpi scz materiam primam
Qui infinitum agunt naturam boni latenter auferūt. ex quo habetur qz finis ⁊ bonum ꝓuertuntur
Nullū agēs naturale siue itellcūale ab intētiōe finis absolvit
Infinitum non est scibile
Quicquid intellectus intelligit ipsum prius scinit
In omni eo qđ mouet necesse est intelligi materiā.
Tunc scire putamus rem cū causas ei⁹ cognoscimus.
Auditiones ꝓtingunt fm ꝓsuetudines mentium
Sicut ꝓsueuimus ita dignamur loqui
Consuetum semper notus est
Quantā vim habeant q̄ ꝓsueta sunt leges ostendunt
In quibusdam fabularia puerilia magis valent propter veritatem conseruandam.
Absurdum est simul habere sciam ⁊ modum sciendi
¶ Commenta. Comprehensio veritatis non est impossibilis in multis rebus. ⁊ hoc ideo quia nos habemus desiderium naturale ad sciendum veritatem
Nihil est ociosum in natura
Principia se hñt in scia sicut ianua i domo quā null⁹ ignorat. qđ aristoteles nr̄m itellectū assilat i itelligēdo subās separatas oculo vesptiliōis. nō tñ i h̄ impossibilitatē dem̄rat sz difficultatē
Null⁹ p se pt inuenire scias speculatiuas ⁊ practicas in maiori pte. qz nō ꝓplent nisi p iuuamentū prioris ad subsequentez. etsi prior nō fuisset subsequens non esset
Prima cā est magis digna inesse ⁊ veritate q̄ alia omnia. qz oia entia acq̄rūt veritatē et esse a prima causa
Qui destruit finem destruit omne bonū ⁊ nihil pcipit
Cōsuetudo audiendi apologos ⁊ fabulas magnū est impedimentū in cognitione veritatis
Ars logice est quedaz vtilis via in omnibus scientijs. ⁊ ē modus sciendi in vnaquaq̄ scientia

Sequūtur autoritates. iij. li. metha. aristotelis
Dubitato ꝓ solutio est veritatis inquisitio.
Ignorantis non est soluere. i. determinare
Veritatem querentes sine dubitatione similes sunt ignoran-
tibus quo ire oportet
Inmouentibus non est mouens neq; finis.
Finis et bonum idem sunt.
Magis dicim⁹ illū scire rōne q̄ scit affirmatiue eq̄ q̄ scit nega
Uni⁹ rei est vna diffinitio tiue
Ens ⁊ vnū nō sunt genera Dñe nō sunt extra rōnez generis
Nō ptingit ponere domū ꝑter hāc vel istā domū vl' ꝑticularē
Unū numero ⁊ singulare non differunt
Dēs theologi q̄ antiq̄⁹ fecerāt deos faciebāt principia entiū
⁊ dixerūt prima eē principia īmortalia q̄ gustauerūt nectar et
manna. illa vero mortalia q̄ nō gustauerūt. sz tū hoc nō ē vez
Eterna non indigent cibo.
Corruptibiliū ⁊ incorruptibiliū non sunt eadem principia.
Impossibile est aliq̄d fieri ex non ente ¶ Cōmenta.
Qui nescit quid querit nescit quid inuenit.
Finis est melior omnibus causis.
Idem numero ⁊ singulare idem sunt cū particulari.
Sequūtur auto. iij. libri metha. aristotelis.
Prima phia. i. methaphisica ꝓsiderat ens ⁊ passiones et
principia entis ſm q̄ ens
Ens ſm q̄ est ens dicit multis modis. non equiuoce: sed ſm
attributionem omnium in vnū. i. analogice
Substantia est primū ens a quo omnia dependent
Ens ⁊ vnum conuertuntur
Idem est homo et vnus homo.
Eadem sunt quoꝝ generatio ⁊ corruptio est eadē vel q̄ eadez
generatione generantur et corrumpuntur
Eiusdem scientie est opposita ꝓsiderare. hoc est oppositorum
eadem est disciplina
Negatio et priuatio differūt qz negatio ē alicui⁹ simplr remo
tio. sz priuatio ē remotio alicui⁹ ī subiecto apto nato ad illud.
Circa idē gen⁹ versat methaphisicus et sophista.

Primum principium in aliqua scientia notissimum esse debz in ea: non ꝺditionale nec demonstratum.
Prima dignitas ē de quolibet affirmatio vel negatio. alꝫ de quolibet esse vel non esse: ꝛ de nullo simul
Qui negat loq̄lā ponit loq̄lā. Qui non vnū intelligit nihil intelligit. Qui nō vnum significat nihil significat.
Nō omne qꝺ videt vez ꝛ apparet vez est verum
Necessarium non potest se aliter habere.
Mouens naturaliter prius est moto.
Accidens non est accidens: nisi in q̄ntū ambo tertio accidūt
Unum creatum refertur ad vnum
Cōtradictio est oppositio cuiꝰ ꝓm se non est medium.
¶ Cōmenta. // Ens nec est vniuocuz nec equiuocū sed est nomen significans plura vni attributa ꝛ est meduz inter vniuocum ꝛ equiuocum. i. analogum
Oīa q̄ attribuūtur vni vel attribuūtur alicui fini ꝛ oīa sana sano qꝺ est in aīali vel vni agenti vt oīa medicinalia ad artem medicine vel subiecto vtputa substātie ꝛ idem vult aristoteles
Exercitiū ꝺicit sanū eo q ꝓseruat sanitatem.
Una scia nō est tm̄ vniꝰ vniuoci. sed etiā bñ vniꝰ analogi.
Auicenna inseruit sciam suam cum lege
Auicenna putauit q idem esset vnū qꝺ ꝓuertit cū ente ꝛ principiū numeri. qꝺ nō est vez qz differūt multum.
Res non est ens vel vna p dispositionem sibi additam: sed est ens ꝛ vna p suam essentiam.
Sophista intendit se videri phm̄ ꝛ non est: sz vt acquirat gloriā vel gratiam humanā. sed phs tm̄ intendit scire veritatem.
Qui negat primū principiū scz q duo ꝓtradictoria nō stant simul: impossibile est ipsum philosophari.
Ratio quam significat nomen est diffinitio. hoc est verum in spēbus sed non in indiuiduis
¶ Sequūtur auto .v. libri metha . aristotelis
Quot modis ꝺicit principiuz quot modis ꝺicit cā: qz oēs cause sunt principia sed non econuerso.
Principiū ꝛ primū idem sunt. qz oē principiū est primum.
Quatuor sunt cause scz materialis formalis efficiēs ꝛ finalis

Aliqua sibinuicem possunt esse cause vt exercitium est causa sanitatis et econuerso.
Idē se aliter hñs est cā oppositoꝝ sicut gubernatoꝛ nauis per suā pñtiā est cā salutis nauis sed p̄ suā absentiā est cā periclitatiōis
Finis est optimum rei Leiusdem
Causa fm actum et effectus simul sunt
Causa et effectus debent esse proportiōata
Materia omnium liquefactibilium est aqua
Necessariū vno mō dicit sine quo res nō pt eē: vt aīal nō pōt esse sine cibo vel viuere Secō mō sine quo non pt bñ eē vt viuere sine vestimentis Tertio mō idē est qđ violentū: et sic dicit ista res necessario pijcit extra nauim .i. violenter Quarto mō dicit nēcariū q̄ non ꝓtingit aliter se habere
Continuuꝝ est cuius motus est vnus ¶est vna
Eadē nūero sūt quoꝝ materia ē vna. ea dē spē sunt quoꝝ forā
Ens est duplex scz p̄ se z p̄ accidēs Ens p̄ se est qđ significat decē p̄dicamēta vno mō Alio mō significat ꝓpositiones vltimatē vni⁹ cuiꝰ q̄ꝫ
Ens p̄ accidens est qñ vnū accñs dicit de alio vt albū est musicū: vel accidens de subiecto vt hō est albꝰ: vel subiectū de accidente vt album est homo vel musicum est homo
Extrema relationis semp sunt diuersa vel re vel rōne
Vnum in substantia facit idem
Vnū in q̄ntitate facit equale: vnū in qualitate facit simile
Prius est qđ principio est propinquius
Potētia actiua z passiua ad inuicē se respiciunt Vñ q̄libz potēcia actiua cozrñdet poñe passiue z econuerso Quātū ē qđ ē diuisibile in ptes quaꝝ vna q̄q̄ est hoc aliquid in actu
¶ Cōmen. Perfectū est extra qđ nigil est z est duplex: scz pfectū simpliciter extra qđ nihil ē simpliciter: et hoc est qđ dicit cōmentatoꝛ q̄ illa est dispositio primi principij in quo sunt pfectiones et nobilitates oīm entiū nobiliori mō q̄ꝫ sunt i seipsis: z pfectū i genere ē extra qđ nihil ē alicui⁹ determinati generis
Oꝛis methaphoꝛice dicitur finis
Quotiens dicit principiū totiēs dicit termin⁹: z adhuc ap̄li⁹ q̄ qđ est principiū est termin⁹ initialis z non econuerso
Omne attingens suum finem est perfectum

Quedam relatiua dicuntur esse natura quorum esse est ad aliud essentialiter ꝓparatum.

¶ Sequũtur auto. vi. libri metha. aristotelis

Methaphisica ꝓsiderat cãs ⁊ principia entiũ ĩ q̃tũ entia

Subã ⁊ essentia rei nõ ꝑñt cognosci nisi ꝑ demr̃atõem

Nulla ars ꝑticularis ꝓbat suũ subcm̃ eẽ ꝫ supponit ipm̃ esse.

Quis scia vel ẽ actiua vel factiua vel theorica vel speculatiua

Tres sunt ptes phie speculatiue. scz naturalis: mathematica et diuina: id est methaphisica

Naturalis ꝓsiderat res ꝺiunctas motui ⁊ materie ꝼm esse. ſz separatas ꝼm rationem

Mathematica vero ꝓsiderat res separatas a materia ⁊ motu ꝼm esse ⁊ rõnem. Idem vult ꝓmentator

Theorice scie. i. speculatiue alijs sciẽtijs sunt delectabiliores: et methaphisica theoricis

De ente per accidens non est speculatio

Entiũ q̃dã sunt sp. q̃dã vt freq̃nter. q̃dã raro. et prima sunt entia ꝼm accidens: vt casualia ⁊ fortuita. ex quo habeẽ ꝙ nõ oia eueniunt ex necessitate

Bonũ ⁊ malũ sunt in reb⁹. sed vez ⁊ falsum in anima.

Entiũ quoddã est ꝑ se et quoddam ꝑ accidens

Ens ꝑ se aliud est in aia: aliud extra aiam. ⁊ diuidit in decẽ ꝓdicamenta. s. substãm: q̃ntitatem: q̃litatem ⁊ sic de alijs.

¶ Cõmenta. Naturalia sunt in quoz diffinitione ens recipit in natura diuina in quoz diffinitõe recipit de⁹. volũtaria in quoz diffinitione recipitur voluntas

Licet oẽs scie sint nobiles tñ scia dei ⁊ el⁹ subiectũ est nobilissimũ subiectũ alia ꝙz scia ꝙz subalternata ꝙz methaphisice.

Res imobiles diuine sunt cause rez diuinaz mobiliuz: id est corporum celestium

Substantia prior est accidente: natura: tpe: ⁊ diffinitione

¶ Sequũtur auto. vij. libri methaphisice aristotelis.

Accidentia nõ sunt entia sed quid entis

Materia prima necest quid nec est quantum: nec quale necaliquid eoz quibus ens est determinatum.

Disciplina fit in omnibus ꝑ magis nobis nota.

Diffinitio est sermo indicans quid est esse rei p essentialia
Diffinitio accidentiū fit p additamentū scz subſtantie
Vñaccūs diffinit p aliqd extraneū a sua natura scz p subām.
Compositoꝝ nō est diffinitio sed simpliciū terminoꝝ
In entib⁹ p se idē est ad̄ditas ꝛ habens quidditatem
Omne accidēs ꝓcretū duo signat scz formā accidentalē ꝛ subiectū ei⁹. sicut albū signat albedinē ꝛ subiectū albedinis
Omnia que sunt: vel fiūt a natura: vel ab arte: vel a casu
Materia est ex qua res potest esse vel non esse.
Ex sanitate in anima fit sanitas in natura
Materia non fit forma sed totū ꝓpositum
Particulare non generat nisi particulare. sed vle nec generat
Vniuersalia nō sunt separata a singularibus ſm eē vt voluit plato. sed sunt in eis ſm esse: qz predicant̄ de eis predicatione essentiali ꝛ directa. vt dicendo hoc est homo
Omnis predicatio fit a forma.
Omnes partes diffinitionis sunt forme.
Natura humana nō est nisi in his carnib⁹ ꝛ in his ossibus
Generans ꝛ generatū ꝓueniūt in specie ꝛ sunt vniuoca
Sperma facit ad generatōem sicut artifex ad artificialia.
Diffinitio est sermo habens partes
Nihil ꝓtingit vno nomine tm diffiniri.
Singularium nec est scientia neqz diffinitio. quia quando recedūt a sensu tūc nō ē certū aut manifestū vtrū sint vel nō sint.
Materia ſm se est ignota.
Nihil aliud debz esse in diffinitōe nisi genus ꝛ differentia.
Diffinitio est vna ꝓpter vltimā differentiam
Ex duobus entibus in actu non fit tertiū in natura.
Actus separat ꝛ distinguit
Forma est causa essendi in rebus
Unde forma dat esse rei

Commentator

Individuū substantie est prius individuis accidentium.
Substātia individualis ꝛ demrātiua nō ē vna nisi p formaz
Sicut extra materiā nō cognoscunt̄ due forme sic nec in aīa.
Impossibile est vt due forme separate a materia: trāsmutent

materiã immediate. qz nihil transmutat materiã nisi corpus.
Causa multitudinis generabiliũ ab vno generante est multiplicatio materiaz in quas agens agit
Propriũ est substãtie inter oĩa alia ꝓdicamẽta vt añ substantiam generatam sit alia substantia sibi similis. sed nõ est necessariũ vt ante qualitatem generata3 sit alia q̃litas agens. 3 bũ est aliq̃d ante q̃litatem vt est potentia q̃litas 3 materia.
Materia non cognoscit3 p se sed per formam.
Qui nescit rẽ nullũ nomẽ ei ponit siue dat. qz null⁹ aliq̃ nomẽ dat ei qõ ñ noscit. vñ hẽm⁹ qz reb⁹ nobis notz noĩa ponim⁹
Forma non est elementum nec elementatum: sed est substantia addita elemento vt dicit aristoteles

Sequũtur auctoritates. viij. libri methaphi. aristo.

Omnes substantie sensibiles materiam habent
Triplex est substantia 3 forma materia 3 compositum
Substantia id est forma substantialis dat esse
Diffinitiões essentiales q̃dã dant3 p formã tm: q̃dã p materiã tm: 3 q̃dã p vtrũq; 3 prime sunt diffinitiones pfecte.
In separatis a materia idem est quidditas 3 quidditatez habens. sed in alijs non sunt idem sed differunt
Diffinitões 3 forme rez ꝓparant numero. qz sicut in numero addita vnitate vel ablata nõ manet eadẽ spẽs nũeri. 3 alia et alia: sic ablata vel addita alicui diffinitiõe vel forma nõ manet eadẽ spẽs 3 variant. Itẽ sicut nũer⁹ nõ suscipit magis et min⁹: sic nec diffinitões vel forme magis vel min⁹ suscipiũt
Licz olim sit vna materia prima tm cuius3 ẽ materia ignia
Si agens fuerit diuersum 3 materia diuersa: factũ ẽ diuersũ
Forsan sunt quedam naturalia que nõ habent materiã: vel si habent non habent talez qualem generabilia 3 corruptibilia sed solum habent materiam mobilem sm locum
Dic dicit cõmentator q̃ p hoc dãtur intelligi corpora celestia in quibus non est materia cuius esse est in potentia ad corruptionem. sed materia eorum est aliquid existens in actu scilicz corpus. adeo dignius habet nomen subiectũ q̃s materia. Nõ omnũ est materia sed solũ quoz est generatio 3 trãsmutatio ad inuicem 3 q̃cũq; sunt intrãsmutabilia hoz nõ est materia.

Causa vnitatis diffinitōis est. q̄ vna pars eius ē vt materia. z alia vt forma. ſz cā vnitatis materie z formē nō ē alia q̄ vnuz corū est in potētia. aliud vero in actu. vñ nulla est alia cā vnitatis eorum. nisi motor qui extrahit materiam de poſſa in actū

Commenta. Forma secūm diffinitionem est a materia separata. ſz nō ſm esse q̄ impossibile ē formā separari a materia ſm cē

Essentia materie est medīū inter esse in actu. z nō esse in actu

Forma dat esse rei.

Corpa celestia non hūt materiā in potētia ad corp⁹ ſz ei⁹ materia est aliquid existens in actu scz corpus. adeo dignius habet nomen subiecti cum cēt materia

Sicut transmutatio facit scire materiā. sic operatio formam

Primus alicui⁹ de poſſa ad actū. ñ largit ei m̄itudinē ſz ſpecōz

Sequūtur autoritates. ix. libri methaphi.

Duplex est potentia scz actiua z passiua.

Potentia actiua est principiū transmutādi aliud in

Potentia passiua est principiū transmutādi aliud ab altero inquātum ab altero.

Nihil agit in seipsum

Nihil patitur a seipso

Potētia rōnalis valz ad oppoſita. irrōnalis vero ad vnū tm

Eadem est scientia oppositorum.

Nihil fit qđ impossibile est fieri

Potentia precedit actum

Actus simpliciter precedit potentiā. i vno aūt idiuiduo potē

Duplex est actio quedam est transiens in materiam extra. vt edificatio z illa dicitur factio vel operatio factiua. quedam est imanens siue intra manens in operante. z est visio vel intellectio z illa dicitur actio actiua.

Sempiternum prius est corruptibili

Non est timendum q̄ celum ſter. i. a motu quiescat.

Materia cuius esse est in potentia est causa fatigationis

In bonis est actus melior potentia. In malis vero est potētia melior actu. qđ patz. q̄ actu sanū esse est melius cū posse fieri sanū. sed posse fieri infirmū melius est cū actu esse infirmum.

In eternis non est malum neq; corruptio neq; peccatum.

Malum semper sequitur pena.

Unumquodq; cognoscitur cognoscitur ſm quod est in actu.

Circa entia vere in actu. i. circa substãs separatas nõ fit deceptio sed ignorantia: non tñ talis ignorantia sicut est cecitas.

Commentator Qui tollit a rebꝰ suas ꝓprias operatões non habet cerebrum aptum natum ad omne bonum. qz tollit ab eis eorum ꝓprias essentias.

Nihil agit actionem aliquã ad quã nõ habet potentiam

O dij deoꝝ quoꝝ opifex ego sum natura vestra corruptibilis est: mea autem voluntate incorruptibilis

Sequũtur autoritates .x. libri metbaphisici.

In vnoquoq; genere est dare aliqđ primũ z minimũ qđ sit metꝝ z mensura oĩm illoꝝ que sunt in illo genere.

Mensura primo debeꝫ q̃ntitati z p q̃ntitatẽ oĩr debeꝫ alijs.

Mẽsura omogenia. i. eiusdem generis dz esse suo mensurato

Numerus est vnitatum pluralitas

Cõtraria sunt q̃ sub eodẽ genere posita sunt z maxime a se inuicẽ distãt z eidẽ susceptibili vicissim ĩsunt z mutuo se expellũt

Priuatio z habitus sunt radices ꝓtrariorum

Unum tñ vni est contrarium

Numerus est multitudo vnitate mensurata.

Media sunt in eodem genere cum extremis

Materia negatiue oñdit. i. materia cognoscit p priuationem

Vir z fcia nõ dñt spẽs: sunt vnũ in spẽ aialis Forma

Masculinũ z femininũ sunt differentie sexus animalis.

Cõtrarietas fm formã facit diuersitatẽ specificam. sz ꝓprietas fm materiã nõ facit diuersitatẽ specificam sed naturalem

Corruptibile z incorruptibile plꝰ differũt genere q̃ specie

Accidens ptingit in esse z non esse.

Commentator Mensura cuiuslibz rei est sui generis

Primuz in genere substantie est primus motor: qui est actus purus sine potentia.

Sequũtur auto. xi. libri metbaphisice aristotelis

Omnis substantia sensibilis est mutabilis.

Quecũq; transmutantur babent materiam

Generatio est exente in potentia

Tria sunt principia naturaliuz scz materia forma z priuatio

Materia nõ fit nec forma neq; priuatio sz totũ ꝓpositum.

Triplex est substantia. scz materia: forma: z compositum
Nulla forma ē materia sua sz diuersoꝝ diuersa sūt principia.
Motus celi est eternus
Prim⁹ motor ē act⁹ sine oi potentia. substātia sine oi accīte.
simplex sine oīi ꝓposito. z ē imobilis: ipassibilis: z eternus
Primus motor mouet sicut aiatum z desideratum
A primo principio dependet celū z tota natura
Speculatio est optimū z delectabilissimum
Deū dicim⁹ eē sempiternū z optimū Actio intellect⁹ ē vita
Prim⁹ motor nullā hz magnitudinem corporalem.
Impossibile ē eē in magnitudine finita potentiā infinitam
Stella ꝑ natura est eterna
Impossibile ē eē aliq̄s substantias sepatas nō mouentes.
¶ Sequūtur auto. xij. libri metha. aristotelis.
VNum tm̄ est celum z non plures
Primū principium extra se nihil intelligit.
In separatis a materia idē est intelligēs z intellectum
Bonū vniuersi ꝓsistit i ordine. q3 oia hūt ordinē lz nō eodē mō
Etiā bonū vniuersi ꝓsistit i ꝓpio principio ad qđ oia ordinant.
Entia nolūt male disponi nec est bonū pluralitas principa.
tuū. sit ergo vnus princeps ¶ Cōmentator.
Apud aristotelē ipa vlia sunt collecta a particularib⁹ ab intelle.
ctu q̄ accipit inter ea silitudinē z facit ex eis vnā intentionem
Natura nihil facit nisi rememorata a causis supiozib⁹ q̄ sunt
Op⁹ nature est opus intelligentie Lde⁹ z intelligētie
Quicq̄d est in materia prima potentia passiua in primo mo
tore est potentia activa.
Quicq̄d est accidentale creaturis essentiale est creatori
Corpa celestia sunt aiata z nō hūt alias ꝟtutes aie nisi intel.
In separatis a materia idē est finis z efficiēs Lctū z volūtatē
Nō est idē qđ de primo principio intelligit motor saturni cuz
eo qđ intelligit de ipso motore primi mobilis
Ultima prosperitas hois est p trāsformationem eius siue cō
tinuationem cum intellectu separato.
In separatis a materia idē est disponens z dispositum
Dis termin⁹ ꝓcreat⁹ duo signat. s. formā z subiectū illi⁹ forme

Scia dei causat res: sed nostra scia causata est a rebus.
Oprima dispositio intelligentiaꝝ ꝓsistit in mouendo. vñ si esset aliq̃ intelligentia non mouens illa esset frustra.
Autoritates circa primũ libꝝ phisicoꝝ aristotelis.
Scire ⁊ intelligere ꝓtingit circa omnes scias quaꝝ principia sunt cã ⁊ elementa ex eorum cognitione
Tunc vnũqq̃qꝫ arbitramur scire cũ cãs ⁊ principia eius cognoscimus vsqꝫ ad elementa
Innata est nobis via cognoscendi a cõioꝛib⁹ ad propria
Totum ſm sensum notius est.
Pueri primo appellant oẽs viros patres: ⁊ oẽs mulieres matres: postea determinant vnũqq̃qꝫ horum
Contra negantẽ principia nõ est disputandũ / Uno inconuenienti dato plura ꝓtingũt / Qđ nature ẽ nulli accidit
Ratio finiti ⁊ infiniti soli q̃ntitati congruit
Continuũ est diuisibile in infinitum
Quecunqꝫ vni ⁊ eidem sunt eadem. inter se sunt eadem
Indiuisibile neqꝫ finitum neqꝫ infinitum est
Principiũ dicit dupliciter. scz temporis ⁊ magnitudinis.
Qđ vere est nulli accidit [formã ⁊ subiectuꝫ.
Omnis forma accidentalis in concreto duo significat. scilicz
Scđm omnes phos ex nihilo nihil fit.
Tria sunt principia nature. scz materia forma ⁊ priuatio
Ex infinitis ſm spẽm nihil ꝓtingit scire
Subiectum est prius predicato
Principia nõ fiũt ex alijs neqꝫ ex alterutris: sed ex his fiũt oia
Principia semper oportet manere La ia
Infinitum ſm hmõi semper est ignotum
Intellectus qui querit accidens a subiecto separato est vanꝰ ⁊ impossibilia querens.
In diuisione carnis ꝓtingit deuenire ad minimã carnẽ q̃si vltra diuidi nõ manet ea dẽ spẽs carnis. silr ⁊ in alijs rebꝰ naturalibꝰ. Uñ in naturalibus est dare minimũ ⁊ maximum
Oẽ corpꝰ finitũ p depositionẽ alicuiꝰ finiti tandem ꝓsumitur
Heliꝰ est ponere principia finita q̃ꝫ infinita. ex quo habet: q̃ peccatum est fieri p plura qđ potest fieri p pauciora.

Ille ꝺm intellectum notius est ꝑticulare ꝺm sensum. vñ cõiter
dicit ille dũ intelligit: particulare dum sentitur
Nihil est sibijpsi contrarium.
Materia nõ cognoscit nisi ꝑ analogiã. i. ꝑ ꝓpatõez ad formã
Materia cũ forma est cã omniũ rez q̃ fiũt sicut mater. i. sub//
stantia ꝓposita est causa omnium accidentium
Forma est diuinum quoddam optimum ⁊ appetibile
Materia appetit formam sicut femina virum ⁊ turpe bonuz
Priuatio q̃ est in materia multotiẽs machinat ad maleficiuz
Nihil appetit illud quod in se habet
Nihil appetit illud quod sibi est contrarium
Omnis resolutio stat ad materiam primam
Materia ꝺm se ex qua fit aliud ꝑ se ⁊ non per accidens.
¶ Commentator in prologo huius libri
Ultima pfectio hois est vt sit pfectus ꝑ sciẽtias speculatiuas.
⁊ hoc est sibi vltima felicitas ⁊ vita perfecta
Phs: vel sapiens est vel virtuosus naturaliter ꝺm oẽs sensus
virtutũ moraliũ q̃ sunt: iusticia: castitas: liberalitas: ⁊ similia.
Liber phisicoꝝ ẽ principiũ ⁊ radix totiꝰ phie naturalis Flo//
menautoris huiꝰ libri est aristoteles filiꝰ nichometi vel ãtho
maci sapiẽtissimꝰ grecoꝝ q̃ scias inuenit ⁊ ꝓpleuit. Inuenit
qz q̃quid scriptũ est ab antiq̃s in scientijs nõ est dignissimũ
q̃ sit ps scie vel principiũ. Cõpleuit qz nullꝰ eoꝝ q̃ secutisunt
cũ vsq; ad illud tẽpꝰ qõ est mille ⁊ q̃ngentoꝝ annoꝝ addidit
aliq̃d: nec inuenit in dictis eiꝰ errorẽ alicuiꝰ q̃ntitatis. ⁊ talez
virtutẽ in vnico indiuiduo eẽ miraculosuz est ⁊ extraneũ. ⁊ qz
hec dispositio in vno hoie fuit ideo dici digniꝰ ẽ diuinꝰ potiꝰ
Scia q̃dã ẽ pfecta ⁊ ẽ illa q̃ fit ꝑ cãm. q̃dã est Lex̃ humanꝰ
ipfecta: ⁊ est illa q̃ fit sine cã: sicut exponit alexãder aristotelẽ. ꝑ
principia intelligit cãs efficientes. ꝑ cãs intelligit cãs finales.
⁊ ꝑ elementa intelligit materiam ⁊ formam.
Totum nihil aliud est nisi omnes ptes simul sumpte
Inspermate ⁊ prima generatõe hois nõ cessant ptes sperma
tis corrũpi ⁊ fieri ptes hois donec forma humana sit ꝓpleta.
⁊ hoc vez ẽ si forma recipit pticipatõem. si aũt nõ illud neces//
sitate accidit in accidentibꝰ proprijs formegenerate

Transmutatio accidentalis ꝛ substantialis ꝓueniunt in hoc
ꝙ sunt mutatio rez de vna dispositiõe in aliam. sed differunt
qz transmutatio substantialis transmutat nomen ꝛ diffinitio
nem rei. accidentalis vero tm̃ nomen transmutat
Materia prima nullam in se habz formã sed est in potentijs
ad recipiendũ omnes formas
Materia nõ ẽ sua poña qz poña ẽ i genere relatõis. materia i
Consuetudo est altera natura Lgenere substãtie.
Materia prima nõ ꝑt separari ab omni forma
Sequũtur auto. ij. libri phisico rez aristotelis
Natura est principiũ ꝛ cã motus ꝛ quietis in quo est pri
mo ꝑse ꝛ non ꝑ accidens
Omne ens artificiale mouet ab extrinseco
Lecus nat⁹ nõ ꝑt disputare de coloꝛib⁹ q̃ntũ ad rẽ. sz cẽtũ ad
Tota substãtia artificialiũ est eoꝝ materia Lnomen
Forma ꝛ materia nõ sunt �fm rẽ separata sz �fm nomen ꝛ rõnem
Forma dicit natura. materia dicit natura. sz forma dicit ma
gis natura cẽ materia. qz vnũqdqz nõ magis dicit ꝫm id qd ẽ
in potentia: cẽ ꝫm id quod est in actu.
Subiectũ et eius ꝑpria passio sunt eiusdem ꝯsiderationis
Abstrahentium non est mendacium
Naturalia diffiniunt cũ motu a materia sensibili
Materia ꝛ forma sunt eiusdem ꝯsiderationis
Ars imitat natũrã in q̃ntum ꝑt Forma est finis materie
Finis non est solũ rei vltimũ sed etiã vltimũ ꝛ optimũ
Nos sumus quodãmodo finis omnium
Nos vtimur omnib⁹ que sunt tanq̃ ꝓpter nos
Homo generat hominem et sol.
Materia ꝑtiõata forme est de ꝯsideratiõe naturalis
Quatuoꝛ sunt cause ꝛ ẽ. Aliq̃ sibijnuicem pñt esse cause.
Idem aliter se habens est causa oppositoꝝ
Eadem cã est causa ꝯtrariorum.
Cui⁹ pñtia est cã salutis: ei⁹ absentia ẽ cã ꝑiclitatõis ꝛ mortis.
Causa et effectus simul sunt ꝛ non sunt.
Causa ꝛ effectus debent esse ꝓpoꝛtionata.
In celestib⁹ nihil videmus fieri a casu

Cause per se sunt finite. sed cause per accidens sunt infinite
Infinita vni accidunt
Fortuna est causa ꝑm accñs in his que fiũt a ꝓposito ꝑm finẽ
Bona fortuna est qñ aliq̃d boni accidit. mala ãt qñ aliq̃d ma
Eufortuniũ est qñ aliq̃ magnũ bonũ euenit Lli accidit
Quiparum discit apud intellectum quasi nihil discit
Fortuna nõ est nisi in agentib⁹ a ꝓposito. ſz casus bñ est in aĩa
lib⁹ z reb⁹ agẽtib⁹ nõ a ꝓposito Ulñ ꝺr q̃ equ⁹ venit ad stabu
lũ a casu z ibi saluat⁹ ẽ a lupo z tripes a casu cecidit z ibi stetit
frustra z vanũ est illud qđ est ordinatũ ad aliquem finez z il//
Omne per accidens reducit ad aliqđ per se Llñ nõ includit.
Illud quod est per se est prius eo quod dicitur per accidens.
Forma z effect⁹. finis z efficiẽs sepe coincidũt Materia vero
z efficiens nũq̃ coincidunt similiter materia z finis.
Entia non mota amplius non sunt phisice ꝯsiderationis
Que sunt mouentia z mota illa sunt ꝯsiderationis naturalis
Natura agit propter finem.
Finis ponit necessitatem his que sunt ad finem
Finis in opabilib⁹ est sicut principium in speculabilib⁹
Commentator //Forme accñtalis dñr ipse forme artifi
ciales in subst̃tijs materialibus.
Anima hũana ẽ media inter formas naturales z abstractas.
Qm dicit naturam non agere ꝓpter finem tollit solicitudinez
dei circa illa inferiora.

Sequũtur autoritates. iij. libri phisicorum aristo.

Honorato motu necesse est ignorare naturam
Omnis mot⁹ fit in loco z in tẽpe ſpic act⁹ z potẽtia
Tot sunt spẽs motus quot sunt spẽs entis. In quolibz re
Motus est actus entis in potentia ꝑm qđ in potentia
Omne mouens naturale in mouendo mouetur
Actio z passio sunt vnus motus z in passo sicut in subiecto
Quodcũq̃ fit necesse est accipere finem
In perpetuis non differunt esse z posse
Nullũ corp⁹ ẽ actu infinitũ. Infinitũ ꝑm qđ hmõi ẽ ignotũ
Unũquodq̃ resoluitur in id ex quo ꝓponitur.
Idem est motus totius et partis

Continuum est diuisibile in infinitum
Infinitū hz rōem ptis z nō tot⁹: z hz rōez materie z ñ forme
Totum et perfectum est cui nihil deficit
Numerus causatur ex diuisione continui.
Cōtinuū ē infinitū fm diuisionē: nūer⁹ fm appositionem
¶ Commentator in prologo huius terty libri
Quidā hoīes ita erāt pfueti comedere venenū qđ erat eis cib⁹
Quidam propter vsum audiendi fabulas negauerunt puncta vera perse nota: vt est illud ex nihilo nihil fit.
Fides vulgi fortior est q̄z fides philosophorum.
Quum principio addiscit phīam nō bñ pt audire leges sed q̄
in principio addiscit leges nō impedit posse audire phīam

Sequuntur auctoritates .iiij. li. phīcoꝝ aristotelis.

Quod non est nusq̄s est.
Rebus mobilibus queritur locus.
Omne corp⁹ est in loco z in omni loco est corp⁹. Cū dici solet q̄ non est corp⁹ sine loco: nec est locus sine corpore.
Loc⁹ duplex est scz cōis z ppri⁹ Cōis ē in quo plura sunt corpora. ppri⁹ est in quo tm est vnū corp⁹ Loc⁹ est termin⁹ corporis pntentis imobilis primū. i. locus est vltima superficies corp
Extreb⁹ intellectualib⁹ nulla ē magnitudo Ipsis autē
Forma z materia non separāt a re. sed locus separatur.
Dupliciter dicit aliq̄d in altero. Uno mō sicut ps in suo toto. Alio mō sicut dig⁹ in manu. Tertio modo sicut totus in partibus vt domus in parietibus z fundamento Quarto modo sicut spēs in genere vt hō in aial. Quinto mō sicut gen⁹ in spē vt aial in hoīe. Sexto mō sicut forma in materia Septimo mō sicut effect⁹ in suo efficiente Octauo mō sicut aliq̄d in fine quo locatum est in loco
Nihil est in seipso primo et per se.
Locus continet et conseruat locatum
Unūq̄q̄z tūc pulcerrime dem̄atur cū oñdit q̄d ēip̄m z cū accidētia. ppria oñdunt sibi ineē z cū opposita circa ip̄m solumnē
Loc⁹ est cōtis locato Omne corp⁹ in q̄nū est p se est in loco
Unūq̄q̄z refertur naturaliter ad locum sibi proprium
Non est vacuum in natura

Vacuū est locꝰ in quo nullū ē corpꝰ in quo tñ aptū natū est eē
Pōentis nō sunt spēs ⁊ differentie Lcorpus
Vacuū ad plenū vel ñentis ad ens nll'a ē ꝓportio vel ꝓpatio.
Necesse ē dūdi excellēs ⁊ excellentiaꝫ ⁊ in illud qō excellitur
Unde excellens ⁊ excessum semp debent in aliquo ꝓuenire
Contrariorum eadem est materia ꝯmotum
Tempꝰ exequit motū qz ā nō a ꝓprehēdit tēpꝰ nō a ꝓprehēdit
Tempꝰ est numerꝰ motꝰ ſm prꝰ ⁊ posteriꝰ. i. prius ⁊ posteri
ora sunt in motu ꝓout nata sunt ꝓprehendi in anima.
Nihil habemus de tpe nisi nunc ⁊ presens tempus.
Tempus est mensura motus rerum mobilium
Dia que sunt in tpe tabescūt ⁊ senescūt simul cū tpe.
Sempiterna non sunt sub tempe
Tempꝰ est passio motus ⁊ ꝓcipue motus celi
Cōmentatoꝛ Celū nō ē in loco p se ſz p accūs. ſ. rōe centri
Quātitas nō ē de genere ỹ rutū actūaꝫ simplr ꝯria vtriusqz
Successio motꝰ causat exꝛ ſistētia medij vl' mobil' l' exꝛ ſistē
Tempꝰ est numerus prioꝝ ⁊ posterioꝝ existentiū in motu

Sequūtur auctoritates. v. libri phſicoꝝ aristotelis.

OMnis motus recipit denoiatōem a termino ad quem
Pedū ꝓpatū ad vnū extremoꝝ hz rōnem alterius ex
fuscū ꝓparatū ad albuꝫ nigrum esse dicit Ltremi
Motus est transmutatio successiua que fit in tpe. sed mutatō
est transmutatio subitanea que fit in ınstanti.
Mutatōes ꝓprie dicte sunt due spēs ſz generatō ⁊ corꝛuptō
Generatio est mutatio de non esse ad esse
Corꝛuptio est mutatio de esse ad non esse
Ad subām non fit motus qz substantie nihil est ꝓtrarium
Motꝰ tñ est in trib' ꝓdicamētis q̄ sunt q̄ntitas q̄litas ⁊ vbi
Motꝰ in q̄litate dicit alteratio In q̄ntitate dicit augmenta
tio vel diminutio In vbi dicit locatio vel ſm locū mutatio
Omnis motus fit a ꝓtrario in ꝓtrarium
Continua sunt quoꝝ vltima sunt vnū vt cutis ⁊ caro
Contigua sunt quoꝝ vltima sunt simul vt cutis ⁊ camisia.
Consequenter se hūtia sunt inter q̄ nō est medū cuſdē generis
licet inter ea sunt alia media. vt domus consequenter se habet

ad aliam domũ inter quas non est aliqua domus media.
Quies est priuatio motus.

¶ Commentator

Omnes gentes ponunt principia notationum esse nomen: et verbum cuiuslibet forme mobilis
Elementa sunt ꝺria ꝼm suas ql̃itates non ꝼm spẽs et formas
Qualitates elementoꝝ nõ sunt eoꝝ formes bñales licz assimilent formis sbñalib⁹. vñ caliditas nõ est forma sbñalis ignis.

Sequuntur autoritates. vi. libri phificoꝝ aresto.

Continua sunt quoꝝ vltima sunt vnum. vt cutis et caro
Nullũ ctinuũ pt eẽ ex ĩdiuisibilib⁹. vñ linea nõ pt cõpo
Diffinitũ et diffinitio sunt eiusdẽ materie Lni expunctis
Omnis quantitas est diuisibilis. [id est mediam
Inter ql̃ibz pũcta signata in ctinuo est dare lineã incõtinuaz
Pũctũ nec est ctinuũ nec ctiguũ nec freq̃nter se bñs cuz alio
Continuũ est diuisibile in semp diuisibilia.
Omne corpus est mobile et omne mobile corpus
Omnis motus est in tempore.
Hẽ qđ mouet ẽ diuisibile qz ptim ẽ in termino ad quẽ mouet
Terminus cuiuslibet rei est semp diuisibilis
Indiuisibile moueri non potest nisi ꝼm accidens.
Nulla mutatio est infinita ꝼm termios: sz ꝼm tẽp⁹ bñ pt eẽ in
Indiuisibile est termin⁹ indiuisibilis Lfinita vt mot⁹ celi

¶ Commentator

Forma est res indiuisibilis.
Generatio et corruptio sunt termini alterationis
Alteratio ẽ diuisibilis Generatõ et corruptõ ẽ indiuisibile.

Sequũtur autorita. vij. libri phicoꝝ aristotelis

Omne qđ mouet ab aliquo mouet
In mouentib⁹ et motis non est ire in infinitũ. et ergo necesse est deuenire ad vnũ primũ motorem
Mouens et motũ simul sunt et inter ea nõ est dare mediuz
Virtus est dispositio pfecti ad optimum.
Unũqđqz tũc dicit pfectũ cũ attingit virtutẽ eius propriam.
Ab expientia particularĩ accipimus vlem scientiam.
In quiescendo et cedendo scz a mũdanis aĩa fit sciẽs et prudẽs
Infantes ita bene nõ possunt iudicare virtutẽ sicut senes.

Alteratio solum est in tertia specie qualitatis.
Solum vniuoca ⁊ non equiuoca sunt ꝓparabilia.
Equiuocationes latent in generibus.
Omne corpus est mobile ⁊ conuerso.

¶ Cõmen. ¶ Quedã sunt ꝓpõnes in q̃b⁹ nec añs ẽ vez ne
q̃ pñs. tñ in ipsis pñtia est. vt si asin⁹ volat asinus hz pennas
Vidi aricẽ ambulare huc ⁊ illuc multotiens: ⁊ hoc nõ posset
fieri si principiũ motus esset in capite vt dixit galienus
Perfectio rerum consistit in diuisibilibus
Virtus est perfectio quedam.

¶ Sequũtur autoritates. viij. libri phisicoꝝ aristo.

Motus est quedã vita hoibus in natura subsistentibus
Peccat volũtari⁹ sciens qñ ecõtrario vtit scientia
Motus est eternus Mundus est eternus.
Puus oportet esse ꝓbustibile antecq̃ comburatur
Finiti ⁊ infiniti nulla est proportio.
Homo dicitur minor mundus.
Mouere ex seipso proprium est animalis
Hutta vltima in ꝑtute ꝓcedentis cauat lapidẽ sz nõ ꝓcedens
Grauia ⁊ leuia per se non mouentur a generante. sed mouent
a remouente prohibens per accidens.
Primum mouens mouet magis q̃ vltimum
Infinitis non est dare primum principium
Omne quod mouetur ab aliquo mouetur
Accidens non est necessarium sed contingit non esse
Possibili posito in esse nullum sequitur impossibile.
Ñcunq; aliq̃ ꝓuncta sunt in vnũ: si vnũ ꝑt esse sine altero: ⁊
alterum econuerso sine ipso. vt si ꝓngit dare aliquod qđ mo
uet ⁊ mouet ⁊ aliqđ qđ tm̃ mouetur. ergo etiaz est dare aliqđ
quod tm̃ mouet ⁊ non mouetur.
Impossibile est mouens mouere eo motu quo mouetur.
Omne quod mouetur ex se diuisibile est in partem mouentẽ
et motam
Primus motor omnino est immobilis ꝑ se ⁊ ꝑ accidens
Primus motor tm̃ est vnus ⁊ eternus siue perpetuus
Motus localis est primus omniũ motuũ.

Solus motus localis est ꝓtinuus vere ⁊ ꝓpetuus quia non est medium inter motum ⁊ quietem
Motus circumflexus nō est ꝓtinuus q̄ est interpolat⁹ quie-
Motus circularis est ab eodem ad idem Lte media
In circulo non est dare principium ⁊ finem in actu
Motus circularꝫ est pri⁹ mot⁹ oīm: ⁊ est mēsura oīm motuū
Celū ꝑm se totū nō q̄escit ꝫ mouet ꝓtinue L⁊ sol⁹ vniformis
Primus motor nullam hz magnitudinem nec finitā nec infinitam vnde ipse est incorporeus indiuisibilis ⁊ eternus
Perpetuum prius est corruptibili.
Impossibile est in corpore finito esse potentiam infinitam
Primus motor est ibi vbi velocissim⁹ est motus. s. in oriente.

Commen. In ꝓlogo huius libri. viij. hoc nomen homo dicitur equiuoce. de eo qui est ꝑfectus ꝑscientias speculatiuas. ⁊ de alijs hominibus: hoc est de sciente ⁊ ignorante.
Sapiens naturaliter est virtuosus
Agens nō posse agere est impossibile ⁊ diminutio agētis cuz hoc sit ꝓtra naturā agentꝫ: ꝫ ipm dicere posse agere est impos
Ex nihilo nihil fit L sibile est error ⁊ deceptio
Homo dicitur pāruus mundus
Experimentum sermonū vero ꝙ est vt ꝓueniat rebus sensatis.
Generās dat gñato formā. ⁊ oīa accītia ꝓueniētia ad formā.
In causis essentialiter subordinatis nō potest ire in infinitū. sed in accidēraliter subordinatis. ⁊ hoc non est impossibile
Primū antiquū nihil agit in istis inferioꝛib⁹ sine scōo ātiquo
Inter omnia entia q̄ītas adheret immediatius substantie.
In celo non est infinita potentia actiua sed passiua
Primus motor est in oriente. ⁊ ꝓpter hoc leges quedam adorant ipsum versus orientem

Auto. sup primum librum de celo ⁊ mūdo incipiūt.

Continuum est diuisibile in semp diuisibilia.
Nihil est ꝑfectum nisi trinitas
Perfectum est cui nihil deficit

Omne totum ꝛ perfectum super tria ponimus
Totum vniuersum esse ꝑfectum necesse est
Natura apta nata est facere sicut fecit. ex quo habetur q̄ ad p
fectionem vnī⁹ cuiuslibet rei tria requiruntur. scz substantia si
ue natura: virtus ꝛ operatio.
Dicto nō ꝓpetit mot⁹ nisi rōne elemēti p̄dñantis in ipso
Motus circularis non habet ꝓtrarium.
Unum tm̄ vni est contrarium
Motus circularis est primus omnium motuum
Perfectum naturaliter prius est imperfecto
Celum nec est graue neq; leue:
Totū ꝛ pars mouent ad eūdem locū. ſ̄m naturam
Si alicui ineſt vnus mot⁹ p̄ter naturā: etiā ineſt ali⁹ motus
Celū ē igenerabile ꝛ icorruptibile: īaugmētabile ꝛ īalterabile
Celum elongatum est a contrarijs
Celum non potest suscipere peregrinas impressiones
Deus ꝛ natura nihil faciunt frustra.
Paruus error in principio maximus erit in fine.
Principia sunt minima in q̄ntitate: maxima ꝙo in idētitate
Non est dare aliquod corpus actu infinitum
Finiti ad infinitum nulla est proportio.
Non sunt plures mūdi: nec impossibile est plures eē mūdos.
Individua alicuius spēi nō differunt specie sed numero
Differt dicere celū ꝛ hoc celū qō habz formam in materia
Nō sunt plures mūdi q̄ tota materia a sua forma ē ꝯphensa
Tripliciter accipit celū. s. ꝓ octaua spera: ꝓ corpe q̄nto. ꝛ ꝓ
Extra celū nullū est corp⁹ siue nihil est. Ltoto vniuerso
Extra celū nec est loc⁹ neq; tps neq; vacuū. sz ibi sunt entia ī
alternabilia īpassibilia optimā vitā ducētia quaz toto eterno
perficiūt Ꝑ primo quidem ente ꝯmunicatum est omnibus
esse ꝛ viuere. his q̄dem clarius: his vero obscurius
Omnia q̄ mouent q̄n veniāt ad locū ꝓprium quiescunt
Oportet inquisitores veritatis non esse inimicos.
Impossibile est aliq̄d eē eternū qō hēat potīā nisi sit aliq̄n
Omne quod est generabile: id est nouū a parte ante non p̄t
esse perpetuum a parte post

Quicquid est incorruptibile ⁊ ingenerabile hoc est perpetuū et econuerso.
Omne corruptibile de necessitate corrumpitur.
Virtus est vltimum alicuius quod potest
Virtus activa terminatur ad maximum
Virtus autem passiua ad minimum.
Materia est causa esse vel non esse.
Commen. Celum est quasi medium ⁊ ligamentum quoddam inter generabilia ⁊ corruptibilia ⁊ eterna.
In celestibus non sunt plura individua sub vna specie.
Celum nō habet materiam que est in potentia ad esse ꝫ eius materia est corpus in actu.
Res est intellectiua p formam ⁊ est sensitiua per materiam.
Unde activa diffinitur in vltimo augmenti sui. sed passiua in vltimo detrimenti sui

Sequūtur auctoritates. ij. libri de celo et mundo

Celum mouetur sine labore ⁊ pena.
Amabile est a melioribus persuadere
Celū est aiatum ⁊ habz principiū sui motus in se.
Cuiuscunqz rei est aliqua operatio illa est finaliter ꝓpter ipsam
Oportet motū celi esse circa aliquod fixum sicut est terra
Nullum violentum est perpetuum
Si vnū ꝯrariorz est in natura ⁊ reliquum est in natura.
Eadem est materia contrariorum.
Celum est rotunde figure.
Figura sperica ⁊ rotunda est nobilissima omnium figurarum
Unum est prius multo: ⁊ simplex composito
Motus celi est mensura omnium motuum
Motus celi est continuus ꝑpetuus ⁊ vniformis
Natura ex possibilibus facit semper quod optimum est.
Dis motꝰ naturalis est debilis in principio: in fine fortior. ꝫ ecōuerso motꝰ violentꝰ in principio est fortior in fine debilior
Dis motus in potentia ⁊ defectu est accidens ꝓ naturam.
Oppositа iuxta se posita magis eluescunt
Stelle sunt eiusdem nature cuius est celum
Stelle in istis inferioribus calorem generant a lumine

Motus natus est calefacere ꝛ ignire.
Magis diligim⁹ illa scire de qb⁹ maximã dubitatõem hẽm⁹
p quasdam rões debiles q̃ notiora p rões efficaciores
Mirabilia nature sunt multa.
Illud qõ p paucas rões acquirit facili⁹ acq̃rit. sed qõ p plu
res rões acquirit difficilius acquiritur.
Istud qõ bonitatez p pauciores actiones participat nobili⁹
est q̃ q̃ p plures eam participat.
¶ Cõmen. Necesse est oẽ aiatũ corp⁹ nobili⁹ esse inaiato
Nia entia nihil intẽdũt p suas opatões nisi q̃ assimilent primo
Absentia materie est cã eternitatis principio mobili
Entia diuina ꝛ eterna agũt p̃ter se prima intentiõe: scõaria
vero intentione propter ꝓseruationem inferiorum.
Stella est densior pars sui orbis.
Melius est scire modicũ de rebus nobilibus q̃ multum de
rebus ignobilibus.
¶ Sequũtur auto. iij. libri de celo ꝛ mundo
Prima ꝓsideratio scie naturalis est de corporibus
Impossibile est diuisibile ꝓponi ex indiuisibilibus
Ordo est a propria natura rerum naturalium.
Elementa nõ sunt infinita ꝛ sunt q̃tuor. s. ignis: aer: aq̃ ꝛ terra
Elementa sunt generabilia ꝛ corruptibilia
Finis nihil est ꝓtrariuz Oẽ leue sursum et oẽ graue deorsuz
Si totũ vniuersum de nouo generaret necesse essz vacuũ esse
Elementa sunt prima corpa ex quib⁹ ꝓstant alia corpa
¶ Cõmen. Qualitates prime elem̃to⁹ nõ sũt eo⁹ forme
Tria fecerũt auicẽnã errare in naturalib⁹. scz experientia: ꝓfidẽ
tia proprij ingenij. ꝛ ignorantia logice.
Exquo ex materia pri... aliqõ fit necesse est ipsam situatam
esse in vniuerso.
¶ Sequũtur autoritates. iij. libri de celo ꝛ mundo.
Extremũ celi dicit sursum. sed medium dicit deorsum
Leue dicit qõ sursum mouet. graue vero qõ deorsum.
Ignis est leuis terra vero grauis Vacuũ nihil est
Omnia corpa inferiora habent grauitatem preter ignem.
Medium ꝓtrarium est extremo

Forme est ꝓtinere sed materie est contineri.
Grauia ꝛ lenia mouent ex seipis in sua ꝓpria loca nisi sit impedi
ens. ꝺm ē immediate qz mediate mouēt a generāte vl' a remouē
¶ Cōmen. Agēs nō hz eterna nisi ꝑm silitudinē in Lte
ntū scz agēs dz forma finis ꝛ ꝓseruās Agēs trāsmutās ma
teriā ꝛ formā lbālē trāsmutat ipam ad accītia ꝓpria illi⁹ forme
Finitatio ꝛ terminatio inueniunt in reb⁹ ꝑ suas formas
¶ Incipiūt auto. sup primū lib. de generatione.
Omnū trāsmutationū hītiū ad se inicē eadē ē materia.
Pauca respicientes de facili enunciant
Generatio ē qñ totū scz ꝓpositū ex materia ꝛ forma trāsmuta
tur in totū nullo subiecto sensibiliter remanēte in eodem.
Qualitas symbola. i. simul scz in specie ꝛ non in numero eadē
manent in generato ꝛ corrupto
Ex nihilo nihil fit.
Passiones non sunt separabiles a subiectis
Generatio vnius est corruptio alterius. ꝓpter hoc generatio
ꝛ corruptio sunt eterna.
Quod non est cognitum non est ens
Yle. i. materia prima maxīe ꝛ ꝓprie ē subiectū generatōis ꝛ cor
ruptōis susceptibile. vñ subiectū generatōis ꝛ corruptōis est
Materia nō ē qntitas sz ē illud cui⁹ ter Lmateria prima
Materia nunq̄ sepaꝛ ab aliq̄ forma Lmin⁹ est qntitas.
Omne agens naturaliter in agendo repatitur.
Agens ꝛ patiens sunt in principio dissilia ꝛ in fine sunt sili:
similia in genere: dissimilia vero in specie.
Agens ꝛ patiens non agunt nisi a ꝓximata
Finis non agit nisi methaphorice
Habitibus pñtib⁹ exñtib⁹ in materia cessat oīs mot⁹ ꝛ trās
Elementa nō manent actu in mixto sed virtute Lmutatio
Dixtio est miscibiliū alteratoꝝ vnio.
¶ Cōmen. Oīe ens naturaliter ē cognitū a nobis: ꝛ qđ
nō ē cognitū a nobis nō ē ens naturaliter. nō ē credēdū q̄ ille
prim⁹ magr scz aristoteles aliq̄d sine forti rōne dixerit
Albert⁹: qđ mihi ꝺ miracul' ꝺinis cū de reb⁹ naturalib⁹ loq̄r
Cōpō sq̄a ꝑsupponit ꝓpōnem primā. qz ꝓpō prima est scā

compositionis causa
Prima ꝓpositio est ꝓposita ex materia et forma. sed ꝓpositio secunda est accidens ꝛ subiecti
Sequũtur auto. ij. libꝝ de generatione aristotelis
Elemẽta activa ꝛ passiua sunt ad invicẽ cũ subiecto
Calidũ est qđ ꝓgregat omogenia in q̃ntũ omogenia. i. q̃ sunt eiusdẽ generis ꝛ segregat entrogenia. i. q̃ sunt diversi generis. Frigidũ est qđ ꝓgregat tã entrogenia q̃ omogenia. humidũ est qđ male est determinabile termino ꝓprio: bñ tñ terminabile termino alieno: Siccũ est qđ bñ est terminabile termino ꝓprio: male aũt termino alieno
Calidum ꝛ frigidũ humidũ ꝛ siccũ sunt prime q̃litates elemẽtoꝝ ad quas omnes alie reducuntur.
Quatuor sũt elemẽta. scz terra q̃ ẽ frigida ꝛ sicca: aq̃ q̃ ẽ frigida ꝛ hũida. aer est calidꝰ ꝛ humidꝰ. ꝛ ignis q̃ ẽ calidꝰ ꝛ siccus.
Inhũtioꝰ symbolũ. i. silitudinẽ facilis ẽ trãsitꝰ. i. trãsmutatio
Facilꝰ est vnũ trãsmutare q̃ multa Flãma est fumꝰ ardẽs
Infinita ptrãsire est impossibile ꝛvno tm̃
Necesse est corpa mixta pse stare ex elemẽtis omnibꝰ ꝛ nõ ex
Ex eisdem sumus ꝛ nutrimur
Materia est cã quare aliqua possunt esse
Ignis est contrarius aque ꝛ aer terre.
Materie est pati: agere vero alicuiꝰ potentie scz forme
Ignis sine supiori agente qđ est celũ deteriꝰ agit q̃ organuz artificis sine artifice
Motus solis ꝛ aliorꝝ planetaruz in obliquo circulo est cã generationis ꝛ corruptionis rerꝝ inferiorꝝ.
Contrariorꝝ ctrarie sunt cause
Idem manens idem semp aptum natum est facere idem
Veneratio ꝛ corruptio sunt perpetua.
Adveniente sole aialia redibũt recedente vero peribunt.
Vita ꝛ tempꝰ vniuscuiusq̃ numerꝝ hz et mensuratur circa periodo. i. certa revolutione ꝛ mensura.
Natura sp desiderat qđ melius est.
Melius est esse q̃ non esse ꝛa primo principio.
Impossibile est oia manere idez numero ꝓpter longe distare

Generatio ⁊ corruptio perpetuantur circulariter: et non ſm
rectitudinem
Quoꝝ ſubſtãtia deperit non redeunt eodem numero ſed ſpẽ
¶ Cõmen. Concauũ orbis lune eſt quaſi forma ignis
Tpa anni circulariter currũt ꝓpter motũ ſolis circularem
¶ Incipiũt auto. ſup primũ librum metheorozum
Undus ꝓſtat ex quatuoꝛ elementis.
Totꝰ mũdus ſenſibilis ꝓtiguꝰ eſt latioꝛibꝰ ſupioꝛibꝰ ce
liſenſibilis vt inde tota eius virtus gubernetur
Motꝰ celi eſt ꝓpetuꝰ. Motꝰ celi ẽ primꝰ oĩm motuũ iferioꝝ
Corpa celeſtia motu ſuo generant calorẽ in iſtis inferioꝛibus
ipa tñ nõ recipiũt pegrinas impſſiões. qꝛ caleſtiẽ nõ pñt
Aer ⁊ ignis mouent circulariter
¶ Cõmen. Non eſt ſtella ſed eſt q̃dam impreſſio aeris
¶ Sequũtur auto. ſcõi libri metheoꝛozum ariſtotelis.
Um ꝓgelant nubes fit niꝛ ⁊ cũ vapoꝛ ꝓgelat fit pluuia:
cũ aũt ꝓgelat pruina fit grando
Interioꝛa terre ⁊ etiã aialiuꝫ in eſtate ſunt frigida ⁊ in hyeme
Contrariũ circũſtãs ſuũ ꝓtrariũ fortificat Iſunt calida.
ipſum ꝑ antipariſtaſim. i. ꝑ reſiſtentiam
Dulce ꝓpter leuitatẽ ferꝛ ſurſum. ſed ſalſuꝫ ꝓpter grauitatẽ ſub
tus manet. ⁊ ergo aq̃ pluuialis dulcis eſt: maris aũt ſalſa
¶ Sequũtur auto. iij. libri metheoꝛs ariſtotelis
Umidũ nõ eſt ſine ſicco: nec ſiccũ ſine humido.
Aque magis fluũt de nocte q̃ de die
Ventus eſt vapoꝛ terreus aeris ſupioꝛa trancendens eũ per
cutiendo ⁊ fortiter impellens.
Motus terre cauſat ex vapoꝛe in terra incluſo
Tonitruꝰ fit ex vapoꝛe igneo in vẽtre nubis incluſo q̃ cũ ven
trẽ nubis egꝛedi ꝛ ipm violẽter rũpit ⁊ ſtrepitũ facit ſueſonũ
¶ Sequũtur auto. iiij. libri metheoꝛozum ariſtotelis.
Alitates prime elemẽtoꝝ ſunt q̃tuoꝛ: ꝛ quaꝝ ſunt
actiue. ſ. frigidũ ⁊ calidũ: due ꝓ paſſiue. ſ. hũidũ ⁊ ſiccũ
Putrefactio eſt vltima reſolutio
Omnia elementa putrefiunt ꝓter ignis
Oꝑ poſitoꝛum o ꝓ poſite ſunt cauſe

Quecunq; a frigido ꝓponunt a calido resoluunt ꝛ ecõuerso.
Excellentia frigiditatis impedit putrefactionem
Digestio fit a calido naturali
Quecunq; liquescunt sunt ad modum aque
Omnia corpora ignita ꝛ sub igne facta habent caliduz in po
tentia: vt cementum siue calx.
Unūqōq; entiū naturaliū est determinatū ad quādā opatio
nem ꝛ in qntū ꝑt dicit ens: inqntū vero nō ꝑt nō dicit ens: vt
hō mortuꝰ nō dicit hō nisi equoce. ꝛ oculꝰ dū ꝑt facere opatio
nem que est videre dicit oculus: dūmodo nō ꝑt non dicit ocu
lus nisi equiuoce sicz depictus vel lapideus

Autoritates super primuz libz de anima aristo.

Scientia est de numero bonorum bonorabilium.
Una scientia est melior alia: vel qz est de nobiliori subie
cto: vel qz est certior altera. ꝛ ꝓpter hoc vtraq; scia de anima ē
nobilior ꝛ melior alijs naturalibus
Cognitio de anima vtilis est ad omnem veritatez ꝛ maxime
ad scientiam naturalem
Anima est tanq; principium omnium animalium
Aliorum alia sunt principia.
Animal vle aut nihil est aut posterius est. qz nihil non est in
rerum natura vt volunt plato. vel si est tūc posterius est vt mo
to relsiue intentio posterior est ipsa re
Accidentia magnam partem conferunt ad cognoscenduz qꝛ
quid est: id est subiectum id est diffinitio subiecti
Omnis demonstrationis principium est qō quid est. id est
diffinitio subiecti
Omnes operationes que sunt in animatis sunt totius com
positi ex corpore ꝛ anima: ꝛ non ex anima tm̄
Uñ nulla opatio anime est propria in q̄ nō ꝓmunicet corpori
vnde ipsum intelligere non est proprium anime sed totiꝰ ꝓiūcti
Intellectus non est fantasia vel non est sine fantasia.
Triplex est diffinitiō. vna q̄ dat ad materiā tm̄. vt cū dicit do
mus est q̄d ꝓstans ex lapidibus ꝛ lignis. alia est q̄ dat per for
mam tm̄. vt cū dicit domꝰ est quoddā cooprimentū defendēs
nos a caumatibꝰ ꝛ imbribꝰ. Tertia q̄ dat ꝑ vtrunq; scz cū di

citur domus est cooperimentum quoddaz defendens nos a
caumatibus z imbribus ostans ex lapidibus z lignis
Naturalis diffinit p materiã tm̃ vel p materiã z formã simul
Impossibile ẽ corpa aialiũ resurgere Ctexere vel edificare
Dicere aiam gaudere vel tristari simile est acsi ꝗs dicat eam
Si senex haberet oculos vt iuuenis videret vt iuuenis
Intellectus est ꝗd diuinũ impassibile z incorruptibile.
Deli⁹ ẽ dicere q⁹ hõ itelligat p aiaz ꝯ q⁹ aia itelligat p hoiez
Intelligere enim corrũpit aliquo interi⁹ corrupto scz fantasia
Oportet artificem vti organis. animam vero corpore
Non quelibet anima potest intrare qlibet corpus. sed que-
libet anima requirit proprium corpus
Anima sm platonem est res manens seipsum mouens.
Rectum est iudex sui z obliqui
Egrediente anima a corpore corpus marcescit z expirat.
¶ Cõmen. Artes nõ dãt a se inuicẽ nisi vel demõstratiõis
ꝯfirmatõe vel nobilitate subiecti vel vtroqz modo
Subiectũ scie de aia nobilior est subiectis alia⁹ scia⁹: z de-
mõstratio eius magis est firma: z ideo precedit alias scias
Alialia sunt nobilissima corpa generabiliũ z corruptibilium
Act⁹ z poña sunt dze materie oppositẽ z repiunt in vnoquoqz
Intellect⁹ agẽs causat vũtatẽ in rebus Cpredicamento.
Intellect⁹ sm aristotelis scĩam est abstract⁹ a corpore: z tm̃ im-
possibile est vt intelligat aliquid sine imaginatione
Membra leonis non differũt a membris cerui nisi ꝓpter di-
uersitatem anime leonis ab anima cerui.
¶ Themistius ¶ Cũ multa sunt dicta aristotelis ꝗ vtiqz ali-
ꝗs mirabitur: magis omnibus mirari ꝺuenit negotiũ de aia
Si veritatẽ de aia cognouim⁹: valde introductoriũ ẽ nobis
ad oẽm veritatẽ nã ad oẽs ptes pb̃ie insignes dat occasiões
Alia seipm̃ cognoscẽs digna est de alijs fidẽ facere. sed si ipsa
decepta fuerit: de quo tũc fidẽ facere putabit. ꝗsi. d. de nullo.
Nihil ẽ ociosum i natura sz vnicuiqz enti est opus attributuz
Hen⁹ est ꝗdam ꝺcept⁹ summatim collect⁹ ex similitudine sin-
Intellectu nihil est diuinius. Cgularium.
His ꝗ sm apparẽtias poeticas recipiũt fabulas nihil videt

esse derisibili⁹: sicut nec in his q̄ occultū q̄rūt intellectū in eis.

Sequūtur autoritates. q. li. de anima aristotelis

Triplex est substātia rep̄ scz materia forma ⁊ ꝓpositum.

Materia est potentia: forma vero actus

Duplex est actus scz primus ⁊ scōs. Primus vt scientia. Secundus vt speculari ſm scientiam

Naturalia sunt principia artificialium

Aia est act⁹ corpis organici phisici vitā hñtis in poña scz ad

Aia est subā. i. forma subālis corpis Lopera vite

Nō oportet q̄rere vt̄ p̄ ex aia ⁊ corpe fiat vnū ⁊ vlter ex mate

Si oculus esset aial visus esset vtiq̄ aia ei⁹ Lria ⁊ forma

Animatum differt ab inanimato in viuendo

Viuere dicit̄ q̄dupliciter. s. vegetare: sentire: intelligere ⁊ mouere ſm locū. et si vnū istoꝝ alicui ineſt hoc dicit̄ viuere.

Anima mouet corp⁹ ad omnem differentiam positionis scz sursum deorsum: sinistrorsum: dextrorsum: ante ⁊ retro

Animal est animal ꝓpter sensum tactus

Anima est principiuz quo primo ⁊ principaliter viuimus intelligimus sentimus ⁊ mouemur ſm locum.

Quatuor sunt potētie aīe principales. scz vegetatiua sensitiua ⁊ ſm locū motiua ⁊ intellectiua. hec sic se hñt adinuicez q̄ vegetatiua p̄t eē absq̄ sensitiua vt p̄z i plātis ⁊ nō ecōuerso: ⁊ sensitiua sine motiua ſm locū manet: vt p̄z in q̄busdā aialib⁹ ꝑpetuis bus ⁊ nō ecōuerso: ⁊ tā ſm locū motiua q̄z sensitiua p̄t esse sine intellectiua vt patet in animalibus brutis ⁊ nō ecōuerso.

In plātis est vna anima in actu sed multe in potentia. ⁊ ideo partes eorum abscise viuūt

Intellect⁹ sepat̄ ab alijs potētijs aie ſ. ēppetuū a corruptibili

Non solum scimus scientia sed etiam anima: ⁊ etiam nō solū sanamur sanitate sed sanamur corpore

Unde nō solum oīs ꝓparatio dependet a forma sed etiā depēdet a materia. principalius tamen dependet a forma

Actus actiuoꝝ sunt in patiente prediſpoſito. Potentie cogn̄oscuntur per actus: actus vero p obiecta

Naturalissimū em̄ opm est i oīb⁹ viuētib⁹ q̄cūq̄z pfecta sunt ⁊ nō orbata ⁊ q̄ generatōez nō hñt ſpōtaneam generare ſibi ſi

mile vt esse diuinū t immortale particlpāt ſm id qđ possunt.
Nihil de numero corruptibiliū contingit idem numero manere: semp tñ pt vnū pmanere in specie per generationem.
Scientia est vniuersaliū.
Uniuersalia sunt in aīa. sed particularia sunt extra animam.
Aīa intelligit qñ vult: sz nō sentit qñ vult: qz obiectū intellect⁹ est in aīa vt vle. obiectū sensus est extra aīam vt particulare
Duplex est sensibile scz p se t p accīs. p accīs vt aliq̄ substantia pticularis: vt darij filij. Sensibile p se est duplex: scz cōe et ꝓpriū. Cōia sensibilia sunt quinq̄: scz magnitudo: mot⁹: q̄es: numerus: t figura. Sed ꝓpriū est qđ per se sentitur ab vno sensu: vt color a visu et sic de singulis.
Quinq̄ sunt sensus. scz visus: audit⁹: odorat⁹: tact⁹ t gustus
Sensus non decipitur circa ꝓprium obiectum.
Color est visibilis per se: lumen est actus dyaphoni ſm qđ dyaphonum.
Dyaphonum est aliqđ corpus pspicuū vt aer t aqua t corp⁹ celeste. lumen nec est corpus nec est fluxus corporis.
Impossibile est duo corpora esse in eodem loco
Illuminatio nō fit successiue t in tempe: sed fit in instanti
Tenebra est priuatio luminis
Color non est visibilis sine lumine.
Sēsibile positum extra sensum non facit sensationem
Son⁹ causat̄ ex collisione corpoꝝ aerē violenter frangentiū
Echo est son⁹ scđario fact⁹ ex repercussione soni prius facti.
Uox est sonus animati tm̄.
Uox est repercussio aeris inspirati ad vocalem arthereaz cuz ymagine significandi
Inanimatum nullum vocat
Lingue congruunt duo officia seu opera nature scilicz in gustum t loquelam
Nō prave odorat t odoratū habet p⁹eiorem multis animalibus: similiter t gustū: sed tactū certiorem omnibus aialibus.
Anima est causa corporis viuentis in genere triplicis cause: scz formalis finalis t efficientis.
Duplex est finis. s. finis gr̄a cui⁹: t finis gr̄a quo. i. finis itra et

finis extra
Nihil proprie nutritur naturaliter nisi vinum
Tres sunt potentie anime vegetatiue scz nutritiua augmentatiua ⁊ generatiua
Radices in plantis similes sunt ozibus in animalibus: quia ambo nutrimentum suscipiunt
Ignis augmentat in infinitum quousqz fuerit combustibile.
Omnium natura constantium positus est terminus: ⁊ ratio magnitudinis ⁊ augmenti
Alimentum ante decoctionem est contrarium ⁊ dissimile alito, sed post decoctionem erit sibi simile
Necesse est omne viuens q̄diu viuit nutriri
Nihil generat seipsum sed saluat
Agens ⁊ patiens in principio sunt dissimilia: in fine ꝓsilia.
Duplex est potentia: scz ꝓpinqua ⁊ remota. siue potētia ꝓiuncta actui ⁊ distans ab actu. Remota vt puer dicit habere potentiam militandi. Propinqua vt homo adultus.
Omnia appellare a fine iustum est.
Passio dicit dupliciter Uno mō capit pro trāsmutatōe quadam que fit cū abiectiōe ꝯrarij: ⁊ illa dicit passio ꝓprie dicta.
Alio modo idem est q̄ salus ⁊ perfectio alicuius in potentia ab aliquo quod nō est in actu. ⁊ illa dicitur passio methaphorice: vt est sentire intelligere ⁊ sic de alijs
Scientia est vniuersalium
Gustum ⁊ tactum habemus certiozem omnibus animalib⁹ vnde nullū animal precellit hominez in gustando ⁊ tangēdo
Homo est prudentissimum animal.
Molles carne mente aptos dicimus: duros vero ineptos.
Nihil est gustabile sine humido.
Caro nō est mediū tactus sed aliq̄d circa carnē sicut neruus.
Mediū ogarū ad vnū extremoz hz rōnem alteri⁹ extremi
Omnis sensus est susceptiuus omniz specieꝝ sensibiliū sine materia, sicut cera suscipit figuram sigilli auri sine auro
Excellens sensibile corrumpit sensum
Abeuntibus sensibilibus remanet species in fantasia
Non est necesse omne mouens moueri

Sensus ꝯmunis est potẽtia aĩe que discernit sensibilia diuer
sorum sensuũ in vno ⁊ eodẽ tpe sicut dulce ⁊ album in lacte
Sicut dicit homerus talis est intellectus in hominibus ter//
renis qualem inducit pater filiorum deorumq; id est sol
Deceptio ⁊ ignorantia magꝭ ꝓprie est in animalibus q̃s scien//
tia. quia in ipsis magis ꝑficitur ignorantia q̃s scientia
Eadem est scientia ꝯrariorum. ſ multa agunt ⁊ patiunt
Fantasia est motus factus a sensu ꝼm actũ. ꝼm quẽ animalia
// Cõmenta. Anima est substantia ⁊ non accidens.
Substantia est dignior omni accidente.
Formes bãlis eq̃oce eẽ in subiecto dñr. q; subiectũ forme sub
stantialis est ens in poña qđ nõ est in actu nisi ꝑ formã. ſz subie
ctũ accñs ⁊ est aliqđ exñs in actu. ſ. ꝯpositũ ex materia ⁊ forma
Unde habemus q; omne qđ aduenit ens in actu est accidens
Compositũ ex forma ⁊ materia nõ dicit nisi q; forma est vna.
Forma rerum artificialium sunt accidentia.
Individuum non est nisi ꝑ formam suam
Corpa celestia nõ hñt de ꝓtutib⁹ aĩe nisi intellectũ ⁊ desideriũ
Sollicitudo dña cũ nõ potuit facere vnũ individuũ nũero
sp ꝑmanere mĩstra est ei dando sibi ꝓtutẽ ꝑ quã sp ꝑt ꝑmanere
Dñeens naturale desiderat ꝑmanentiã eternã Lide in spẽ
Natura semp agit ꝓpter aliquid tanq̃ ꝓpter finem
Diuersitas formarum est causa diuersitatis materiarum
Omne recipiens debet esse denudatum a natura recepti.
Lux nõ req̃rit in videdo ꝓpter ipos colores. ſz ꝓpter ip̃m dia
De exẽplo nõ requirit verificatio sed manifestatio Lphonũ
Stelle non videnť de die ꝓpter maius lumen solis
Homo boni tactus sp est discretus sicetiã est de alijs sensib⁹
Odor est in medio non formaliter. sed intentionaliter.
Vultures ⁊ tigrides venerunt ad loca prelij ꝓpter odorẽ qui
accidit in terra grecorum a quingentis miliaribus
// Albertus Clade facta in terra grecoꝝ venerũt vultu
res ⁊ tigrides a quingentꝭ miliaribus ad cadauera mortuoꝝ
// Commen. Locus est similis ⁊ equalis locato
Sensus sp dicit vez nõ in vniuersalibus sed in ꝓprijs. sed in
tellectus semp dicit vez in vniuersalibus. non autem in ꝓprijs

Themistius Omnia artificialia habent rōēz accidentis respectu naturalium

Quibuscūqz de nūero mortaliū natura dedit intellectuz. his prmisit fingl'as poñas ī misteriū itellect⁹. Hēsus ñ decipīt circa suū sensibile ꝓpriū fuatis trib⁹ ꝯditōib⁹ q̄ sūt debita dispō medij: debita dispositio organi: ⁊ debita obiecti distantia Ea que sum⁹ sunt minima respectu eoꝝ que ignoramus.

Sequūtur autoritates .iij. libri de anima

Intellect⁹ est ps aīe Intelligere est pati ꝯintelligibilia Sicut se hz sensus ad sensibilia. sic se hz intellectus ad Intellect⁹ possibil' nihil ē ī actu ō nūero entiū añqz itelligit ea Intellect⁹ nō hz organū in corpe. sz ē ab oī organo corpali se Alia intellectiua est spēz intelligibiliū loc⁹ Lparatus Intellectus cum intelligit valde intelligibilia non minus intelligit imo magis

Intellectus cū intellexerit alia potest seipsum intelligere

In oīb⁹ būtibus formā in materia differt res ⁊ rei esse

Entia siue quidditas rei est ꝓpriū obiectum intellectus

Intellectus est simplex impassibilis ⁊ immixtus.

Intellect⁹ possibilis est primo tanqz tabula rasa in qua nihil est depictum: possibilis tñ depingi.

Intellect⁹ noster intelligit sicut alia ꝓspēs aliarum

Inseparatis a materia idem est intelligens ⁊ intellectum.

Sicut ī oīm rerū natura ē aliq̄d qō ꝑt primo fieri ⁊ facere oīa illi⁹ generis. sic etiā in aīa ē nccē hec duo esse: vnū. s. qō ꝑt fieri oia itelligibilia ⁊ recipe ea. ⁊ hoc est intellect⁹ passibilis. aliud vero qō ꝑt facere oīa intelligibilia: ⁊ hoc est intellect⁹ agēs Uñ duplex est poña aīe intellectiue. s. agēs ⁊ passibilis. Intellect⁹ agēs est sicut lumen. qz lum ē facit colores in poña actu visibiles. sic intellect⁹ agēs poña intelligibilia facit actu itelligibilia Agens est nobilius ⁊ honorabilius passo ⁊ forma materia.

Intellectus est immortalis ⁊ perpetuus.

Duplex ē opatio intellect⁹ Una que dicit simpliciū terminorū apprehensio. Alia simpliciū terminoꝝ apprehensoꝝ opositio ⁊ diuisio: sub q̄ apprehendit tertia sz rōcinatio remota

Priuatio cognoscitur per habitum

Intellectus noster est ens in potentia [dit potentiaz
Potentia in vno individuo precedit actū: sed act⁹ simplr pce
Omnia que fiunt ab vno ente: in actu fiunt
Duplex est intellectus possibilis. scz practicus z speculatiuus
Speculatiuus considerat rem simpliciter. Practicus consi-
derat ipsam per comparationem ad opus
Sicut res habet esse sic habet intelligi.
Omne ens aut est sensibile aut intelligibile.
Anima est quodammodo omnia.
Scientie secantur quemadmodum res de quibus fiunt scie.
Lapis non est in anima sed species eius.
Manus est organus organorum
Intellectus est species specierum id est formarum
Duplex est appetitus. scz intellectiu⁹: z ille dicit volūtas. z sen
sitiu⁹: z ille diuidit in duas scz in irascibilem z in concupiscibilē.
Necesse est quēcunqz intelligentem fantasmata speculari.
Natura nihil facit frustra Unde nō deficit in necessarijs nec
habundat in superfluis
Intellectus principiorum semper est rectus.
Appetibile semper mouet appetitū sub ratione boni: siue hoc
sit bonum apparens siue existens
Tria requiruntur ad motum animalis: scz mouens motuz z
organum motus
Duplex est motus. scz mouens mobile qō est appetibile: z mo
uens motū qō est potēcia appetitiua in homine. motū aūt est
organū animalis puta ipsum cor [tiōis siue vsqz in finez
Hec est oē qō viuit hz aīam vegetatiuā a principio genera-
Necesse est omne animal habere sensus
Impossibile est corpus animalis esse simplex elementum.
Sensus gustus z tactus necarij sunt oī aīali: alij aūt debū eē
Non videmus extra mittendo sed intus suscipiendo
Sensus tactus est prim⁹ oīm sensuū. qz sine eo aīa eē nō pōt.
Excellens sensibile corrumpit sensum
Excellens tangibile corrumpit animal
Linguam habet animal vt significet aliquid alteri.

Cōmenta. ſſIntellect⁹ nō est corp⁹ nec pt⁹ in corpore.

Sermo in principijs debet esse longus vt ait plato
Aristoteles adinueniens intellectū possibilē inuenit qōdaz
Spēs humana est eterna Lnouū gen⁹ materie
Necesse est in omni intelligibili abstracto aliquid simile esse
materie et aliquid simile esse forme. scz potentiam z actum
Nulla forma est liberata a poña simplr nisi prima forma que
Dis forma separata a materia ē intellectia Lextra se nihil intelligit
Credo q̄ ille hō scz aristoteles fuit in natura regla z exēplar
qōdaz. nā adinuenit ad demōrandū vltimā pfectōez i materia
Habit⁹ est fm quē hñs ipm pt agere qñ vult.
Opatio intellect⁹ possibilis est intelligere. sed opatio intelle//
ctus agentis est abstrahere intelligere facere
Intelligere est recipe intelligibilia. sed abstrahere est potentia
intelligibilia facere actu intellecta denudando ea a materia z
a ditionibus materie
Ulia non hñt esse extra aiam vt voluit plato
Intellect⁹ possibilis est vltim⁹ in ordine itelligētiaz sepataz
Prima principia p nihil aliō q̄ solo lūine itellcūs cognoscūt
Ñcūcz hō fuerit copulat⁹ intellectui p sciam oim rerum tūc
est quasi deus.

¶ Themist⁹ // Si aliqs est intellect⁹ in quo non est poña: il
lenec intelligit priuatiōes nec malas: z talis est prima causa
Ille intellect⁹ q̄ plura intelligit nō est dignior. sed q̄ nobiliora
intelligit ille est nobilior z dignior.
Intellect⁹ diuin⁹ est ipsa veritas: z nō semp vez intelligit.

¶ Cōmen. super tertiū de aīa. Prius est scire actōes aiē
q̄ eius substantiam
Intellectus est omnibus cōis. cognitio autem non.
Scire genus precedit ipsum scire differentiam
Prima pfectio sensus est virtus in corpore
Minim⁹ error in principio est cā maximi erroris in fine
Virtutes passiue sunt mobiles ab eo cui attribuūtur. actiue
mouent cui attribuūtur
Anima rōnalis indigna est inspicere z ꝑsiderare intentiones
que sunt in imaginatiua
Dic sensus idiget inspicere sensibilia. sic intellect⁹ intelligibilia

Forme rez extrinsece mouent intellectum
Mens. i. intellect⁹ agens aufert formas a materijs ⁊ facit ea
intellectiua in actu postq̃ erunt intellectiua in potentia
Intellectus recipit omnes formas naturales.
Omne recipiens debz esse denudatũ a natura recepti.
Intellect⁹ possibil' nihil hz in sui natura in formis naturalib⁹
Forme naturales non sunt separabiles
Extrema in specie differunt a mediis.
Intellect⁹ possibilis est illud qđ ẽ potẽtia ad oẽs ĩtẽtiões for
ma naturaliũ vl'uz. ⁊ ñ ẽ actu ad aliqđ entiũ añq̃ itelligat
Diuersitas materie recepte facit diuersitatẽ nature recipiẽtis.
Omne generabile ⁊ corruptibile est particulare [corpore.
Intellect⁹ nõ est hic. i. particularis neq̃ corp⁹ neq̃ ẽforma in
Intellect⁹ q̃ creat ⁊ generat intelligibilia ẽ intellect⁹ agens
Anima non intelligit sine imaginatione sicut sensus non sen
tit sine presentia sensibilis
Impossibile est easdem intentiones ponere qñq̃ corruptibi
les quandoq̃ eternas.
Natura corruptibil' siue passibilis ñ pt trãsmutari i eternam
Color non mouet visum nisi p presentiam lucis
In formis abstractis nõ est nisi vnũ indiuiduũ in vna specie.
Ab vno instrumento non potest venire nisi vna actio.
Intellectus agẽs vt possibil' neq̃ ẽ generabil' neq̃ corruptibil'.
Omne ens sensibile diuidit' in materiam ⁊ formam.
Nisi esset hoc gen⁹ entiũ non possemus intelligere multitudi
nem in rebus abstractis
Scire de aĩa necessarium est in sciendo primã phiam.
Sicut sehz lux ad dyaphonũ sic intellect⁹ agens ad possibi
lem. qz sicut lux est pfectio dyaphoni sic intellect⁹ agens est p
fectio intellectus possibilis
Hoc nomẽ intellect⁹ equoce dr̃ de intellectũ agẽte ⁊ speculatiuo
Omnis virt⁹ exis in corpe posito est ex primis qlitatibus.
Virtus imaginatiua est in interiore parte cerebri: ⁊ cogitati
ua est de genere existentiũ virtutum in corpore
Oẽs pt es aĩe sunt forme in materijs preter rõnalem
Locus nihil est eorum que existunt in eo

Virtus cogitatiue est in genere virtutum sensibilium.
Primum intelligens extra se nihil intelligit
Motus & motū debēt eē eiusdē spēi quā extrahit a se.
Intellect⁹ cū fuerit in actu pt intelligere seipm p intentionem
Intellect⁹ abstrahit q̄ditatē ab habenti q̄ditatem. & non
cessat abstrahere donec venit ad simplicem quidditatem
Rectum est in continuo sicut simeitas in naso:
Si non esset materia non esset passio.
Intelligere est passio & non actio
In eo q̄ intelligibile est ex se intelligens: & intelligens & intel-
lectum erunt idem in omnibus modis
Ea que agunt & patiunt in subiecto ꝯmunicant
Propria passio est aliqua priuatio & nullam habz naturā p-
priam preter naturam subiecti
Unum oppositoꝝ p reliquū intelligitur.
Anima est vnum entium naturalium rerum
Consideratio de anima est consideratio naturalis.
Nihil agit nisi per suam formam
Actus intellectus agentis est sua substantia
Spēs humanas deficere est impossibile
Forme immateriales ex se sunt intellectiue.
Ubi non est vera generatio ibi non est verum agens
Per virtutem cogitatiuā hō differt ab omnib⁹ aialibus
Intellect⁹ agens tm̄ est in actu & non in potentia.
Perfectio humana est intelligere res abstractas.
Eternū in sua actione non indiget corruptibili:
Omne factum habet quidditatem.
Impossibile est vt aliq̄d generabile & corrup-tibile sit materia
Intellectus passibilis intelligit formas materiales Leterni
& formas abstractas.
Quarum differentia sunt eadem
Illud quod existit in anima est forma tm̄ & non materia
Imaginationes sunt de genere rerꝝ sensibilium
Ratio non existit in omnibus animalibus.
Si motor est vnus mobile erit vnum
Intellectus non mouet sine voluntate

Sequūtur autoritates de sensu ⁊ sensato

Naturalis phī est sanitatꝫ ⁊ infirmitatꝫ prima principia
Naturalis sumit ꝓsideratōem suā ab eis q̄ Linuentre
sunt de ꝓsideratōe medicine. sꝫ medic⁹ incipit ex eis q̄ sunt d̄
ꝓsideratōe naturalis. vñ vbi dimittit naturalis ibi īcipit me//
Necesse est aial in q̄ntū aial habere sensum Ldicus
Audit⁹ magnā ptē ad intelligendā prudentiā ꝓfert.
Sermo audibilis existens ex cā disciplīne non p̄ se sed p̄ acci
dens. i. in quantum significat aliquid.
Visus nobis multas rer̄ differentias demonstrat
Sec⁹ a natūrate naturalī sapiētior ē surdo ⁊ muto a natūrate.
Thomas dicit oīs surd⁹ a natiuitate est mut⁹ ⁊ nō ecōuerso.
Visus attribuīt aque q̄ aqua rōne qua est ꝑspicua est potēs
recipe species colorīs
Visiua virtus non est in extremitate oculi sita. sed infra ocu//
lum circa cerebrum.
Odor est fumalis euaporatio. i. fit ex fumali euaporatione
Cerebr̄ est ps frigidior ⁊ humidior oīb⁹ ptib⁹ corpis
Cor est oppositū cerebro ⁊ est calidissima ps corporis
Color est extremitas ꝑspicui in corpore terminato
Manifestius est nobis genus sapor̄ cꝫ odor̄
Odoratū habem⁹ peiorē omnibus animalibus
Tactū vero certior em respectu omniū animalium
Ignis nō agit neq̄ patīt rōne q̄ ignis sꝫ rōne q̄ calidus. vñ a
forma subālī ñ egredīt aliq̄ opatio nisi mediāte forma accīntali
Dīa q̄ nutriunt dulci nutriunt. i. cōedendo dulcia.
Dulcis sapor ⁊ amar⁹ sunt sapores extremi ex q̄b⁹ cōmiscent
alij sapores. sicut ex albo ⁊ nigro alij colores
Duplex est odorabile: vnū qd̄ ꝓfert ad nutrimentū. aliud qd̄
non ꝓfert ad nutrimentū sed tm̄ ad ꝓfirmationem cerebri
Fumositas cibi veniens ad cerebr̄ infrigidata ꝓpter locū ei⁹
facit hominibus reumata.
Fumus carbonū facit hoīb⁹ grauamen capitis.
Simplex elemētū nō nutritꝫ ozoēz cibū ꝓpositū ee ⁊ mixtū
Intellect⁹ nr̄ nihil intelligit sine sensu Lex elementis.
Supabūdātes ⁊ minime p̄tes corpis separate a toto resol//

nũtur incõtinẽti vt min⁹ sapor amar⁹ infusus in aliũ resoluit.
Illuminatio fit subito ⁊ non successiue.
Un⁹ son⁹ nũero nõ pt peruenire ad aures pluriz sz vn⁹ in spẽ
Motus maiores expellunt minores
Opatio nõ est sine virtute Opinio nõ est sine fitate.
Unus rei non est nisi solus vnus motus in vno tpe.
Contrariorum contrarij sunt motus ⁊vel aq̃ multa.

Cõmen. ¶ Uisus obscurat i locis frigidis vbi fuerit nix
Palpebre posite sunt in oculis hominũ ad perseuerationem
eorum a rebus extrinsecis sicut viagna gladij
Instrumentum auditus est aer positus in auribus.
Instrumentum odoratus est aer positus in naso.
Color causatur ex ꝓmixtione corpoꝝ lucidi cum diaphono.
Color albus ⁊ niger sunt extremi colores
Lux est perfectio corporis dyaphoni interminati. est eĩ in
superficie dyaphoni terminati
Ignis non lucet per se: sed natura ignis lucet cum adunatur
cum aliquo alio corpore
Anima bestialis in aialib⁹ exĩs nõ impetit actiões nature
Artifex ꝑm posse suum intendit se similare nature
Ars imitatur naturam in quantum potest.
Forme sensibiliũ extra aiam hñt eẽ corporale oio. sed in aia hñt
eẽ spũale oio. in medio ãt hñt mediũ inter corporale ⁊ spũale.
Auditus in homine est via ad disciplinam.
Disciplina non redditur nisi per auditum.
Intelligere quid verba significent non est ipsius auditus: sed
ipsius intellectus

¶ Albertus ¶ Gratissimi medici incipiunt suam consideꝛ
rationem ab his que demonstrat naturalis
Medicina habet ꝓmunicationem cum scientia naturali: eo
q̃ principia sua ab eo accipit ⁊ est sub ipsa
Sensatio dicit passio quia cum passione fit
Omnes sensus in animali sunt causa salutis animalis.
Non est idem sensibile ⁊ esse sensibile
Liꝛ de plãtis nõ fecit aristoteles sz discipul⁹ ei⁹ theofrast⁹.
Aurum non putrescit

Sanguis in angustijs venis circa cerebꝝ existens subtilis ẽ
ꝛ purus ꝛ de facili passibilis ꝓpter qđ indiget extrinseco adiu
torio ad sua ꝝ partium frigiditatem temperandã.

Sequuntur auctoritates li. de mẽoria et reminiscẽtia.

Memoria nec ẽ pñtiũ nec futuroꝝ: sed tm̃ ꝓteritoꝝ
Usũ sensus est presentium. memoria preteritoꝝ. spes ve
ro vel opinio futurorum
Mẽoria ẽ alicui⁹ apph̃ensus vel intellect⁹ iterata resũptio
Intellectus nr̃ non intelligit sine ꝯtinuo ꝛ tempore.
Spes vl̃ sil̃itudo rei ꝑsiderata fm se exñs in aĩa ẽ imaginabi
lis ꝛ intelligibilis. sꝫ ꝑsiderata vt ẽ alicui⁹ sil̃itudo qđ pri⁹ fuit
Meditatões mẽoriã saluãt Ls̃atũ vl̃ intellectũ sic ẽ mẽoria⁹
Meditari ẽ aliq̃d ꝑsiderare mlt̃oties nõ fm se sꝫ fm imaginẽ
Reminiscẽtia dr̃ a mẽoria. qz reminiscẽtia tm̃ ẽ Alicuius
n hoib⁹: sꝫ memoria etiã ẽ in alijs aĩalib⁹ Reminiscẽtia nõ est
memoria sꝫ sequit mẽoriã qz ꝓcedit ab aliquo retẽto i mẽoria
Dis reminiscẽtia vel fit a re ipsa vel sibi simili vt a ꝯrario.
Consuetudo est altera natura.
Que ordinem habent bene reminiscibilia sunt
Quidã semel videtes magꝫ mẽorant q̃ alij multoties videtes
Quidã nolẽtes reminisci nõ pñt dimittere reminiscẽtiã sicut
melãcolici. qz fantasmata maxime mouẽt eos ꝯtra velle eorũ.
Pueri ꝛ multũ senes immemores sunt ꝓpter nimiũ motũ
accidentalem in corporibus eorum

Cõmen. Quatuor sunt ꝑtes aĩe sensitiue interioris. s.
scz sensus cõis: imaginatio siue fantasia qđ ẽ estimatiua: q̃ in
hoib⁹ dicit cogitatiua ꝛ memoria. Imaginatio ẽ in interiori
pte cerebri: estimatiua in medio: mẽoria ꝑo in posteriori pte.

Sequũtur auctoritates libri aristo. de somno et vigilia.

Cuius est potentia eius est actus
Necesse est omne qđ vigilat etiam dormire.
Somn⁹ ẽ q̃si ligamentũ oĩm sensuũ. vigilia vero solutio eoꝝ
Sõnus est req̃es q̃dã q̃ data ẽ aĩalib⁹ ꝓpter salutem eoꝝ.
Omnia aĩalia sanguinem habentia habent cor
Cor est principium sensus ꝛ motus in animalibus.
Nutrimẽtũ vlt̃imũ oĩb⁹ sanguinẽ bñũb⁹ ẽ sanguinis materia

Loca sanguinis sunt vene
Cor est principium venarum
Somnus causat ex eua porationē cibi q̄ ascendit ad cerebꝝ ꝛ
frigidata descēdit ꝛ facit somnū. vñ post cibū fortē sunt somni
Somnus assilatur epilentie. i. morbo caduco. L validi.
Vinum bibere non ꝓuenit pueris nec nutricibus eorum
Omnium eoꝝ que sunt in corpe frigidissimū est cerebrum.
In sōno fit ꝓpulsio caloris ad interiora aialis ꝛ sunt calida
Vñ superiora ꝛ exteriora mēbra i somno sunt frigida. ꝛ interiora
Aialia magꝭ nutriunt ꝛ augentur in somnis q̄ in vigilijs.
Abeūtibus sensibilibꝰ. remanēt spēs eoꝝ in organo sentiēdi.
Visus nō solū patit a visibili sz etiā agit. hoc vero est p accñs. s.
rōne vaporꝭ in videndo ab oculo exeūtis In speculis valde purꝭ
si mulieres mēstruose inspiciāt in superficie speculi fit q̄si nubes
sanguinea. ꝛ si nouū est speculū nō facile est abstergere maculā
Puꝭ subito demrāt quicq̄d accepat L bmōi. si ꝙ vetꝰ facile
Delectatio maior expellit minorem
Pueri non habēt somnia ꝓpter nimium metum qui est in eis
Principia oia sunt pua. vñ ꝛ principia egritudinis sunt pua.
Quedā sōnia sūt sig̃ futuroꝝ. q̄dā cause. q̄dā accēntia sunt illoꝝ
Multa ꝓuisa ꝛ ꝓsilia q̄ fieri expediebat obmittunt ꝓpter nobi
Noctes silentiores sunt q̄ dies L liores inchoatōnes
Aer noctis magis est quietus q̄ diei.
Melancolici maxime somniantur.
Motorum notiores sunt motus.
Noti de se inuicem maxime sunt solliciti
Nō ome q̄ futuꝝ est de ncēitate fit ꝛ ctione eius dē ad cor
Cōmen. Sōnꝰ fit ꝓpter calorꝭ recessuꝭ natural' ꝛ otra
Nullꝰ hō est qui nō vidit somniū q̄ nō annūciauit sibi aliq̄d
Famosum fm rationem non est falsum L futuri
Vulgus dicit q̄ somnia fiunt ab angelis. deuiationes siue ve
xationes a demonibus. ꝓphetie a deo
Sōnes diuersificant duobus modis. vno modo naturaliter
fm virtutes eorum ꝛ fm entia eis ꝓpria in suis regionibus. se
cundo fm leges fm quas receperunt fidem a natiuitate. s. de
primo principio ꝛ de angelis ꝛ de resurrectione

Homo debet esse medius ad somnum ⁊ vigiliam non declinando ad alterum

Autoritates libri de longitudine et breuitate vite

Entes que sunt in calidis regionib⁹ sunt longioris vite q̄ que sunt in frigidis.

Corruptis animalibus corrumpuntur scientie ⁊ sanitates q̄ in eis sunt

Quicquid corrumpitur a suo contrario corrumpitur

Id qō in se est corruptibile in nullo alio loco est corruptibile.

Impossibile est habenti materiam non existere in ꝓtrarium.

Minor flāma consumitur a maiori per accidens. quia alimētum quod illa consumit multo tempore. hoc multa flamma ꝑsumit paruo tempore

Locus ꝓtinens rem: vel operatur ad generationez vel ad cō seruationem rei: vel ꝓtraria rei operatur.

Inter animalia longissime vite sunt cervus ⁊ corvus

Vita animalis fit per calidum et humidum

Senectus frigida est et sicca

Animalia multum coeuntia multum senescunt. quia sperma qō est superfluum nutrimenti emissum exiccat. ⁊ propter hoc mulus longioris est vite q̄ asinus vel equus ex quibus generatur: quia ipse non generat

Masculi si coitum non faciūt naturaliter sunt longioris vite q̄ femelle. quia masculus calidior est q̄ femella. sed si masculi multum coiunt breuioris sunt vite femellis.

Labor exsiccat ⁊ senectutem inducit

Unde multum laborantes magis senescunt

// Cōmentator // Complexio iuuenum est calida ⁊ humida. senum vero est frigida ⁊ sicca

Qui multum coeunt parum viuunt

Castrati plus viuūt q̄ nō castrati ꝓpter paucitatem coitus.

Propter paucitatem coitus viuit plus mulus q̄ equus vel asinus et femelle q̄ masculi

Qui habitant in regionib⁹ calidis ⁊ humidis longioris sunt vite per accidens propter paucitatem putrefactionis

Sequuntur autoritates libri de senectute et iuuētute.

Cor primo fit in animali. vnde cor primū est viuens ⁊ vltimū moriens
Principium sensus est in corde
Locus medius est locus principalis
Natura semp ex possibilibus facit qđ optimum est.
Cor est principium caloris naturalis ⁊ vite animalis Vñ destructo cordis calore destruit ⁊ animal.
Vita conseruatur per calidum.
Ieiunia calefactoria sitim faciunt

Sequūtur auto. libri de respiratione ⁊ inspiratōe.

Quecūq; aialia hñt pulmonem illa respirant
Pisces nō respirant p aeris attractōem sed refrigerium cordis fit ipsis ab aqua quā recipiūt p branchias
Idem est principiū sanguinis ⁊ venaꝝ. scz cor
Respiratio fit in aiali ad refrigerandū cor ⁊ loca vicina cordi. vñ q̄ magis calida sunt magis indigent respiratione
Vnū organū tm̄ est necessariū ad vnum opus.
Naturam nihil videmus facere frustra
Homo hz pulmonem multum sanguineum ⁊ calidum
Vnūquodq; maxime ꝓseruat loco ⁊ tpesibi ꝓnaturali. atve/ro in contrario corrumpitur

Sequūtur auto. libri de morte ⁊ vita

Mors ⁊ vita sunt ꝓmunia omnibus animalibus
Mors senum est sine dolore ⁊ tristitia. qr nullo dolore eis cō tingente moriuntur
Vita est mansio anime in corpore
Animalia respirantia suffocant vel moriunt in humido
Sanguis prius fit in corde: qr nōdū distinctis venis sz solo corde generato videt animal habere sanguinem
Cor semper mouetur ⁊ vene semper mouentur. quia omnes vene sunt a corde
Aeris ingressus in pectus animalis vocatur inspiratio: exi/tus autem respiratio
Calor cordis humidi qui est in ipso tumescere faciens ⁊ ebu lire facit pulsum cordis
Pulmo habet se circa cor sicut follis

Sequũtur autoritates libri de motibus animalium

Omnis motus requirit aliqđ fixum circa qđ fiat

Celum est incorruptibile

Virtutes sensibiles nõ sunt passibiles ad inuicem fm q̃ earũ excessus patiuntur ad inuicem.

Illud qđ fm se est simplex ⁊ imobile a nullo p̃t moueri. vñ dicit homerus si omnes dij omnesq; de elaborarent multum mouem summum non mouerent de celo in terram. Mouens est prius moto ⁊ generans generato: sed nihil est prius seipso: ergo nihil seipsum mouet ⁊ generat.

Appetibile est primum mouens in animali: ⁊ est mouẽs non motum. sed appetitus non mouet ⁊ est motum

Quecũq; non rõcinantes operantur velociter opantur.

Principium motus in animali est in corde

Motus cordis est voluntarius.

Estimandũ est aial ꝯstare quẽadmodũ ciuitatẽ bñ legib⁹ recta atq; munitã. q̃ in ciuitate qñ semel stabilit⁹ est ordo. non oportet ei⁹ principẽ interesse singulis opatõib⁹ ciuitatis. sic nec necesse est aiaz existere a q̃libz pte corpis sz vno principio tm̃: scz in corde tm̃. ⁊ hoc est vez̃ qntũ ad potentiam motiuam.

Sequũtur autoritates sup primũ libz̃ aristo. de aialibus.

Qualeadmodũ pluma est in auib⁹ sic squama in piscibus.

Omnia aialia q̃ gignũt sibi similia hñt oculos p̃ter talpã que ẽ priuatis oculis qđ pz q̃ oio nõ videt. sed si q̃s abscindit corcum quod est supra loca oculoz̃ eius subtiliter inueniet loca oculorum eius ſaial. est homo.

Nobilissimũ ⁊ altissimum apud nos notius ⁊ magis fixum

Sicut omnia metalla ⁊ omnia frusta auri ⁊ argenti ad aurũ mũdissimum manifestantur. ita dispositiones omniũ aialiuz manifestant cum ad hominem comparantur

Partes corporis in homine sunt create ⁊ posite fm creatõez ex tipo totius mundi

Umbilicus est radix ventris.

In cerebro omnino non est sanguis neq; vena

Non mouetur facies in aliquo animali p̃ter q̃z in homine

Frons parua significat bonitatem motus

Frons lata significat prauitatem discretionis.
Frons rotunda significat iracundiam
Omne aial hñs aures habet eas mobiles preter hominem.
Aures multum preeminentes ⁊ magne stoliditatem ⁊ garru
litatem significant
Sternitio fm q̄ fingunt homines ē signuz verificationis fa
cti aut dicti illius temporis
Nasus elephantis est magnus ⁊ fortis ⁊ vtitur eo loco manꝰ
in accipiendoo cibum ⁊ potum ⁊ alia quibus indiget
Os leonis collo est continuum.
Splen hominis est similis spleni porci
Venter id est stomachus hominis est similis ventri canis
Extremitas virge virilis dicitur prepucium
Situs cordis est in medio pectoris in brutis. sed in homine
declinat modicum ad sinistram partem

Sequūtur autoritates. ij. libri aristo. de animalibus.

Dentes canū iuuenū sūt albi ⁊ acuti: senū ꝯo obtusi ⁊ ni
Masculi naturaliter sūt pluriū dētiū q̄z femelle Lgri
Dentes equorum senum albescunt
Omne quadrupes generans sibi simile habet dentes
Homo in comparatione sui corporis habet paruum os.
Non est mulier vtens manu dextra sicut sinistra
Simea vtitur manibus sicut pedibus
Ale auium sunt eis loco manuum
Simea mixte est nature ꝓueniēs i natura hoīm ⁊ q̄drupedū
Cornua oīm animalium sunt vacua preter cornua cerui que
sunt dura ⁊ non est in eis concauitas.
In mari est quidam piscis nauem tenens quoniam ipse ꝓhi
bet recedere nauem potentia sua naturali
Omnes pisces audiunt
Omne animal carens pulmone caret voce.
Omnium animalium femine sunt graciliorís ⁊ acutiorís vo
cis q̄z masculi preter vaccam
Omne animal vocat suum comparem tempore coitus ꝓ
pria voce: ⁊ hoc facit specialiter rana
Vociferatio auium est magis tempore coitus.

Gallinus siue gallus vociferat post prelium ꝛ victoriam. e
Omne animal qđ facit ouа habet ea in matrice ꝛ nō in vētr
qꝛ si haberet in ventre digererēt sicut cibus.

Sequūtur autoritates. iij. li. de animalibus aristo.

OS post abscisionem non crescit neq; solidat
Ossa leonū ita dura sunt qꝛ si colliduntur reddūt ignez.
Propriū hois est canescere in senectute
In castratis pubes non barbescit
Lac aialiū habentiū multas mamillas nō puenit ad caseum
Omne animal multi sanguinis est multi seminis.
Omne corpus sanguineū cito putrescit
Testiculi ꝛ matrices sunt organa principalia ad generatōem
Mulieres hītes matrices densas ꝛ duras non ꝯcipiunt
Homo inter animalia est multi seminis
Lac ouis capre ꝛ vacce multum puenit casco
Lac nigrarum mulierum est melius ꝛ purius lacte albarum mulierum
Coagulum leporis valet ꝑ tra fluxum ventris
Nullum animal mutat cornua nisi cervus
Animal diuersoꝝ piloꝝ est diuersi colozis in corpo
Galline multum ouantes cito moriunt
Ouа longa acutioris capitis producunt mares. ouа vero rotunda ꝛ obtusa feminas
Gemelle nō inueniunt in ouis in quibus sunt duo vitella.
Mascul⁹ colūbe cubat ouа ꝑ diem. fęia vero ꝑ noctem
Non sunt animalia vni⁹ spēi que se comedant.
In oibus aialibus est apperitus coitus ꝛ delectatio.
Omne quadrupes desiderat magis in vere
Bonum est vt parentes corrigāt otiosos filios. ideo rectores apum otiosos a se ejiciunt.
Omnes pisces a principio impregnati oīs sunt boni
Omnia animalia nāturaliter appetūt delectatiōem. in annis nubilibus mamille incipiunt grossari
Aries ꝛ capra vni⁹ anni coeūt sed debile est qđ generant.
Canis ꝛ porc⁹ octo mensiū coeūt sed debile est qđ generant.
Canis viuit vsq; ad. xiij. annos. porcus vero. xi.

Equus duorum vel trium annorum coit. sed debile est quod generat.
Equus est fortis a q̄tuor annis vsq; ad. xx. annos ⁊ coit vsq; ad. xxx. annos. ⁊ viuit vsq; ad. xxxv. annos.
¶ Nota: hic quidā incipiūt libr̄ sextus ⁊ ver⁹. qr. xix. sunt libri aristotelis de animalibus.
Femina elephantis impregnata oīo non tangitur a masculo post partum vero quiescit post triduum.
Mutatio vocis est signum motus ad coitum.
Pediculi generāt lendes Muscę vero generant vermes
Colūbe ouant oī mense ⁊ pullulant si loc⁹ mansionis sue fuerit calidus ⁊ cibus eaꝝ parat⁹. aliqñ non nisi in estate pullificant ⁊ eoꝝ pulli meliores sunt in vere
Pulli aīali accidit menstruum sicut mulieribus

Item hic quidam incipiūt libr̄ septimum

¶ Sequūtur auto. iiij. libri aristotelis de animalibus.
Vrtures nō pariūt nisi in estate. qr in hyeme manent in nidis sicut irūdines. vel iacent in cauernis arborum. vel transferunt se ad loca calida
Pisces in pluuiosis tpibus impinguantur.
Pisces senes mali sunt ad saliendum.
Lupus gulose comedit absq; masticatione. ⁊ tātū vno die q̄ sufficit sibi per tres dies
Vrsus q̄nquaginta diebus latet sine cibo
Vacce diligūt bibere aquā purā ⁊ clarā: equi vero turbidam
Saliua hoīs ieiuni oībus aīalib⁹ venenū hñtib⁹. est ꝓtraria
Tpa pluuiosa nocent auib⁹. sicca vero piscibus

Item hic quidam incipiūt libr̄ octauum.

¶ Sequūtur auto. v. libri aristotelis de animalibus
Apes in vere ⁊ autūno mellificant sed mel vernale melius est: mundius: ⁊ dulcius
Natura dat vnicuiq; qđ sibi conueniens est
Ceruus eiicit cornua sua vbi graue est ea inuenire. Vñ dicitur in prouerbio. vade vbi ceruus eiicit cornua sua
Ceruus eiectis cornibus timet lupos ⁊ ideo de die latet: ⁊ de nocte vadit ad pascua.

Melius est mel ex cera noua q̄ ex cera veteri
Mel bonum simile est auro.
Libus apum est mel tempore necessitatis
Uliter masculi sunt fortiores feis: nisi in vso t leopardo
Mulier est maioris ꝓpassionis t pietatis q̄ vir. sz ē maioris
umidte t diligit lires ac maligniot est t de facili decipitur.
Nulla femina post impregnationem appetit coitum nisi mu
lier et equa
Cā masculi est digestio seminis. cā ꝙ o feie indigestio ciusdez.
In coeuntibus voces mutantur
Grues rectores habent qui ceteris dormientibus excubant
capite elevato
Mortuo delphino multi de specie delphinum concurrunt t
deferunt eum in profundum t sepelunt eum: cauentes ne a
piscibus comedatur
Apes hñt regē q̄ nō exit alueolū. nisi cū oīb⁹ apibus t cū fati
gat rex apum volatu suo ipsum fert tota turba apum
¶ Item hic quidam incipiunt librum nonum.
¶ Sequūtur autoritates. vīlibri aristo. de animalibus
Generatio filiorū nō ē ꝓueniēs nisi p⁹ tria lustra annorū
Mares multū futuētes cito senescunt L. i. xv. annos
Impregnatio accidit mulierib⁹ naturaliꝝ p⁹ mēstruū: ñ aliter
Feie post partū nō crescūt t cū hoc fiunt vetule
Mulieribus tpe coitus crescit dolor magnus
Menstruum in mulieribus cessat post. xl. annos in aliquib⁹
autem manet vsq̄ ad quinquaginta anuos
¶ Sequūtur autoritates. vīj. libri aristo. de animalibus.
Omne qō hz cās easdem: habet eadem accidentia
Oculi qñ respiciūt res albas t lucidas lacrimantur.
Mulier dolorosa t infirma si impregnat fetum corrumpit
Mulieres lactantes nō menstruant vel modicū menstruant
¶ Sequūtur autoritates. vīj. libri aristo. de animalibus.
Erōne boni autoris est ꝑ iudicare sermones dicentis.
Debemus inspicere formas t delectari in artifice qui
eas fecit.
Magis ꝓcupiscim⁹ scire aliq̄d modicū de reb⁹ honorabilib⁹

et altissimis licet probabiliter illud non sciam⁹: q̃s scire multū
de reb⁹ p certitudinem minus nobilibus ꝛ vilioribus
In quolibet genere rerum necesse est prius ꝓsiderare ꝯmunia
seorsum et postea proprium vnuscuiusq̃ illius generis.
Natura est sicut motor ad complementum rerum
Natura cuiuslibet rei est rei ad quam est preparata
Nullum ens naturaliter natum est ociose Unde in omnibus
animalibus est res nobilis
Creatio corporis et membrorum est propter animam.
Sequūtur autoritates: x. libri aristotelis de animalibus.
Principia elemēto⁹ sunt calidū frigidū humidū ꝛ siccū.
Calidū: frigidū: hūidū ꝛ siccū sunt cē vite ꝛ mortis som
ni ꝛ vigilie: iuuentutis ꝛ senectutis: sanitatis ꝛ egritudinis
Copa dura qñ calescūt magis calescūt q̃s corpa mollia vl' hu
Ignis infrigidari non potest ¶ Umida
Instrumētū sensus tact⁹ ē caro. dicit tñ postea q̄ instrumētū.
tact⁹ nō ē caro sed aliq̄d infra carnem: vt infra dcm̄ est de aīa
Principiū sensus in animalibus est in corde
Sensus tactus ꝛ gustus ꝓtinui sunt in corde. tres vero resi
duunt in capite
Omne animal habens sanguinem habet cerebrum.
Homo in sua comparatione corporis habet maius cerebrū
et caput alijs animalibus
Creatio cranee est propter custodiam cerebri
Creatio lingue ē ad ꝓmocinādū ꝛ ad gustandum humores.
Medulla est superfluitas cibi ꝛ sanguinis ex quo cibant ossa ꝛ
spūs animalium. ꝛ propter hoc est retenta inter ossa
Animal multe pinguedinis cito senescit ꝛ pa⁹ generat.
Cerebrum est valde frigidum ꝛ magis oīb⁹ membris ꝛ otra
rium eius est calor cordis. q̄ non potest esse aliq̄ membr⁹ de
aliqua opletione per se sine alterius ꝓtrarietate ꝛ ideo ingeni
atū est nature ponere cerebr⁹ in opposito cordis
Sequūtur auto. x. libri de animalibus aristotelis
Si possibile est esse vnā radicē meli⁹ ē eē vnū principiū
Natura nō facit nisi q̄d melius est ꝛ pfe ¶ Q̃s multa
ctius ex rebus possibilibus

Calor naturalis regit corpus aialis vt princes regnū.
Hō solū recipit titilatōem q3 coreū ei9 valde tenue est
Oīe aīal cornutū caret dentib9 in supiori mandibula
Natura ñ dat mēbra vigori ꝓueniēcia nisi aialib9 indigentib9
illis. vt aquile vngues: cornua ceruis.
Femine ceruoꝝ nec dentes supiores nec cornua habent
Cornua sunt curua propter vigorem ⁊ tuuamen.
Aues loco dentium habent rostrum.
Principiū vite ⁊ oīs motus ⁊ sensus est a corde
Vene trāsiūt p oīa mēbra corpis sz ñ trāsiūt p ipm cor. ḡ ipm
ē principiū venaꝝ Sāguis ñ venit ab alio loco q̄s a corde q3
ipm ē fōs ⁊ origo sāguis ⁊ ē principiū mēbroꝝ recipiētiū sāgui
nē. In sanguinē hñtib9 ē epar sicut cor: nō tñ epar ē principiū
cordis tori9 nec sāguis vl' venaꝝ. q3 vene trāsiūt' p ipm epar.
Cor solū iter oīa mēbra īteriora ñ ꝑt pati dolorē l ḡīm ñ oriūt
Aīal maioris cordis est naturaliter timidū sicut lepus. quia
calor talis animalis non poterest totum cor suū naturaliter im
plere ⁊ inde est debilior vnde ⁊ accidit ei timor.
In nullo membro est sanguis extra venam ꝓter q̄s in corde.
In homine cor declinat ad sinistram partem: cum in ceteris
animalibus est in medio pectoris.
Cor ⁊ cerebꝝ multa indiget custodia q3 in eis ē principiū vite
Cerebꝝ ē mēbꝝ diuinū in quo ē opatio sensus ⁊ intellectus.
Epar est in aīali ad coquendum ⁊ digerendum
Pulmo est instrumentum anhelitus.
Pulmo est positus iuxta cor ⁊ est mollis: leuis: ꝑcauus: spon
giosus et spumosus
Splen est quasi epar impurum.
Splen est in animalibus accidentaliter ⁊ non de necessitate
quia simile est superfluitati.
Dolor renum difficilis est homini a natura
Ren dexter minoris est pinguedinis q̄s sinister
Ren dexter altior est sinistro [ꝛtransit in plumas.
Aues nō mingūt nec hñt vesicam q3 paꝝ bibunt: ⁊ qō superest
Similiter nec pisces q3 qō superest transit in squamas.
Sudor nō fit nisi qñ calefit corpus ⁊ apiuntur pori venaruꝝ

Sequūtur auctoritates. xi. vel secūdū aliquos. xiiij. libri aristo. de animalibus

Quodcūq; alteratio in membro principali facit multam alterationem in toto corpore.

Animalibus propter timorem accidit effusio ventris ⁊ vrine

Animalibus natātibus natura posuit coreum inter digitos pedis. alijs vero non

Male vesprilionū sunt membrales ⁊ sunt de coreo ⁊ indistincte

Auibus piscantibus collum est sicut arundo

Delphines non habent fel

Natura vtitur quibusdā superfluis ad iuuamentum

Carentia fellis est causa boni coloris.

Causa ventris est propter cibum vt digerat.

Manus nō est vnū instrumentū vel vnū organum sed multa quia pro eas hō plus potest habere q̄z p̄ cetera

Vigor pollicis est equalis vigori omniū digitorū

Operatio manuū est recipere ⁊ accipere. pedum vero sustentare ⁊ fugere.

Homo non habet caudaz nec vllum animaliū qō hz anchas homo vero non habet anchas.

Quadrupedia statim se erigūt. hō vero nō: p̄pter pond⁹ capitis: q; homo est maior ⁊ ponderosior in supioribus

Virga virilis crescit ⁊ diminuit absq; lesione sui inter omnia alia membra

Sequūtur auct. xij. libri aristo. de animalibus

Quatuor vite in reb⁹ sunt. finis: forma: materia: ⁊ efficiens.

Infinitum natura respuit.

Homo qui pinguis est raro generat

Sperma est superfluum nutrimenti

Sperma femine non est ꝓueniens generationi

Fet⁹ nō fit ex pmixtione duoꝝ spermatū Vn̄ etiā mulier impg nat̄ sine emissione spermatis ⁊ sine delectatione. Vn̄ mulier ē ꝓueniens generationi fm naturā menstrui ⁊ fm naturā spermatis qō ipsa emittit in coitu p̄pter delectatōem qō est humidum: nō aūt est vere sperma. vn̄ nec oibus mulieribus ꝓcupientibus accidit ejcere sperma.

Sperma non est materia generati sed est motor ⁊ forma. vñ nō potest dici q̄ sperma sit pars ꝯcepti: sicut nō potest dici q̄ carpentarius sit pars materie lignee

Mas est fm diffinitiōem q̄ pt generare in alio. femina vero que pt generare in se vel potꝰ q̄ generat ab alio [materiaz

Cur dat principiū motꝰ ⁊ formā generato: sz fēia dat corpꝰ ⁊

Castrato⁊ corpus non soluz offertur deo sed etiam animus. et sic parum differt a femina

Nñ abscindunt testiculi castratis tūc ꝯtrahunt vie spermatz ⁊ ꝓprie aīal castratū nō est aptū natū facere filium.

Sequūtur autoritates. xiij. libri aristo. de animalibus.

Perfectius animal est quod naturaliter est maioris caliditatis ⁊ humiditatis.

Anima nobilior est corpore: ⁊ animatum inanimato: viuuz mortuo: ⁊ ens non ente

Anima nutritiua est in concepto semine in potentia: sed nō ē in eo actu simpliciter aīa sensitiua: ergo impossibile est q̄ aīa sensitiua ⁊ nutritiua nutriēt nos ab extrinseco ⁊ tali modo

Solꝰ intellectꝰ ē in nobis ab extrinseco qz ipe solꝰ ē diuinus

Cum sperma emittit exit quidam spūs vel ventus qui ē virtꝰ principalis anime ⁊ est separatus a corpore

Calor aīalis ⁊ solis ē i spermate ⁊ i q̄libet superfluitate nature.

Calor naturalis non est ignis nec igneus. quia calor naturalis generat animalia: ignis consumit ea

Corpus animalis est ex femina: anima ex mare

Anima est substantia ⁊ forma substantialis corporis

Femina est mas occasionatus.

Cum homo fuerit multi coitus debilitatur eius visus.

Caput creatur in generatione post creationem cordis

Natura est rectificatoz siue rector

Genus multorum semper est scibile

Possibile est q̄ mula impregnetur sed non generat. primum raro visum est in tempore preterito

Embrio primo viuit vita plāte: deinde vita animalis. ⁊ post ea vita hominis

Sequūtur autoritates. xiij. libri aristo. de animalibus

Quantum natura diminuit in multitudine tantum aug
mentat in magnitudine
Ars ejicit superfluū a suo corpore: similiter & natura
Omne quod facit natura est ꝑm ordinem
Natura humidi est ꝓuenientior generationi ꝙ aridi.
Primum qō generatur pre alijs membris est cor
Animal parui corporis et multi coitus est multorum humo
rum quia nutrimentum crescit in sperma
Arbores que multum fructificant cito desiccantur q̄ cib⁹ eo
rum transit in semen
Qua non conueniunt conceptui sine semine maris
Qua aliū duos hūt colores scz̄ albū & rubeū vel ꝓsimilem
Qua piscium vnum tm̄
Principiū generationis pulli est ex albo oui. quia principiū
anime ex calido cibus autem est ex vitello
Natura posuit auibus cibum in ouo scilicz̄ vitellum. quem
admodum animalibus lac in mamillis.
Generatio animalium ex sua specie est diuersa.
Quod in animalibus magis est intelligentius: magis habet
solicitudines circa filios
Nō est ꝓsuetudinis q̄ mares sint soliciti circa filios sed femi
Sequūtur autoritates. xv. libri aristo. de animalibus
Natura dat instrumentum & opationem simul. q̄ visus
sine oculo esse non potest nec oculus sine visu
Sol facit estatem & hyemem omni anno
Spacia impregnatōis & vite aialiū sūt ꝑm reuolutōem lune
Viri multo⁹ pilo⁹ a pō coxas in pte iferiori sunt multi coit⁹
Cibus non est nisi dulce & valde digestum.
Quicquid modicum est cito digeritur
Materia qua fit generatio est eadem cum materia qua ciba
tur generatio
Si bō bz simil' mēb⁹ maris & mulieris vnū illo⁹ ē pricipale
Mulier sup omnes feminas diligit coitum valde
In hominibus citius formantur mares in ventre ꝙ mulie
res. quia femina est contraria mari naturaliter
Animalia magni corpis vnum generant filium tm̄: pauci ve

ro corpis multos. q; in magnis cibus transit ad nutrimentū corporis; z ideo modicū spermatis manet in eis
Ex vno coitu spermatisantis multum cum sperma diuiditur generantur multi filij
Mēstruū mulieris magis accidit ī diminutōe lune: q; illi dies sunt frigidiores alijs dieb⁹ mēsis ꝓpter diminutōem lune
Femine debiliores sunt marib⁹ q; frigidioris sunt nature
In animalib⁹ generantib⁹ multos filios plus accidit mēstruositas z maxime in maribus

¶ Sequūtur auto. xvi. libri aristo. de animalibus

Ebrio in prima sui generatōe viunt vita sili vite plāte.
Pili decaluati non redeunt. folia vero arbo; z plume auiū redeūt. q; caluicies est ꝓpter mutatōez etatis z defectum humidi radicalis que irreuocabilis est. casus vero foliorū z plume est propter mutationem tempo;um: quorum reditus est circularis
Homines tm̄ caluescunt z non animalia. q; homo habet de cerebo valde multum z humidum.
Homo tm̄ caluescit in anteriori parte capitis: quia illic est cerebrum valde multum
Nō fluūt folia de arbo;ib⁹ in quibus est humo; pinguis
In aialibus colo; pilo; est ꝑm colorem cutis. in boue ꝙo nō. q; q̄dam boues hñt coreū valde albū z nigros crines. cui⁹ cā est q; cutis bouis est valde tenuis respectu alio; animalium. et ideo non mutant materiam pilo;.
Aialia cōedentia dulces cibos diuersificank in coloribus
Multa animalia in infirmitate mutant colorem. z ideo corui⁹ visus est albus z passer albus.
Digestio fit ex calore.
Ocul⁹ eminēs z extēsus nō bñ videt a remotis. sz ocul⁹ ꝓfundus bñ videt remota. q; ei⁹ mot⁹ nō diuidit nec ꝓsumitur
Acumē z bonitas sensus distinguit duob⁹ modis veli sentēdo remote vel distinguendo differentias astro;.
Somnus videtur esse medium inter esse z non esse: inter viuere z non viuere
Puberes plus delectank in coitu q̄z cetera etas z quanto pl⁹

assuescunt tanto plus appetunt
Cereb̄ est magis frigidum q̄ totum corpus.
Sequuntur autoritates de substantia orbis ⁊ lune
Illud qđ ꝓpositū est ex se ꝓpositum est ex duabus natu
ris. scz recipiente motū ⁊ agente motum.
In indiuiduis substantie duplex est transmutatio. Una est
substantial' que transmutat ea noīe ⁊ diffinitione: que trāsmu
tatio dicit generatio vel corruptio. Alia est transmutatio ac//
cidentalis q̄ non transmutat ea noīe ⁊ diffinitione. sed tm̄ ſm
dispōnes accidentales: que sunt q̄ntitas: q̄litas ⁊ sic de alijs
Quod impossibile est fieri non potest.
Impossibile est vnū subiectū plures q̄ vnā formam habere.
Materia substantial' ꝓ posse ⁊ hoc est qđ recipit oēs formas
Vñ materia nihil est in actu nec est etiam aliquam formam in
sua natura includens: sed dumtaxat est in potentia ad recipi//
endum omnes formas
Forme naturales diuiduntur diuisione materie
Diuisio non ꝓpetit substantie nisi vt habeat q̄ntitatem
Dimēsiones interminate precedunt formā in materia: sed di
mensiones terminate sequuntur formam in materia
Omne quod aduenit enti in actu est accidens
Omne quod substat in ratione substantis primi substat in ra
tione materie.
Impossibile est formam esse sine materia ⁊ non econuerso
Materia nō recipit diuersas formas nisi quia prius recipit
dimensiones interminatas.
Alia celi non ꝺiungitur celi esse sed ſm opationem ⁊ motum.
In celestibus idem est efficiens motum ⁊ finis motus.
Impossibile est illud vt quod de se est corruptibile recipiat
eternitatem ab alio
Materia celi est aliquid existens in actu ⁊ non in potentia. ⁊
ideo dignius dicitur subiectum q̄ materia
Finis significat agens significatione necessaria sicut mot⁹ si//
gnificat ipsum mouens.
Quicquid ꝺuenit celestib⁹ in istis inferiorib⁹ hoc ꝺuenit eis
pure et equiuoce vel analogice ſm prius et posterius

Transmutatio arguit materiam: opatio vero formam.
Primus motus dat omnibus entibus esse ⁊ viuere
Virt⁹ infinita ē duplex. s. ifinita i vigore: ⁊ ifinita in duratiõe
Virt⁹ mouens celũ ē infinita in duratõe nõ aũt in vigore
¶ Sequũtur autoritates libri causarum aristotelis:
Omnis cã primaria pl⁹ influit cãtum suũ q̃ cã scõaria.
Quicquid potest causa scõa potest ⁊ cã prima nobiliori ⁊ altiori tamen modo
Quicquid est causa cause etiam est causa causati
Omnis anima nobilis habet tres opationes. quia in ea est operatio intellectualis ⁊ diuina.
Prima causa est semper causa omnium narratione
Causa scõe illuminantur a lumine prime cause
Intelligentia est substantia que non diuiditur
Omnis intelligentia fixa est essentia propter bonitatẽ puraz que est cã prima. vñ cã prima est pura bonitas.
Prima cã non habz aliquid eliachim. i. materiale. sed omnis intelligentia ⁊ aĩa habet eliachim.
Oĩs intelligentia est plena formis. i. spẽbus intelligibilibus.
Quãto aliq̃s est ꝓpinqu⁹ prime cause tanto est simplicius
Quicquid recipitur ab alio recipitur per modum recipientis et non recepte.
Omnis virtus vnita fortior est seipsa dispersa.
Cã prima regit oẽs res creatas ꝓter hoc q̃ ꝓmiscẽ cũ eis.
Cã prima influit bonitatẽ suaz omnibus rebus vno influxu sed res non recipiunt illam bonitatem eq̃liter: sz ꝑm capacita
Causa prima est diues p seipsam / Item nature.
Causa prima est sup omne nomen qđ nominari potest
Oĩs intelligẽtia dĩna facit res p hoc q̃ est intelligẽtia ⁊ regit eas p hoc q̃ ipsa est diuina. vñ habem⁹ q̃ regere est diuinuz.
Cã prima existit in oĩb⁹ reb⁹ ꝑm dispõnem vnã. sed oĩa non ꝓsistũt in prima cã ꝑm dispositõem vnã sed ꝑm multas.
¶ Sequũtur autoritates sup primum li. ethico⁹ aristotelis
Omnia bonũ appetũt Cognitio finis vtilis ẽi arte
Unusquisq̃ qđ cognoscit bene iudicat.
Nihil differt etate puer ⁊ moribus puerilis.

Bonum quanto ꝯmunius tanto diuinius
Conscij propie ignorantie ām̃irantur omnes
Sermones inquirendi sunt ſm materiam de qua sunt
In infortunijs virtus refulget.
Duobus existentibus amicis sanctū est phonorare veritatē
ꝯ̃ius ſm stratium iustum est honorare amicum.
Honor magis est in honorante q̃̃ in honorato
Felicitas est pfectio anime ſm virtutem perfectam: sicut vna
hirundo non facit ver nec vna dies calida estatem. sic nec vna
dies vel modicū tempus facit hominem felicem
Principia maxime valent ad subsequentia.
Principium plus est q̃̃ dimidium totius
Bona aie maxime sunt bona Omnia vera vero ꝯsonant
Unicuiq; delectabile est istud quod amat
Melior est vsus rei q̃̃ possessio.
Impossibile est indigentem operari bona.
Non oio felix est qui specie turpissimus est ⁊ sine prole.
Felix est sine vituperio sicut tetrogonus.
Finem laudamus sed ea que sunt ad finem honoramus.
Felicitas est premium virtutis
Felix non differt a misero nisi per dimidium vite.
Nullus est bonus vel malus per somnum
Ratio semper deprecatur ad optima.
¶ Sequūtur auto. ij. libri ethicorum aristotelis.
Ex actibus multum iteratis fit habitus
Nō pa; dr̃ sic vel sic. i. bñ vel male puerū in iuuentute
In obscuris oz vti aptis testimonijs Lassuesci imo multū
Exercitium temperatum ꝑseruat sanitatem
Fortiter comedere facit fortiter laborare
Circa voluptates ⁊ tristicias est virtus moralis.
Medicine fiunt per contrarium
Circa difficilia semp est ars ⁊ virtus
Tria sunt in aīa. possessiones: potentie: ⁊ habit⁹ seu virtus
Passio nō ē ꝑt⁹: qz ſm passionē nec laudamur nec vituparam̃
Virt⁹ nō est potentia. qz potentes sumus p̄ naturam
Virt⁹ ē habit⁹ qz bñtē se pficit ⁊ op⁹ ei⁹ laudabile reddit.

f. 1.

Omnis virtus consistit in medio scz inter defectuz ꝛ excessuz
Virtus certior est ꝛ melior omni arte
Malum est facile bonum autem difficile.
Non est facile attingere medium sed difficile.
Virtus est habitus electus in mente consistens quo ad nos: declarata ratione: vt vtiqz sapiens determinabit.
Operationes sunt circa singularia.
Difficile ē aliquem esse bonum id est studiosum.
Medium in omnibus rebus est laudabile.

Sequuntur autoritates tertij libri ethicorum aristotelis
Melius est mori ꝙ facere contra bonum virtutis
Ignorantia excusat peccatum
Consilium non est de fine: sed de his que sunt ad finem.
Quod primum est in intentione: hoc debet vltimum esse in executione
Homo est principium suarum operationum
Bonum voluntarium est quod simpliciter est bonum.
Bonus singula recte iudicat.
Nullus est bonus vel beatus nisi volens.
Nos sumus dñi nostraꝝ opationum a principio vsqz ad finē
Qualis vnusquisqz est talis videtur sibi esse finis.
Terribilissimum omnium terribilium est mors
Fortitudo est aggressio terribilium vbi mors imminet propter bonum saluandum
In repentinis cognoscitur habitus.
Desiderium pueri oportet esse ꝫm preceptum doctoris
In naturalibus desideriis pauci peccant

Sequūtur autoritates .iiij. libri ethicorum aristotelis
Laus ꝛ gratiaꝝ actio debetur danti ꝛ non accipienti
Malor virtus est bona operari ꝙ turpia nō opari.
Virtuosus bene vtitur quibuscunqz
Dare ꝛ non accipere est liberalitas.
Pulcritudo semp est in magno corpore. Unde parui formosi dici possunt non autem pulcri.

Maximum bonoꝝ exteriorum est honor
Prau⁹ honore nō est dign⁹ Honor est p̄miū virtutis
Scōm virtutem solus bonus est honorandus
Virtuti pfecte non fit honor dignus
Non irasci in quibus oportet insipientis est
Iniuriantē sustinere ꝛ seruilē siue familiarē decipe seruile est.
Malum seipsum destruit.
Malum si integre fuerit importabile erit
Qualis vnusquisq; est talia dicit: talia opat: ꝛ taliter viuit
Omne mendaciū est fugiendum
Verum bonum est et laudabile.
Verax laudandus est mendax aūt vituperandus.
Jactator maxime est vituperandus
Requies et ludus in vita videntur esse necessaria
Verecundia est timor ingloriationis.
Verecundia non ꝯuenit omni etati sed iuuenili. Uñ iuuenes verecūdos laudamus. senem aūt verecūdū vituperamus. qz senex caueat id de quo verecūdabit.

Sequūtur auto. v. libri ethicorum aristotelis

Jvnū oppositoꝝ dicit multis modis. ꝛ reliquū
Que simpliciter sunt bona hoib⁹ p̄ his orat ꝛ illa q̄rūt.
Preclarissima virtutum est iusticia. neq; hesperus neq; lucifera mirabilis sicut iusticia
Principatus virum ostendit
Pessim⁹ ē ille q̄ nō solū vtit malicia ad se. sed etiā ad alios
Optim⁹ ē ille q̄ nō solū vtit bonitate. i. vir tute ad se. sz etiā ad
Duplex est iusticia scz totalis et partialis Lalios.
Partialis est duplex scz ꝯmutatiua ꝛ distributiua. Cōmutatiua ē duplex. s. volūtaria ꝛ ñ volūtaria. nō volūtaria ē duplex scz occulta ꝛ manifesta. occulta vt furtū adulteriū. manifesta
Min⁹ malū ē magz eligibile maiori malo Lvt vincla ꝛ p̄bera
Ubicūq; reperit mai⁹ ꝛ min⁹ ibi reperit mediū et equale
Oportet te famulari illi qui bene fecit.
Denari⁹ est mēsura oim rerū qz est fideiussor nr̄ in oīm aduersitate vel necessitate pro qualibz re qua indigemus.
Primū instituto debet custodiri.

Princeps debet custodire iustum
Duplex est ius scz naturale z legale Naturale est qđ apud omnes hz eandē potentiam. Legale aūt institutū est a lege.
Sacrificare dijs simpliciter est naturale. sed sacrificare hoc vel illud isti vel illi est ad placitum.
Lex prohibet seipsum interficere
Nullus proprie potest sibijpsi iniuriam facere.
¶ Sequūtur auto. vi. libri ethicoz aristotelis
Non sufficit ad sciam alicui⁹ q sciat in vniuersali z confuse. sed oportet scire determinate z distincte
Omnis cognitio fit ꝑ similitudinem.
Consilium debz esse de his que possunt se aliter habere
Consiliū nō debz esse de preteritis sed de futuris. qz qđ factū est nō pt cē nō factū. Unde dicit Agaton. Genitum facere non
Verum bonum est intellectus
Quinq; sunt in anima quib⁹ verū dicit. scz ars. scientia. sapiēcia: intellectus: z prudentia.
Scia est de his q nō pnt aliter se habere. i. de eternis.
Dis de etrna est ex precognitis vel est de precognitis.
Ars est recta ratio factibiliuz.
Prudentia est recta ratio agibilium
Sapientia est cognitio rerum diuinaz habens caput inter omnes alias scientias
Sapientia est certissima omniū aliaz sciaz.
Iuuenes nō pnt esse prudentes. qz prudentia prerequirit experientiam que indiget tempore.
Multitudo rpis facit experientiam
Ad principia non est ratio
Consiliata oportz opari velociter. ꝑsiliari aūt tarde
Impossibile est prudentē. i. sapientem non esse bonum
Habens vnā virtutem habet omnes
¶ Sequūtur auto. vij. libri ethicozum aristotelis
Sicut bestie nec malicia nec virt⁹ attribuit ꝓprie. sic nec deo. sed deo honorabili⁹ aliquid virtute. bestie vero aliqđ genus malicie: scz bestialitas

Homines dicuntur fieri dij ꝓpter virtutum excellentias
Homo ꝓuus deterior est bestia
Difficile est resistere ꝯsuetudini. qz assimilat nature: facilius tñ est
transmutare ꝯsuetudinem ꝙ̄ naturam
Consuetudo est altera natura
Fama quam omnes famant: omnino non deperditur.
Non solum oportet vez dicere: sed z cām falsi assignare.
Delectationi intellectuali non est admixta tristitia.
Operationes bestie ꝓue sunt ex natura. sed operationes ꝓuo
rum hominum ex ꝯsuetudine
Homo semp indiget aliqua delectatione quasi quadā recrea
tione ꝓpter multos labores qui sibi occurrunt.
Maior est delectatio in quiete ꝙ̄ in motu
Deus semp simplici et vna gaudet delectatione
Felicitatem super excellens impetit fortuna
¶ Sequūtur auto. viij. libri ethicoꝝ aristotelis
NUllus eligere dz viuere sine amicis bñs reliqua bona
Quāto maior est fortuna. tanto min⁹ est secura.
Duo simul viuētes intelligere z agere sunt potiores ꝙ̄ vnus.
In infortunijs refugiendū est ad amicos
Omnis homo omniū hominū naturaliter est amicus.
Generantis ad generatum naturaliter est amicicia
Hoies eiusdē gentis naturaliter pl⁹ sunt amici ꝙ̄ alij
Simile diligit sibi simile. vez est p se z nō p accidens
Amicicia est beniuolentia mutua nō latens in ꝓtrapassis
Triplicater fit amicicia scz ꝓpter bonū vtile: bonū delectabile
z ꝓpter bonū honestū. Amicicia ꝓpter bonū vtile maxime vi
det in senib⁹ eē. qz tales nō curāt delcābile sz tm̄ vtile. Amici
cia ꝓpter bonū delcābile iuuenū ē. Amicicia ꝓpter bonū ꝓma
nēs ē stabilis. Nulli se inuicē cognoscūt nisi mēsurā satis simul
ꝓsumant. Sola amicicia bono z honesto z ē intrāsmutabil.
Non est facile alicui credere de amico qui multo tpe probat⁹
est ab ipso z nunq̄ sibi iniuste fecit.
Loci distantia nō separat amiciciā sed operationem.
Natura maxime triste fugit z appetit delectabile
Mutua colloquia sunt factiua amicicie.

Perfecta amicicia non est nisi ad vnum. qz qđ est supabūdās
z pfectū non potest fieri ad plures nisi ad vnum.
Unusquisqz sibm̄ ipsi maxime vult bonum
Amicorum omnia sunt ꝯmunia
Pessimum est ꝯtrarium optimo
Regnū est optima policia Mal⁹ rex tyrannus dicitur
Rex dz se hz̄e ad suos subditos sicut pastor ad oues
Pater tria bñficia dat. est em̄ cā essendi generando. z cā disci
pline informando. z cā nutriendi educando
In qbus nihil est ꝯmune in his nec est iusticia nec amicicia
Seruus est organum animatum
Dñi ad seruū nō est amicicia. fm qđ seru⁹ ē sibi dissimilis.
Parentes amant filios suos vt aliquid existens sui.
Parentes plus amant filios q̄z econuerso. quia magis sciūt
parentes q̄ nati sunt ex eis q̄z filij
Patres plus diligunt pueros q̄z patres quia certiores sunt
de eis z plures labores habent circa eos.
Maioribus dat honor: minorib⁹ vero z indigentib⁹ lucrum.
quia honor est retributio virtutis z beneficij
Lucrum est auxilium indigentis.
Retributio debet esse possibilis non ꝺdigna. vt patz de deo z
parentib⁹ quibus non possumus equale reddere.
Pater potest abnegare filio z non econuerso.
Sequūtur auto. ix. libri ethicoꝝ aristotelis.
Magistris dijs z parentib⁹ non reddit equiualens
Magis est mutuū dare cui qs debz q̄z amicis dare.
Amicis existentibus propter bonum vtile z delectabile: illis
cessantibus cessat z amicicia.
Qui fingit se amicū z nō ē: peior ē illo q̄ facit falsam monetaz.
Quāto malicia est circa melius tanto ipsa est peior.
Similis simili ē amic⁹. z ideo bon⁹ malū amare nō potest
Magis tenemur amicis largiri bona q̄z extraneis
Amicabilia q̄ sunt ad alterꝝ venunt ex amicabilib⁹ q̄ sunt ad
seipm̄. Uñ vnusquisqz est sibi maxime amicus
Amic⁹ dz se hz̄e ad amicū sicut ad seipm̄. qz amic⁹ ē alter ipse
Prau⁹ nō est amabilis ad seipm̄ neqz ad alios.

Beniuolentia nō est amicicia est tñ principium ipsius.
Ex beniuolentia diuturna fit amicicia.
Concordia ad amicicia pertinet.
Bñfactores prius amant beneficiatos ꝯ ꝙ amenꝫ ab eis
Omnis artifex plus diligit opus suum ꝯ ꝙ diligaꝫ ab ope-
re: vt patet de parentibus respectu filiorum.
Quod cum magno labore acquiritur magis diligitur. vt pa-
ter de hominibus querentibus pecuniam a labore proprio
Amicus debet se habere ad amicum vt genu ad tibiam.
Quēadmodū cuneus ꝛ alia ꝓgregatio videꝫ esse principalissi
mū sui ipsius: sic et hō. sed principalissimū in hoie est intellectꝰ
ergo homo maxime videtur esse suus intellectꝰ. Ex predicto
habemus ꝙ omnis denominatio debz fieri a principaliori.
Homo est animal politicum aptum natum ꝯmunicare suum
conceptum siue conuiuere.
Amicicia est maxime bonorum exteriorum
Melius est cum amicis ꝛ precipue cum bonis ꝯ extraneis
quibuscunq; alijs commorari.
Felix honestis indiget
Solitaria difficilis est vita.
Virtuosorum beatissima est vita
Presentia amicorum est delectabilis tam in bonis fortunis
ꝯ in alijs scz malis. In malis quia tristia ti alleuiantꝫ amicis
ꝑdolentibꝰ ipsis In bonis qz delectabile ē ꝑuersari cū amico
Amicus est consolatio amici visione et sermone.
In omnibus oportet imitari meliores
Amicicia bonorum coaugetur bonis colloquijs ꝛ operibus
quibus ipsi vtuntur. Unde a bonis bona fiunt

Sequūtur autoritates. x. libri ethicorum aristotelis.

FActibus humanis minus creditꝫ sermonibꝰ ꝯ opibꝰ
Quando sermones dissonant operibus sensibilibꝰ tūc
contemnuntur.
Ex quibus res generantur in hec resoluuntur
Omnis virtus in corpore existens fatigabilis est
Quedam delectant que postmodum non delectant
Unusquisq; maxime opatur in illo quod maxime diligit.

Delectatio tenet operantem in opere
Operatio delectabilior minus delectabilem expellit. vñ amā
tes fistulas non possunt intendere sermonibus.
Non potentes ptinue laborare requie indigent
Phīa habz delectatões āmirabiles puritate ⁊ firmitate.
Ultima felicitas hominis ꝓsistit in optima operatione
Optime potentie sunt respectu optimi subiecti
Speculatio ipsius veritatis est ipsa felicitas
Vita ptemplatiua melior est ꝯ vita actiua: que ē vita ſm ho-
minem. quia vita ptemplatiua est vita diuina
Duplex est vita scz ptemplatiua ⁊ politica: inter quas ptem-
platiua est melior: cum sit diuina alia vero humana
Unusquisq; opera sua dirigere debet ad bene viuenduz ſm
optimum eorum que sunt in ipso
Optimū in homine est intellectus. qz licet intellectus sit mi-
nus in q̄ntitate: tñ maximus est in potestate ⁊ preciositate
Unūqq; dicit maximuz qđ est principalissimum sui: ⁊ hoc
potest dici intellectus. qz intellectus est principalissimum ho
minis. ex quo ꝛc. habem⁹ q̄ denoiatio fit a principaliori
Proprium opus dei est speculatio.
Dō felix siue sapiens indiget aliq̄liter reb⁹ extrioribus. quia
natura p se nō est sufficiens speculariſz oportz q̄ hēat corp⁹ sa
nū cibū bonū ⁊ reliquū famulatū. nō tñ indiget multis ac ma
gnis reb⁹: q̄ nō opz felicē vel phm esse dñm terre vel maris
Moderate ditati non minus agunt bona ꝯ potentes: imo
etiam magis. vnde dicitur q̄ moderate ditati sunt felices: qz
magis agunt ſm virtutem vel intellectum.
Homo ſm intellectum opans ⁊ habens curaz est bene dispo
situs. ⁊ ideo amantissimus esse videtur
Homo maxime sapiens maxime felix est
Sermones ꝓsonantes opibus sunt acceptandi: dissonātes
vero suspicandi
Nō facile est hoies exantiq̄ ꝓsuetudine trāsmutare p sermo-
Multi plus coacti obediūt necessitati ꝯ sermoni Lnes.
Quidā sunt dispositi ad virtutes ex natura: quidaz ex ꝓsuetu
dine: qdā p doctrinā. ⁊ ad hoc q̄ doctrina habeat efficaciam

in auditoribus oportet animam auditoris esse dispositaz et preparatam sicut terra anteqz nutriat semen. Oportet bonos provocare per virtutes ad premia. malos autez per penas in sanabiles totaliter exterminare.

¶ Autoritates aristotelis libri de fortuna bona.

A bonis exterioribus quorum fortuna est domina nõ ꝓtingit hominem esse felicem.

Ubi plurim⁹ intellect⁹ ⁊ rõ ibi qñqz minima est fortuna
Ubi vero pluruma fortuna: ibi minimus qñqz intellectus.
Deum dignificamus vt dominum existentem vt dignis di⁊ stribuat bona ⁊ malis mala.
Deum verisimile non est prauoꝝ curam habere
Appetitus naturalis naturaliter tendit ad bona.
Illi sũt bñ fortunati ącũqz directe a gũ sine rõe: vt in plurib⁹
Quid est melius intellectu ⁊ scia nisi deus
Deus bene videt presentia preterita ⁊ futura.
Bõa fortũa ẽ appetit⁹ natural'dat⁹ a dõ mouẽte totã naturã.

¶ Sequũtur autoritates libri ycone mice aristotelis.

Q Juitas ẽ domoꝝ pluralitas ꝑ dñis et possessiõib⁹ abundans ad bñ viuẽdũ ordinata. Lõicatio viri ⁊ feie in aĩa lib⁹ irrõnabilib⁹ est solũ gr̃a plis ꝓcreãde. in hoibus vero nõ solũ gratia illius: sed etiam gratia alterius vtilitatis.
Que parẽtes potẽtes erũtes fecerũt filijs ꝑpotentib⁹ iterũ re⁊ portanta potentib⁹ filijs parentes impotẽtes ⁊ senio ꝓfecti.
Natura facit vnũ animalium ꝯiugabilium fort̃e sez masculũ vt vlciscatur pre fortitudine sibi illata. aliud vero debile scz femineam vt magis se custodiat pre timore
Vir nõ debet iniuriari femine vt femina nõ iniuriet̃ ei. Iniu⁊ riari femine est virũ cũ extranea muliere coire. sed iniuriari vi rofeiam est feminã coire cũ extraneo viro ꝑm Esiodũ poetaz virũ oportet. i. expetit viro puellam ducere in vxorem vt doceat eam bonos mores: quia iuuẽcula est flexibilior vidua
Dissimilitudines moꝝ inter virꝝ ⁊ mulierẽ nequaqz sunt amãde
Due sunt spẽs seruoꝝ. scz ꝓcuratoꝝ ⁊ opatoꝝ. Oportet seruis tria dare. opa: ⁊ penam. i. disciplinã: ⁊ victũ sufficientem. q⁹ sine mercede impossibile est operari.

Victus autem est merces seruorum qui tamen sine alijs duo
bus facit seruum proteruum
Nemo aliorum bona et propria similiter curat et equaliter.
Quidam interrogatus quid magis impugnat equum. respō
dit oculus domini. Alius interrogat⁹ quale stercus optimū
ad pinguandum agrum. respondit vestigia domini
Impossibile est negligentibus dñis seruos esse solicitos
Hunc̄ oportet dñm esse sine custodia: sic nec ciuitatem
Surgere de nocte ad sanitatem: ad philosophiam: ꝛ ad bo//
nam dispositionem vtile est
Nec questus vestimentoꝝ: nec forma: nec multitudo auri tā
ta est ad mulieris virtutem: quanta est modestia in quolibet
opere ꝛ desiderium honeste ꝛ comp osite vite
Quāto q̄s diligenti⁹ obsequit: tāto maiorē gratiā obtinebit.
Nisi parentes pueris exemplum probitatis vite dederint in//
culpabilem adinuicem possunt habere causam
Si mulier cognouit virum sibi iustum ac fidelez esse ipsa eti
am circa ipsum iusta ꝛ fidelis erit
Multo grauius aliquis fert si honore priuetur q̄s si oīa bo
na sua auferantur
Non debet homo sane mētis vbicunq; ꝛ ad quamlibet muli
erem mittere semen suum

// Autoritates super primum librum politicoꝝ aristotelis.

Homines ratione et intellectu vigentes: naturaliter ali//
orum domini sunt ꝛ rectores
Natura non facit nisi vnum instrumentum ad vnum opus.
et hoc pauperibus est pro seruo
Homo naturaliter est animal politicum et ciuile
Natura nihil facit frustra.
Nullum animal a natura habet rationem nisi homo.
Homini sermonem natura dedit
Pars separata a toto non remanet nisi equiuoce
Homo solitarius vel est deus vel bestia
Sicut optimum animalium est homo fruens lege. sic pessi//
mum animalium est homo a lege ꝛ iusticia recedens
Teterrima iniusticia habens arma scz sciendi

Sine necessarijs impossibile est viuere
Seruus naturaliter non est suijpsius sed alterius.
Opus quod fit a melioribus semper melius est
Quandocūq; ex multis vnum constituitur: inter illa vnum erit regens aliud vero rectum
Anima naturaliter dominatur corpori sicut dñs seruo
Utile est corpus regi ab anima. ab his enī duobus coniunctis homo constituitur.
Item vtile est omnibus animalibus regi ab homine
Regens naturaliter dignius est recto.
Masculinum genus naturaliter dignius est femínino
Virtus z malicia determinat sibi seruos z liberos: nobiles et ignobiles.
Homines reputant dignum ex bonis fieri bonum: sicut ex homine fieri hominem.
Dupliciter dicitur seruus. vno modo ꝑm naturam: alio modo ꝑm legem positam.
Non est possibile viuere sine cibo
Plurimū genꝰ hoīm ex terra z fructibꝰ domesticis viuunt
Natura facit omnia animalia propter hominem
Duplices sunt diuitie. scz naturales z artificiales. naturales sunt possessiões reꝝ. artificiales ꝙo sunt possessiões pecunie.
Desiderium diuitiarum vadit in infinitum.
Facile est philosophis ditari si volunt
Magis et minus diuersificant speciem.
Consiliū mulieris est inualidum: pueri vero imꝑfectum.
Silencium mulieris ꝓstat ornatum.
¶ Sequūtur autoritates. ij. libri politicoꝝ aristotelis.
Quęs sunt socij vnius ciuitatis
Nō plurimoꝝ est omune minime sortiꝫ curam. qꝛ de ꝑ ꝓprijs maxime curant homines: de cōibus autem minus
Multi serui qñq; seruiūt deterius paucioribus.
Optimum est ciuitati vt sit vna ꝑm amiciciam
Amicorum omnia sunt ꝯmunia
Unusquisq; naturaliter amat seipsum
Amicis auxiliari delectabilissimum est.

Bonum est abstinere a muliere propter temperantiam
Periurie malignitatem efficiunt ꝛ seditionem
Plures hoies discordãt ꝓpter inequalitatem possessionum.
Qui delectari velit sine tristicia ad philosophiam currat.
Omnis ciuitas artificialibus indiget
Leges inhoneste licet maxime sint in vsu pñt tñ aboleri
A mulieribus non bene regitur ciuitas
Melꝰ est iudicare ꝑm leges ꝛ lras q̃s ex propria sententia
Magnoꝝ dñi ꝓstituti si viles fuerint maxime ledũt ciuitatẽ
Impossibile est indigentẽ bñ principari ꝛ studio vacare.
Unum opus optime fit ab vno.
¶ Sequũtur autoritates. iij. libri politicorum aristotelis.
Ciuitas est quedam ciuũ multitudo ‖ ꝛpoliciam
Ciuitas nõ ẽ vna ꝓpter eosdem mores. sz ꝓpter eandem
Policia est ordo q̃dã inhabitãtũ ciuitatem in subiiciendo ꝛ
Non est idem bonus homo ꝛ bonꝰ ciuis ‖ principiãdo.
Hõ ꝓtingit hoies bñ principari q̃ nunq̃s sub principe fuerũt.
Prudentia est propria virtus principis ‖ esse ciuem
Optima ciuitas nõ fac ꝛ vnã thisez siue banãtũ. i. vilẽ artificẽ
Quicũq̃s sunt vni necessario ministrantes dicuntur serui. qui
cunq̃s autez ꝯmuniter pluribus dicũtur banancij
Quicũq̃s intẽdũt policie vtilitati cõi recti sunt ꝛ iusti. q̃ aũt in
tẽdũt vtilitati ꝓprie vitiosi sũt ꝛ rẽꝑ politicoꝝ trãsgressores.
Oportet bonam ciuitatem de virtute solicitam esse
Unũ virtuosuz melꝰ est principari q̃s plures ꝛ multos alios
Sine iusticia impossibile est inhabitare ciuitatem
Melius est ciuitatem regi vno optimo viro q̃s vna optima:
sez muliere vel lege
Ingenuitas est virtus generis id est nobilitas
Turba multa melius iudicat q̃s vnꝰ tñ.
Melius est iudicium duorum q̃s vnius tñ
Pars non est apta nata excellere suum totum.
¶ Sequuntur autoritates. iij. libri politicorum aristotelis.
Non solum oportet policiaz a principe instituere: sed eti
am oportet eos corrigere
Ciuitas nõ constabit ex vna parte sz ex multis: quarum vna

pars sunt agricole: scda artifices manuales. tertia q̃ negotiã//
tur circa forū. qrta mercēnariī. qnta ꝓpugnatores ⁊ armigeri
quos necariū est in ciuitate existere si nō dēat seruire inimicis
Qui alteri seruit non est p se sufficiens
Sine principibus impossibile est esse ciuitatem.
Littere vacare nō existentibus prouentib⁹ est impossibile
Ingenuitas ⁊ nobilitas sunt virtutes ⁊ diuitie antique.
In omni ciuitate sunt tres spēs hominum. scz pauperes: di//
uites: ⁊ mediocres. inter quos optimi sunt mediocres: qz me
dium semper est optimum. media possessio bonorum exterio
rum est optima quia facile est rationi obedire
Nō nimis est pulcrū: nimis forte: nimis ingenuū: nimis di//
ues. habz ꝓtrariū scz nimis fetidū: nimis debile: nimis igno
bile. Rō sequit̄ qz quidā eoꝝ sunt iniurioſi ⁊ in magnis pl⁹ ne//
q̃. qdā aūt astuti et in paruis valde necq̃
Qui sunt nimis diuites ⁊ potentes nec sciunt nec volunt sub
ijci. qui aūt minus ingenui sunt ⁊ viles nesciūt principari.
Mediocres ciues maxime saluantur in ciuitate quia ipsi nec
desiderant aliena vt pauperes. nec alij pauperes existentes ho
rum substantiã desiderant. ⁊ ergo nec insidias parunt: neq̃
fraudes faciunt: qua propter sine periculo viuunt
Maximū eu fortunū est ciues mediocrem substantiaz habe//
re tanq̃ sufficientem eis. qz p tales bñ regitur ciuitas.
Quanto aliquid magis attingit mediū tanto melꝰ est. q̃nto
autem aliquid magis distat a medio tanto peius
Magne ciuitates plus sunt sedicioſe q̃ parue. quia multum
est ibi medium.
In magnis negotijs oportz vnū ordinare ad vnuz opus. qz
cura melius est intenta circa vnum opus q̃ circa multa

¶ Sequūtur auctoritates. v. libri politicorum aristotelis.

Quod plus est inequale est.
Ubiq̃ propter inequale fit seditio. Lnuz.
Nobilitas generis ⁊ diuitie sunt principia ⁊ fontes seditio//
Nobilitas et virtus in paucis inueniuntur.
Minores vt fiant equales seditiones facunt. equales vero
vt fiant maiores

Quod parum est quasi nihil differt ad eo quod non est.
Omnis diuersitas videtur facere seditionem
Seditiões que parue sunt primo quasi non fuerint inter dominos conualescunt.
Principium alicuius videtur esse dimidium totius. pater et filius simul principari nequeunt
Policie maxime dissoluũtur propter iusticie transgressiones
Contrariorum contraria sunt factiua
Parue expense sepe facte substantias sepe consumunt.
Periculosus est principi dare subdito suo magnos honores.
Regnum seruatur per amicos.
Rex iusticiam seruare debet
Contumelia est causa ire
Nullus manum suam mittit ad impossibilia
Non de facili potest inuadi qui est sobrius z vigilans. ꝫ qui est dormiens. quapropter principes vt non sint inuasibiles: somnum et ebrietatem multum cauere debent
Princeps debet esse deicola. quia minus timent homines iniustum pati a principe si deicolam putant ipsum esse
Oportet principem bonos honorare et ipsummet honorem distribuere
Supplicia autem non debet distribuere per se sed per alios.
Si princeps aliquez de potestate sibi tradita vult deponere gradatim hoc debet facere: et non simul auferre totã prãtem.

¶ Sequuntur autoritates. vi. libri politicorum aristotelis

Opus libertatis est viuere vt aliquis vult: quia seruus non viuit vt vult.
Pluralitas in electione personarum prefertur paucitati. similiter magnitudo dignitatis prefertur paruitati
Optimus populus est qui terreculturus est.
Agricole qui nõ habent necessaria circa opera immorantur et aliena non concupiscunt
Agricole magis concupiscunt lucrum q̃ honorem: quia delectabilius est eis laborare q̃ principari

Non est facile ciuitatem permanere sine legibus ⁊ cosuetudi//
nibus compositam.
Quanto aliquid est peius tanto maiori indiget cautela
Necesse est in omni ciuitate aliquid vendi vel emi.
Prauos non est secuꝝ facere dominos qꝝ ipsi magis indigẽt
custodia alioꝝ ꝯ alios possunt custodire
Oportꝫ i cuitate aliquos eẽ curã deoꝝ hñtes vt sacerdotes
¶ Sequũtur auto. viij. libri politicoꝝ aristotelis.
Triplex est bonũ scꝫ bonũ aie: bonũ corpis: ⁊ bonum ex
trinsecus pueniens [prudẽtia nemo dꝫ eẽ btũs
Sine his ꝗuor virtutib⁹. scꝫ fortitudine tpantia: iusticia: et
Omnis excessus reꝝ vel nocet vel nihil proficit.
Anima pciosior est corpore ⁊ omni possessione
Anime bonum pciosius est omnibus bonis
Teste deo qꝝ in oĩbus exteribus bonis non est felicitas. qꝝ
felix quis est qui nullo exteriorum bonorum vtitur
Duplex est felicitas. scꝫ politica ⁊ ꝓtemplatiua inter quas cõ
templatiua est melior
Bonum anime est optimum ⁊ eligibilissimum
Nõ ẽ possibile policiã eẽ optimã sine moderata abũdantia.
Felicitas est perfectus vsus virtutis.
Potentia est in iunioribus. prudentia vero in senioribus
Inter omnia animalia solus homo habet rationem
Necesse est futurum pncipem subditum fuisse
Finis generationis vt in pluribus in viris est numerus. lxx.
annorum. in mulieribus vero. xl.
Mulierib⁹ ꝓuenit ꝓiugari circa ãnũ. xviij. virꝫ ãt circa. xxvij.
Juuenũ coit⁹ prauꝰ est ad generatõem filioꝝ. siliter ⁊ senum.
Lactis alimentũ maxime est familiare corporib⁹ puerorum
Bonum est pueris esse sine vino
Juuenes custodiẽdi sunt vt nõ dicãt nec audiãt aliqõ turpe.
qꝝ ex dicere ⁊ audire aliq̃d turpiũ facile eos facere aliq̃d tur//
Juuenes maxime ab ebrietate custodiẽdi sunt //Lpiũ ꝺtigit.
Omnia amamus magis in pncipio.
Ars supplet defectum nature.
¶ Sequũtur autoritates. viij. libri politicoꝝ aristotelis

OMnis laborans requie indiget
Ludus fit propter requiem
Continuum ⁊ ptinue debet esse studium.
Musica valet ad deductõem tpis ⁊ delectationem sine recreationem: ⁊ ideo pueris valet studere in musica.
Nõ solũ pueri erudiendi sunt scz in arte vtili ⁊ necessaria. sed etiã in artib⁹ liberalibus ⁊ honestis. vt est lra ꝑ eruditio. et in artibus delectabilibus: vt in musica
Facili⁹ est habere vnũ vel paucos bñ sapiẽtes q̃ plures
Reges de necessitate est delectabilis. qz ẽ medicine tristitie q̃
Musica est potens letificare homines
Anima naturaliter delectaꝫ in musicis melodijs
Melodia iratos homines ⁊ alijs passionib⁹ occupatos sepe alleuiat illos leros faciendo.
Ebrietas homines impetuosos facit.
¶ Sequũtur auto. super primum librũ rethoricorum.
REthorica est assecutiua dyaletice
Litigãtis nihil ẽ aliud nisi oñdere: qz res est vel nõ ẽ aut qz pfecta est vel non. ⁊ vt ꝫ sit iusta vel iniusta oportz ipm iudicem cognoscere ⁊ non addiscere a litigantibus
Facili⁹ est hẽre vnũ vel paucos bñ sapiẽtes q̃ plures
Amor odium et propium ꝓmodum sepe faciunt iudicez nõ cognoscere verum
Rethorica docet iusta ⁊ vera persuadere ⁊ contraria eorum
Si incõueniẽs ⁊ turpe est aliquẽ se nõ posse defendere corpe multo magis incõueniẽs est ⁊ turpe nõ posse defendere ꝑ mõe
Nulla ars ꝓsiderat particulare. qz particularia sunt infinita ⁊
De necessarijs ⁊ impossibilib⁹ nõ ꝓsiliamur. sz
Lnõ scibilia de ptingẽtib⁹ ⁊ aliter se hẽre potentib⁹ q̃ in nra potestate sunt.
Nobilitas gentis vel ciuitatis est hoies antiquos esse pbides principes ⁊ insignes: ⁊ multos insignes ex eis prodijsse
Nobilitas singularis ẽ q̃ a viris ac mulierib⁹ fit ꝓpter diuitias vel ꝓtutes vel ꝓpter aliqd aliud ꝓpter qd̃ hõ honoratur
Honor est benefactiue operationis signum. qz illi maxime ⁊ iuste honorantur. quia beneficia dare possunt
Multi sine virtutibus corporis longeui inueniuntur.

Consilium non est de fine. sed de his que sunt ad finem
Omnia bonū appetunt ⁊ tertio ethicorum
Exercitium vt in pluribus conseruat sanitatem
Cuius ꝓtrarium est malum illud est bonum.
Quicq̄d fuerit supabūdās ⁊ magis q̄z eē dēat hoc est malum
Facilia sunt q̄cūq̄z sine tristitia sunt ⁊ in modico tpe sunt: sicut
simplr ad simplr magz ad magz: max mū ad maximū ⁊ ecōtra
Sine cā ⁊ pncipio ipossibile ē aliq̄d eē vel fieri ꝯodozatu
Subtiliter videre melꝰ ē q̄z subtilr odozare. qz visus melioz ē
Pulcrius est esse amatorem socioꝝ q̄z pecuniarum.
Multa que naturaliter non sunt delectabilia cuz assuefacta
fuerint delectabilia sunt
Nō ꝓsuetū ē velut inatū ē. qz ꝓsuetudo est similis nature
Diligere est delectabile. qz nullꝰ diligit vnū nisi delectet in eo.
Omne consuetum est delectabile.
Addiscere aliquid delectabile est.
Justum est ei gratiam facere qui gratiam fecit.
Justum est auxiliari amicis

¶ Sequūtur auto. ij. libri rethoricoꝝ aristotelis.

Ira est appetitus cum tristitia punitiuꝰ ꝓpter parui/
pensionem suiipsius vel suozum.
Ad omnem iram sequitur delectatio ꝓpter spem puniendi
Unde dicit homerꝰ q ira est dulcioz melle stillante
Infirmi coeūtes: bellātes: amātes: sitiētes: ⁊ vlter desideran
tes aliquid ⁊ non ꝓsequentes illud de facili irascuntur
Si q̄s in phia cupit delectari irascet qui eam decepit
Obliuio est signum paruipensionis.
Consuetudo est q̄tatio ire / Nullꝰ seipsum paruipendit
Seruos arrogantes ⁊ ꝓtradicentes magis flagellamus.
Manifesta negare irreuerentia est / Tēpus quietat iram
Amicus est qui amat ⁊ ecōuerso qui amatur
Amicus gaudet de bonis ⁊ dolet de tristibꝰ sui amici
Signa voluptatis sunt delectationes ⁊ tristitie
Ira est femina q̄z inimicicie ⁊ odij
Laudare presentem adulari est.
Aliquem sua ꝓpria narrare iactantia est.

Turpe est ignorare qđ omnibus scire contingit
Oīe malū erubescibile est. de bonis aūt opib⁹ null⁹ erubes//
Superari ab inimicis mirabile est Lscere debet
Similis simili inuidet ſ in hoc q̄ sunt similes vnus excedit aliuꝫ. vnde figulus odit figulum.
Nobilitas est pgenito⁹ z. nobilitas attendit ꝑm virtutē gene//
Generosum non dicit de genere sed a natura Lris
Multi sunt qui indigent habentibus
Peiores sunt nuper ditati q̄ditati ab antiquo.
Si sine arte z operatione aliquid fieri possibile est. magis p artem z curam aliquid fieri possibile est. Ūñ vbi phi fuerunt presides felix fuit ciuitas. similiter impie agunt qui dicūt fieri deos z qui mori dicunt eos
Nihil est sine causa
Omnis fur malignus est
¶ Sequūtur auto. iij. libri rethoricorum aristotelis
Quod mirabile est delectabile est.
Cōtraria iuxta se posita magis apparēt siue elucescunt.
Honestas vel turpitudo nois vel est signato vel signo
Qui mortuos spoliant assil'ank canib⁹ qui lapidem mordent
Infinitum non est scibile.
Omnia terminantur numero
Quod est breuius semper delectabilius
Intellectus est lumen quod deus infundit.
Oēm trāsferētē oportz trāsferre a silitudinibus z manifestis.
Prohemium est principium orationis
Prohemiū hz se in oīone sicut preludium in fistulis.
Oportz facere viā ī aīa auditoris future oīois qđ fit p. phemiū
Nō aūt magis dictur⁹ q̄s ē. de hoc prohemisare debet
Prohemia autores debent facere benīuolos z attentos
Laus est sermo dilucidans magnitudinem persone
De futuris nō est narratio: sed preterita acta oportz credi
¶ Sequūtur auto. super primum librum poetrie
Omnis oīo poetica vel est laudatio vel vituperatio.
Ars poetica est ars logicalis
Compositoꝛ sermonum metroꝛum in naturalibus potius

est denominandus autor sermocinalis q̃s poeta
Omnis motus z omnis actio versatur circa vltima
Homo naturaliter delectat in metro z sophonia.
Exẽplis vtimur docendo vt facilius intelligat qđ dicitur
Doctrina naturaliter procedit de homine in hominem: s̃m
operationem quam habet ad discipulum
Anime virtuose z nobiles naturaliter inuenerunt artes car//
minum ad laudandum.
Sic ꝯo deficiẽtes i his adinuenerũt carmina ad vitupandũ
Bonitas artis laudandi ꝓsistit in metro plico z nõ curato
¶ Sequũtur autoritates secundi libri poetrie
TOtum completum est quod habet ꝓncipium: mediũz
et finem
Locum mediuz obtinebũt in bello qui fortes sunt. locum sez
medium inter timidum z audacem
Omnis sermo si breuior sit q̃s debeat obscurat intellectum. si
longior fuerit difficilis ẽ retẽtoris z discipulo oblutione iducit
Vni rei multa accidunt
Oportet vt ars in hoc naturam imitetur. vt omnia que agit
agat s̃m ꝓpositum et vnum finem.
Reb⁹ nõ existentib⁹ in natura nõ imponunt noia nisi raro
¶ Cõmentator Suaue est hoi qđ ꝓsueuit tota sua vita.
Secõm aristotelem Ira est tristitia z perturbatio quedam in
vehementia appetitu vindicte
Quod quis non credit non mouet ipsum: nec ad timendum
nec ad miserandum
Non contristatur nec leditur aliquis in tantum propter ma//
lum quod infertur sibi ab inimicis: in quantum contristatur
et leditur propter malum sibi illatum ab amicis.
In quolibet genere est aliquod bonum: licet in eo inueniunt
aliqua non bona
Propter vsus et consuetudines malos et peruersos non lau
datur quisquam
Qui beneficia inuenit compedes inuenit
Res nulle sunt stabiles q̃ cũ fluxu rpis fluũt z fluxibiles sunt
Aristoteles In inferno ꝓnua est tristicia z merore icõsolabil⁹

Littera est simplicissimū elementū ex quibus locutio ꝓstituit
¶ Sequuntur autoritates epistole de bene viuere siue agere: alexandro regi misse.
Melius est aiam habere abundantem scientijs ꝙ habitū corporis bene indutum
Eos qui rōne vtunt ⁊ cuz hac agunt omnia tanꝙ bonos et optimos existentes laudamus. eos aūt qui sine rōne aliquid agunt tanꝙ rudes ⁊ bestiales existentes ostendimus
Sicut vita sine tristitia delectabilis est: ita ratiocinatio ſm animam laudabilis est
Concupiscentia ⁊ ira ⁊ reliquis similibus reliqua vtunt aīa⁹ lia. rōne autem nullum animalium nisi homo
Suadeo tibi attingere rationem phīe.
Sicut ꝓseruatiuū corpis ē sanitas. ita ꝓseruatiuū aie ē eruditi
Eruditōe p̄cedente nō ptingit peccare circa actōem Ltio
Sicut videre est delectabile oculis: sic oculis anime intueri acute amabile est
Sicut duc ē saluator exercit⁹ sic rō cū eruditōe ē duc vite.
¶ De regimine principum aristotelis eruditio
Deo nihil est difficile ⁊ sine eo nihil est possibile possideri
Quicquid dat indigno p̄dit ⁊ subditorū
Summa bonitas est i rege abstinere a pecunijs ⁊ possessiōib⁹
Tūc solent homes timere regē qñ videt cū timere deum
Summa sapientia est in rege seipsum regere
Honorificum est regi a multiloquio se abstinere
Amia familiaritas contemptum parit.
Holi appetere qđ trāsitoriū ē ꝙ pcura tibi diuitias īmortales
Dirige semp cogitationes in bonū ꝙ pretas porco⁹
Holite inclinare ad coitū mulieris: qz coit⁹ est quedam pro⁹
Que gloria tibi est si exerceres vitiū irrōnabiliū aialiū ⁊ actus
Coit⁹ est destructio corpis ⁊ abbreuiatio vite Lbruto⁹
Laue effundere sanguinem humanum
Facta circa preterita documenta dant in futuris
Honorem ne contempseris quia minor ascendere potest ad honores et tunc potentior erit ad nocendum.
Holi penitere de preteritis. qz hoc appriū est debiliū mulieruz

Deus glorioſus nihil ocioſum facit
Hine vacuo eſt natura
Ad potentiam intellectus nihil eſt difficile.
Cuncta ſunt ſcibilia via rationis
Futura ſi preſciant facili⁹ tolerant ⁊ prudēti⁹ declinantur
Conſeruatio ſanitatis melior eſt omni medicina
Neceſſitas non habet legem.
Conſuetudo eſt altera natura
Mutatio ꝯſuetudinis non eſt ſubita ſed ſucceſſiua
Inferiora a ſuperioribus reguntur
Juſticia regnātis vtilior eſt ſubditis q̄ fertilitas temporis.
Conſilium eſt oculus futurorum
Nobiliſſimum animalium eſt homo
Autoritates libri ariſtotelis de pomo et morte
Epius mihi philoſophia viſa eſt res diuina.
Mors nihil eſt niſi receſſus anime a corpore.
Sapiens debet letari de morte ſua ⁊ non dolere.
Phia docet hominem cognoſcere ſuum creatorem.
Docentes alios mentiri non debent.
Logica eſt ſimilis ſcorpioni in tiriaca q̄ licet de ſe ſit venenū
tñ in tiriaca exiſtens remedium preſtat dolorem patienti
Beata eſt anima que non fuit infecta prauis operationibus
huius mundi
Ve anime peccatrici que non habet poſſe redeundi ad locuz
ſuuz vnde exiuit. quia turpia opera ⁊ delectationes carnales
impediunt eius aſcenſum ſurſum

Sequuntur morales autoritates Senece ad lucilluz bal-
bum: et hoc congruo ordine ante progreſſum ad logicalia ari
ſtotelis ⁊ aliorum.

Turpiſſima eſt iactura q̄ fit p ignorantiā ⁊ negligentiaz.
Faſtidieris ſtōachi ē multa deſiderare ſz pauca ꝯgustare
Ubi diuerſa ſunt cibaria ibi nutrimenta pauca. quia diuerſa
minus alunt
Peregrini multa habent hoſpicia: nullas amicicias
Auſquam deeſt qui vbiq; eſt.

Omnia aliena sunt:tempus tm̃ nostrum est
Non prodest cib⁹ corpori cũ statum sumptus emittitur
Nihil impedit ita sanitatem sicut crebra remediorum tempe
tatio aut immutatio
Non em̃ venit vulnus ad cicatricem in quo medicina sepe ne
gligitur ac diuersimode temperatur.sicut nec qualescũq plan
ta que sepe transfertur
Leta paupertas est res honesta
Non qui parum habet est pauper.sed qui plus cupit.
Cum amico omnia deliberare:sed te amico prius.
Utrunq; est vitium omni credere ꝛ nulli.
Pessimuz est q̃ habemus autoritates senũ vitia ꝓ puerog̃
Noli fortune credere:in momento em̃ mare vertitur
Infirmi animi est non poscere diuitias.
Nullius rei iocunda est possessio sine socio
Unũ exemplum luxurie siue auaricie multa mala facit
Cũ illis uersari debes q̃ te iocundũ facturi sunt vel meliorẽ
Illos admitte quos tu meliores facere potes.
Quid refert q̃lis stat⁹ tuus sit si videt tibi malus
Sic viue cum hoibus tanq̃ deus videat.
Sic loquere cum deo tanq̃ homines audiant
Quid est turpius q̃ senem viuere insipienter
Sine studio philosophie eger est animus.
Non iubeo te semper scribere libros ac tabulas
Pugillaribus em̃ dandum est interuallum omnino.
Pugilib⁹ nõ dat reges.nõ vt virt⁹ spoliet̃ vt magis acuet
Scio neminem beate viuere sine studio sapientie
Bonam vitam perfecta sapientia efficit
Non sit qõ nos a philosophia remoueat:nec paupertas nec
alicuius rei indigentia
Nemo dignus est deo nisi opes contempserit.
Philosophia docet nos facere ꝛ discernere.
Magnus est ille qui in diuitijs pauper est.
Nemo diues nascatur.
Peiores morimur q̃ nascimur.
Incertum est quo loco mors te expectat.ita q; tu eaz in omni

Si quis percipit phiam: ita securus moritur sicut nascitur.
Sola virt⁹ prestat gaudiū perpetuū ⁊ securum
Bens bona nō accōmodat nec emit ⁊ si venalis esset nō haberet emptorem. sed mala quotidie emuntur
Initium sapientie est cognitio peccati
Qui peccare se nescit corrigi non vult
Generosus animus ꝓtatur ad honesta
Magni animi est magna ꝓtemnere
Nemo bonus est sine deo.
Quid est facilius ꝓpria in homine aut aliena laudare
Non faciunt meliorem equum aurei freni
Nemo gloriari debet nisi de suo
Lauda hominem in illo qō nec dari nec eripi potest ꝫ qō ꝓ prium hominis est. sed hoc nō est dom⁹ vel vestis ꝓulcra vel familia famosa vel feia formosa: sed anim⁹ ⁊ ratio perfecta
Phia platonem nobilē nō accepit: sed eū nobilem fecit
Phia nullū reiicit aut eiicit: sed lucet omnibus
Sic cū iferiori viuas quēadmodū tecū supiorē viuere velis.
Nulla seruitus turpior q̄ voluntarius
Nihil tam ꝓnaxq̄ quigilax opatio ⁊ diligens cura non expugnat vel permollit
Phie seruias quia ipsi seruire libertas est.
Alienum est omne quicquid optando euenit
Si vis amari tuncama.
Quicquid est ingenitum alicui non leue arte vincitur
Ille beatissimus est et securus sui possessor qui crastinū diem sine solicitudine expectat
Hunc⁹ em̄ in tantū ꝓtra virtutes nequitia inualescit vt nullū phie sacr⁹ ⁊ venerabile vestigium aut nomen ꝑmaneat
Subtilitas anime copia cibor⁹ impeditur.
Phia non ꝓsistit in verbis sed in rebus
Phia animū subleuat: fabricat vitam: disponit actiones: regit agenda: et omittenda demonstrat.
Natura modicum petit
Naturalia desideria sunt infinita
Generosos animos labor nutrit

Teipsum felicem facies si intellexeris illa esse bona quib⁹ vir
tus est admixta
Quid est bonum nisi rerum scientia.
Quid est malum nisi rerum imperitia
Hoc ē summū bonū qđ si occupas incipis esse deo ꝓ socius.
Ad summum bonum tutum est iter et iocundum
Natura dedit tibi illa bona q̄ si nō deseris par deo ꝓsurges.
sed te parem deo pecunia nō facit. qz deus raluū nihil habet.
nec prętexta: qz deus nudus est: nec fama: nec ostensio tui ꝓ
pinqo q̄ deus nō nouit: nec turba seruoꝝ seq̄ntium te: qz maxi
mus ⁊ potentissim⁹ regit omnia. nec forma nec vires. qz nihil
eoꝝ est qđ nō patiat vetustatē. quid ergo te deo parē facit: cer
te animus bonus rectus ⁊ magnus
Hūc aūt nihil aliud hoies nisi deū in būano coꝝpe hospitatū
Principia tot⁹ oparōis dimidiū occupare videntur
Ad pbiam te trāsfer si vis esse san⁹: si secur⁹: si btūs: si liber
Si vis oia tibi subijci subijce te rōni: multos ei reges si rō te
Multū, pficiat fmo si paulatim irrepserit animo Lrexerit
Plato dicit neminem esse regē nisi ex seruis esse ortū. ⁊ nemi
nē esse seruū nisi ex regib⁹ esse ortū. sed oia illa varietas fortu
ne miscuit et in sursum deorsum nature fortuna iactauit.
Non refert q̄s multos libros sed q̄s bonos habeas.
Virga omne murmur ꝓpescitur
Phia hoc mihi promittit vt me deo parem faciet
Punctū est quid minimū ⁊ adhuc pūcto aliquid minus
Dociles natura nos edidit ⁊ rōnem nobis dedit impfectam
que tamen perfici potest
Omnia impedimenta dimitte ⁊ vaca rōne tota mente.
Ad pbiam totā mentem ꝓuerte: huic assiste hanc cole: ⁊ tunc
ingens interuallū est inter te ⁊ ceteros hoies. oīes eīm mor
tales antecedes ⁊ dij non multū antecedent
Odium ⁊ solicitudo non faciunt hominem bonum.
Nulla subtilitas est sine difficultate
Omnia habere nemo potest.
Singulis rebus modum exhibeas
Omnis ars est imitatio nature.

Contemptus corporis est tota libertas.
Non ex difformitate corporis defedat animus. sed ex putredine anime defedatur corpus et nō econtra
Intellectus nihil aliud est q̄ ī corpus humanuz diuini spūs pars immersa
O q̄ contempta est ars
Homo nisi sup humanā rationē se erexerit homo non est.
Nulla victoria maior est q̄ vitia domare
Principium in rebus est erigere animum sup iniurias ꝛ prosperitatem
missa fortitudine leto animo aduersa posse tolerare.
Sapor pabuli manet in lacte: vis vini in aceto q̄ nulla res est que non sapiat naturam eius ex qua nascitur

Seneca de vita et moribus.

Omnis peccati actio voluntaria est
Disciplina bonos mores facit
Id sapit vnusquisq̄ quod didicit
Bona consuetudo excutere debet q̄ mala instruxit
Bene decet loqui bene decet tacere
Nō animaliū est magis mitiū homini q̄ alter homo
Dolor patientia vincitur
Libentius audias q̄ loquaris.
Quod tacitum esse velis nemini dixeris.
Monstro est auaricia similis.
Quid dulcius est q̄ habere amicum cum quo omnia sicut te cum loqui audeas
Priusq̄ promittis delibera sed cuz promiseris statim facias.
Nil petas quod negaturus fuisti.
Pacem habeas cum amicis: bellum cum vitijs.
Bonū est laudari sed prestantius est esse laudabilem
Que sunt magne diuitie desiderare non debes.
Que est magna egestas: auaritia
Quis est pauper: qui sibi videtur esse pauper
Spes premij: solatium est labori.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

Pecuniam habere oportet sed ei seruire non oportet
Diuitijs vtendum est sed non est eis abutendum.
Magis ⁊ minus non diuersificant speciem
Fortior est qui cupiditatem vincit q̄ qui honestatem vincit.
Vbi est confessio ibi est remissio
Quietissimam vitam homines haberent in terris si hec duo pronomina sc̄z meum ⁊ tuum tollerentur
Nibil crede non potest quis esse diues ⁊ felix.
Auribus vtaris frequentius q̄ lingua
Quicquid dicturus es ante q̄ alijs dicas tibi dicas
Qui nescit tacere nescit loqui.
Peiora sunt odia tecta q̄ aperta.
Nullum scelus scelere vincendum est

¶ Seneca de quatuor virtutibus cardinalib⁹: alis de forma ad paulum

De dubijs non diffinies: sed suspensam teneas sniam.
Mendacium spe veritatis occultatur
Prudens fallere non vult: falli autem non potest.
Cuiuslibet facti causam inquire
Cogitatio tua nunq̄ recedet a vero
Lauda parce vitupera parcius. similiter em̄ reprehensibilis est nimia laudatio ⁊ imoderata vituperatio. illa quidem adulatione: ista autem malignitate suspecta est
Non semper sis in actu: sed interdum animo tuo requiem dato: ⁊ ipsa requies data plena sit sapientie studijs ⁊ cogitationibus bonis.
Non te moueat dicentis autoritas: nec quis dicat sed quid dicatur attende
Honestum ⁊ magnum est vindicte ignoscere
Non ascribas tibi qd̄ non es: nec maior q̄ es videri velis.
A verbis turpibus te abstineas
Interdum serijs miscebis iocos sed tamen moderatos
Risus tuus erit sine cachinno

Esto fugax vitioꝝ tuoꝝ aliosꝝ nō scrutator nec acer reprehē
Non extollas aliquem nec deprimas Lsor.
Severior esto iudicio q̄ sermone.
Clementie esto cultor seuicie detestator
Iunctis esto benignus: nemini blandus: paucis familiaris:
ad iram tardus: ad misericordiā pronus: in aduersis firmus
in prosperis cautus ⁊ humilis.
Inferiores non contēnas superbiendo.
Superiores recte viuendo non timeas
Rumoribus minime sis credulus
Scientie cupidus sis ⁊ docilis.
Que nosti sine arrogātia postulāti impti re q̄ nescis occultari
Cave ne sis parcus Lone ignorātie tibi postula impartiri
Deum amabis si opere eum imitaberis
Si non velis oibus prodesse: non velis ⁊ nocere

Sene. de beneficijs ad ebuchium liberalem. li. tres

Nullū beneficium dandum est negligenter
Dign⁹ est decipi q̄ de recipiendo cogitauit cum daret.
Multi sunt indigni luce: ⁊ tñ dies oritur eis
Qui bñficiū nō reddit magis peccat q̄ qui non dat citius
Bñficio bene dato multoꝝ amissoꝝ damna soluūtur.
Beneficiū manu tangi non potest sed in aīa generatur.
Nec aurum nec argentū nec aliqd talium beneficium est.
Nō refert q̄d vel q̄ntū det sz quo aīo det. qz bñficiuz nō in eo
qd dat ꝓsistit sed in ipsius dantis animo. Primo necessaria
sunt danda: deinde vtilia: ⁊ deinde iocunda ⁊ honesta.
Videamus ne mittamus munera supuacua. vt femine arma
⁊ rustico libros.
Pecunia ingēs sz nō cū recta rōne ⁊ volūtate data nō ē bñfi//
Semp dēm⁹ dare quo mō vellem⁹ accipe // Lauū sz thesaur⁹
Ingratū ē bñficiū qd diu manib⁹ dātis adhesit. // Ꝑdeamur
Caveam⁹ ne aliq̄d more interueniat ī dādo ne deliberare vi
Gratissima sunt beneficia q̄ sunt parata facili occurrentia: in
quibus nulla mora fuit nisi accipientis verecūdia
Ille nō tulit munera gratis q̄ cū rogasset accepit Uñ optimū
est preuenire desiderium rogantis.

Illud beneficium est iocundum qđ alicui obulam venit.
Celeritas multū facit. moza multum aufert
Qui dederit bñficiū taceat. narret aūt is qui accepit
Nihil ita vitandum est in dando beneficia sicut supbia
Dabo egenti non vt ipse egeam.
Succurro perituro non vt ipse peream ⁊ bñficijs turpe est
Referre gr̃am de bñficijs facile est. sed non referre gratiaz de
Ingratus est q̄ beneficiū negat acceptasse qđ accepit.
Ingratus est qui dissimulat Ingrat⁹ est qui non reddit
Ingratissimus omnium qui oblitus est
Turpissima vox in beneficijs est redde.
In quolibet scelere est suplicium aut vitium sceleris
Nulla virtus p̄clusa est: omnibus patz: oñes admittit: omnes iudicat: gentes: seruos: reges: ⁊ exules
Regnum est nolle regnare cum posses
Nihil sine ratione faciendum est
Non est aliqđ bñficiū qđ nō rōne facti dandum est
Videdū ē ⁊ ꝯsiderādū qd: cui: q̄liter: q̄lū: q̄nto: ⁊ vbi dād̃ū sit.
Turpissimum gen⁹ bñficij est inconsulta donatio
In dando beneficia vir simplex gratus est eligendus
Multo graui⁹ est malo dedisse bñficia q̄z non dedisse
Nō est turpe remunerare vel remediare ꝯsilium
Multo plus p̄odest si pauca sapientia p̄cepta teneas: ⁊ ista in p̄opto vsu habeas q̄z si multa didiceris ⁊ illa non habeas
Stultitia est morbus anime Lad manuz
Alia q̄z plurima sunt senece scripta magistri neronis p̄ncipis vilissimi. sed hec magis ꝯgrua
Sequūtur auto. sup primū librum de ꝯsolatione phie ipsius Boetij Anicij: maulij: torquati patricij consulis romani viri orthodoxi quem theodoricus rex ostrogottoꝝ papie incarcerauit anno anastasij. xij. qui est annus x̄pi quingētesim⁹ quartus. ⁊ postea necauit sez anno x̄pi. ccccc xij. ⁊ papaz iohannem primo rauenno incarceratum occidit

Carmina qui quondam studio florente peregi
Flebiles heu mestos cogor inire modos.
Mors hominū felix qui se nec dulcibus annis.

Inserit: et mestis sepe vocata venit.
Quid me felicem totiens iactastis amici.
Qui cecidit stabili non erit ille gradu
Beata est respublica cui princeps sapiens dominatur
Phia omniū virtutum est magistra.
Imprudentia rerum merita mutare non potest
Pravor exercit⁹ si aiosior sit sapiens tñ nō est qra nullo duce
Deteriora velle nostri defectus est Lregitur
Minuit se quodāmō pbantis pscie secretū quotiēs ostētādo
se vel iactitando de factis suis recepit fame precium.
O stelliferi pditor orbis qui ppetuo nexus solior rabido celuz
turbine versas legemq; patisidera cogis.
O ia certo fine gubernas Doīm solos respiscis actus
Non solū qđ ante oculos situm est sufficit intueri.
¶ Sequūtur auto. ij. libri de psolatione philosophie
Rerum exitus prudentia meritur.
In omnia aduersitate fortune infelicissimum genꝰ infor-
tunij est se recordari fuisse felicem
In rebus fortuitis non est beatitudo: qr omnia fortuita au-
ferri possunt sed beatitudo est bonum stabile.
Beatitudo est summū bonū nature rōne dirigentis.
Natura modicis minimisq; pterā ē cuiꝰ sacietatez si volueris
vigere supfluis. aut iniocūdū erit qđ infunderis aut noxium
Homines deo similes sunt mente
Ceteris aiantibꝰ se ignorare ex natura: hoibꝰ ār vitio venit.
Illud nego bonū esse qđ nocet habenti
O dives qui nūc gladiū solicitꝰ primescis si huiꝰ vite callem
vacuꝰ intrasses: coram latrone vacuus cantasses.
O q̄s preclara est opum beatitudo mortalium quas cuz ade-
ptus fueris secus esse desistis.
Si corpꝰ bois spectas quid imbecillꝰ repire q̄as. nec in di-
uitijs nec in gēmis nec in agrorꝫ vel predior possessione nec
in pulcritudine: nec in fama: nec in gloria beatitudo psistit
Finiti r infiniti nulla est proportio.
Dis terre circulꝰ ad celi spaciū ppatꝰ puncti rōnem obtinet
Amicos habere preciosissimū gēmis diuitiarꝫ est.

¶ Sequũtur anto. iij. libri de consolatione phie

Philosophia est summũ lassoꝝ solamen amicorum
Oim mortaliũ cura q̃uis multipliciũ studioꝝ laboꝝ ex
erceat diuerso q̃dẽ cale ad vnũ tñ btitudinis finẽ nitꝫ puenire
Illud ẽ sũmũ bonũ quo q̃s adepto nil vlteri⁹ desiderare q̃at.
Beatitudo est stat⁹ oim bonoꝝ aggregatione pfectus
Hominibus hominũ naturaliter est insita veri boniq̃ cupidi
tas: sed ad falsa deuius erroꝝ abducit.
Bonum est q⁹ hoies diuersis studijs appetunt
Nulla pestis efficaciꝝ ad nocendũ q̃z familiaris fallax amic⁹
Nobilitas est laus ex meritis parentum proueniens
Aliena pulcritudo si ꝓpriã nõ habes te splẽdidũ nõ efficit.
Omniũ engus hominũ in terris simili surgit ab ortu.
Unus eñ omniũ rex est pater: vnus cuncta ministrat
Ille dedit phebo radios ꝛ dedit cornua lune
Ille homines in terra dedit ꝛ sidera celo.
Sicut platoni placet in thimeo in minimis rebus auxillum
diuinum debet implorari
Inuocandus est ergo omniuꝝ rerum pater: quo pretermisso
nullum rite fundatur exordium.
O qui perpetua mundum ratione gubernas terrarum poliꝝ
q̃ sator⁹ temporis euo
Ire iubes stabiliq̃ manes das cuncta moueri.
In quocũq̃ genere ẽ aliqd̃ ipfectũ: in eo etiã ẽ aliqd̃ pfectum.
Deũ oim regꝝ principẽ ec ac bonũ: cõis aioꝝ ceptio probat.
Uera beatitudo sita est in deo ꝛ ipsa idem est qd̃ diuinitas q̃
adeptione beatitudinis homines fiunt beati
Omnis beatus est deus. sed natura vnus est deus. participa
tione vero nihil prohibet plures esse
Dẽ aial salutẽ tueri laborat. mortẽ atq̃ pniciẽ ꝓsus deuiat.
Natura dat vnicuiq̃ quod sibi conuenit
Omnia bnum appetunt.
Omnia obediunt regi deo.
Deum omnipotentem nemo esse dubitat
Deus malum facere non potest. sed nihil est qd̃ deus facere
non potest. ergo peccatum nihil.

Sequuntur autoritates iiij. li. de ꝯsolatione philosophie

Nullum malum impunitum. ⁊ nullum bonum irremuneratum permansit

Duo sunt in quibus omnium humanoꝝ actuum ꝯstat effectus. scz potestas ⁊ voluntas. quorum si alterum desit nihil ē quod perfici possit. quia nullus aggreditur qđ non vult: et si potestas absit frustra est voluntas.

Cũ omnes tam boni ꝙꝫ mali ad bonum pueníre nitant: mali ad hoc peruenire non possunt. boni autem possunt

Manifestũ est malos esse impotentes: bonos aũt potentes.

Qui mali sunt non sunt homines simpliciter sed ſm qđ: sicut cadauer hois non ꝑt dici hō simpliciter sed homo mortuus.

Omne quod ordinem seruat detinet naturam

Beatitudo est premium humanoꝝ actuum

Sicut probis ipsamet probitas est premium. sic malis ipsamet malicia est supplicium

Premium beatoꝝ est ipsos deos fieri.

Qui probitate caret homo esse desinit: cũ in diuinam ꝯditionem transire non possit necesse est vt vertatur in beluam. Vñ auarus hō est lupus: ferax vero canis: ⁊ dolosus vulpis. Boni sunt felices mali autem miseri.

Mali puniti felicioꝛes sunt ꝙꝫ mali impuniti. quia pena malorum bona est ratione iusticie.

Punire malos iustum est. scz ipsos euadere ipunitos iniustuz

Quidam qui nequeũt de tenebris oculos assuetos ad lumen ꝓspicue veritatis attollere. tales similes sunt auibus quarum intuitum nox illuminat: dies excecat. ⁊ illi nondum rerũ ordinem sed suos intuẽtur affectus ⁊ impunitum desclere putãt esse felices. quod tamen non est verum

Infelicioꝛ ac miserioꝛ est iniurie illatoꝛ ꝙꝫ iniurie acceptoꝛ

Apud sapientes nullus odio relinqui debet.

Sicut languoꝛ est morbꝰ coꝛporis sic vitiositas ē morbꝰ aie.

Prouidentia est diuina ratio in summo omnium principe cõstituta: que cuncta disponit. sed factum in rebus mobilibus inherens dispositio

Quid aũt amicoꝝ salꝰ esse videtur nisi ꝓbitas quid egritudo

nisi vitia
Quis alius videt eē ꝓseruator bonoꝝ: ꝛ malorꝝ expulsor nisi
de⁹ qui cū exalta ꝓuidentie specula quid vnicuiq; ꝓueniat co
gnoscit ꝛ quid ꝓuenire nouit accōmodat
Nō est fas hoi cūctas diuini opis machinas vel ingenio ꝓpbē
dere vel sermone explicare ¶ Prosa sexta ante finem
¶ Sequūtur auto. v. libri de ꝓsolatione philosophie.
Casus est inopinate rei euentus ex causis confluentib⁹
in his que geruntur
Nulla est rōnalis creatura q̄n ei libertas arbitrij assit.
Speculari vel ozare sol⁹ ē mod⁹ quo hoies loq̄ cū ꝺo vident
Diuina ꝓuidentia reb⁹ generandis nēcitatē ñ imponit. q: si
oia venirent ex nēcitate ꝓmia bonoꝝ ꝛ pene malorꝝ pirent.
Frustra esset artis effect⁹ si omnia coacte mouerentur
Signū rei quid sit res ostendit. sed non efficit q̄d designat
Omne q̄ cognoscit fm vim sui non cognoscit: sed potiꝰ fm
cognoscentium facultatem
Eternitas ē interminabilis vite tota simul ꝛ pfecta possessio.
Si digna rebus noia imponere volumus dicendū est eē de⁹
um eternum mūdum perpetuū fm platonem.
Deus omnia futura scit quasi iam generent ꝛ i sui simplici co
gnitione considerat
Omne q̄ sensib⁹ ptz: si ad rōnem referas vle est: si ad sensum
pticulare est. vñ vle est dum intelligit. pticulare aū: dū sentit
Omne futurum diuinus ꝓcurrit intuitus ꝓeē nō pñt
Nō frustra in ꝺo sūt posite spes ꝛ p̄ces q̄ cū rē sunt iefficaces
¶ Sequūtur auto. boetij de disciplina scolarium
Diligentia cuiuslibet opis obtusitas ꝓmollitur.
Logica ē scia veri falsiq; indagatrix ꝓprudēcia multū
Sic prudēcia paꝝ vel nihil ꝑdest sine iusticia: sic iusticia sine
Sicut scia sine vsu paꝝ vel nihil ꝑdest: sic vsus sine scia mltū
Aristotelis succincta ꝓlixitas licet voce sit tediosa nō tñ oio est
Grāmatice fructuositas nullaten⁹ est omittēda Lifructuosa
q̄ eā eim scie cuiuslibet ꝓmendabilis reddit possessio.
Qui non nouit se subijci non nosset se magistrari.
Adiex; est eū esse magiſtꝝ qui nunq; nouit se esse discipulꝝ

Discipulus debz esse benivolus: docilis et attentus. docilis ingenio: attent⁹ exercitio: benivolus in aio. attentus ad audiendū: docilis ad intelligendū: benivolus ad recipiendum

Scolaris non debet esse discolus.

Discol⁹ est ille q̄ currit p vicos ⁊ plateas ⁊ meretricū cellulas p publica spectacula: p pompas coreas ⁊ similia

Discipulus non sit magistro violentus. non est dignus scientia qui scientie insurgit preceptori

A luxuria studeat se discipulus alienare.

Meretrix est nonaria inferni ianua: via iniquitatis: scorpionis percussio: fiscarium sceleris: putei introitus

Vinū modice sumptū acuit ingenū. sed nō modice sumptuz rōnem perturbat: intellectū ebetat: memoriam confundit: obliuionem parat: errorem infundit: ignorantiam producit

Quid est constantia lucidius: quid inconstantia nequius

Felicis discipuli discretio magistratui gaudeat subijci: eumq̄ metuendo diligat fideliq̄ existat.

Ueseducēti mācipio in quo plenaria confidit dñantz dilectio.

Inuidia si fm q̄d euenerit scz in discendo: gratuita ē si simpliciter ipsa q̄dem propr̄ij autoris est cōsumptiua.

Non est dignus dulcoris acumine qui amaritudinis nequit infiscari grauamini

Licet a multis destituatur laboris retributio: tñ ab aliquo p merebitur fauoris adeptio

Miserrimū q̄ppe est ingenij vti inuentis ⁊ non inueniendis.

Alios docere est propr̄ie facultatis industria

Oportet q̄ aliquis prius discat q̄z doceat

Rerum affectus operis exhibitiōe declarat

O q̄z felicis exitus veneranda est emendatio

Nulla siquidem res discipulo magis pernitiosa q̄z vita magistri contumeliosa

Oportunius esset mechanice arti deseruire q̄z negligentie iugo onerari.

Sicut in vnoquoq̄ opere mater esse inuenitur cōstantia. ita vniuerse doctrine nouerca est diligentia.

¶ Sequuntur autoritates platonis in thimeo

Platonis vt ait helinandus consuetudo fuit libros suos intitulare nominibus magistrorum suorum: vel eorum qui magistros suos docuerunt propter maiorem autoritatem. quod & magister walterus burley anglicus confirmauit. Fuit autez plato ciuis atheniēsis: magister aristotelis: et auditor socratis: natus tempore darij regis persarum: patre ariston de genere neptuni. matre parcion de genere sapientissimi salomonis Obijt autez anno etatis sue. lxxxi. natalis sui die Im senecam in epistolis

In omnibus siue in maximis siue in minimis diuinum auxilium debet implorari.

Nihil est ortū sub sole cui? cā legitima nō precesserit

In omni tractatu fieri debet vt inter initia cōsideretur quid sit illud de quo agitur

Operi suo dat opifex formam

Mundus a deo factus est

Deus autor maximus est

Optim? est mūdi autor & ab optimo longe inuidia relegata ē

Bonitas dei fuit cā factionis mūdi & originis omnū rerum

Unus est tm̄ mundus.

Non decet rem esse antiquiorem a primo genitore rege

Tempora maxime distinguūtur per motum solis.

O dij deoz quorum opifex id est pater ego sum. dij deoz vocantur intelligentie & corpora celestia natura solubilia: sz dei voluntate perpetua

Ad hoc anima est p̄iuncta corpori vt fenoz ex̄scias & virtutes si autem cum magno fenore veniet benigne recipiet a suo creatore. si autem non relegabitur ad infernum.

Propter hoc enim nobis datus est sermo vt presto nobis fiant mutue voluntatis indicia

Deus est summum bonum super omnem substantiam omnē q̄ naturam quem cūcta expetunt cū ipse sit plene perfectus & nullius societatis indigens.

Sequuntur autoritates apulei affricani platonici lingua latina doctissimi qui succedens platoni floruit athenis

Summus deus est infinitus non solum exclusione loci sed etiam nature dignitate

Prestantissimum animalium genus in terra est homo

Dij ab omnibus differunt nature dignitate: pfectione: vite perpetuitate: loci sublimitate

Nihil deo est perfectius nihil potentius

Conuersatio mutua contemptum parit

Deus ab omnibus animi passionibus liber est. vñ nec dolere nec letari potest. ꝛ hoc est verum ad nostrum conceptum

Demones sunt animalia animo passiua: mente rōnabilia: corpore aerea: tempore eterna

Magna est dignitas sapie q̄ societatē summo deo coequat.

Nihil em̄ deo simili⁹ vel grati⁹ q̄ vir animo perfectus

Bonus est qui in tantum ceteros homines antecellit in q̄ntum ipse a dijs immortalibus antecellitur

Si laudas aliquem q̄ generosus est: parentes ei⁹ laudas: si q̄ diues: fortune hoc debet. sed si quia formosus est aut validus est: egritudine fatigabitur. si quia pernix in senectute aut quia fortis: expecta paulisp̄ ꝛ non erit. sed si laudes eū dicendo q̄ bonis artibus doctus est ꝛ valde eruditus ꝛ in q̄ntuz licet hominī sapiens est: tunc ipsum vere laudas: quia hoc nō est a patre hereditarium nec casu penduluz nec corpore caduc um nec etate mutabile.

Empedocles Tria sunt in tota re p̄ varietate precipua q̄ phiam magnifice extollūt: scz mobilis affluentie ꝓtemptus future felicitatis a ꝓpetit⁹. mentis illustratio. quo p̄ primo nihil est honesti⁹ vel vtilius. scdo nihil est pfectius. tertio nihil ad ambo p̄ ꝓpendiosam adeptionem efficatius. Deus est spera cuius centuz est vbiq̄ ꝛ circūferentia nusq̄ Empedocles sciens animas esse immortales athenis se incendijs dedit et sibijpsi mortem intulit. Incipit logyca

Sequūtur auto. porphirij qui floruit athenis tempe gordiani imperatoris qui cepit anno dñi. ccxli. Hic scripsit libz de ysagogis ad cathegorias aristotelis Ysagoga ge. i. instructio siue introductio. sic vniuersalia porphirij dicuntur introductiones ad dialeticā. Cathegorica idē est q̄ predicamētuz

siue predicatio vel significatio. vñ ⁊ ꝑdicamenta aristotelis di
cunt cathegoriea cathegoro as. i. dicere. unde cathegoriso qđ
idē est. Elemēta aūt q̄b⁹ scia verificat. v. sunt sciz demōstiua.
ideo sūt libri posterioꝝ ⁊ analeticoꝝ. topica: sophistica: retho
rica: poetica. q̄bus si addunt cathegorie. perihermenias prio
ra erūt octo ꝑtes logice. i. truij siue scie sermocinalis. Excellē
ter tñ dialetica dicit sermocinalis q̄uis grāmatica ⁊ rethori
ca etiam sunt partes phīe rōnalis: qz logice siue dialetice ē ordi
nare causam respectu effect⁹ per silogismum.

Nec qz gen⁹ neqz spēs videt simpliciter dici. i. vno mō. He
n⁹ prio mō ē collectio mītoꝝ descēdēciū ab vno principio
Scdo mō ē principiū generatōis vniuscui⁹q; sicut pr̄ ⁊ ptia
Tertio mō ē illō cui supponit spēs Quarto mō dr̄ ad silitudi
nē generis ꝓ Primo mō ⁊ scdo mō dictū cōiter accipit q; q̄ndo
vnū nomē cōe debet enti rōnis ⁊ enti nature: tūc illud nomen
semper debetur enti rōnis ad similitudinem entis nature
Species est forma vniuscuiusqz rei ꝑm quam spēs ꝓiami di
cta est digna imperio
Si aliqs omnia predicamenta entia voceꝫ: eq̄uoce ⁊ nō vni
uoce ea nūcupabit id est analogice.
Decem sunt tm̄ genera generalissima.
Specialissima vero in quodā numero sunt: nō tñ diffinito
Individua sunt infinita.
Infinita inq̄t plato relinquenda sunt ab arte neqz horuz fieri
posse disciplinaz. i. sciam. vñ qz individua sunt infinita de his
nō potest esse scientia
Individuū dicit qđ ex quibusdā ꝓprietatib⁹ ꝓstat quoꝝ col
lectio nunqz ꝑt in alio reperi. et sunt. vij. proprietates vt dicit
boet⁹. scz Forma. figura. locus. stirps. nomen. patria. temp⁹.
Hec septem propria obtinet omnis homo
Omne superius predicat de suo inferiori
Omne qđ predicatur de alio vel est vt plus ꝑm rōnem eādez
vel est sibi equale
Homo differt ab asino rationali qualitate
Esse vniuscuiusqz est idem ⁊ vnū nec intentionem nec remissi
onem suscipiens.

Genus ꝓtinet omnes dīas potentia. actu vero nullam
Genus est tanꝯ materia: dīa tanꝯ forma
Spēs non iūgit spēi vt gignet aliam spēm
Proprīū dicit quadrupliciter. Primo modo qđ ineſt ſoli et non omni: vt eſſe medicum. Secō qđ ineſt omni ⁊ non ſoli: vt eſſe bipedez. Tertio qđ ineſt omni ſoli ⁊ non ſemper: vt canescere in ſenectute. Quarto qđ ineſt omni ſoli ⁊ ſemper: vt riſibile eſt proprium hominis
Proprīū ꝓuertit cum eo cuius eſt proprium
Accidens eſt qđ adeſt vel abeſt preter ſubiecti corruptiōem
Accidentiū aliud eſt ſeparabile aliud inſeparabile
Sublato aīali auferē rōnabile ⁊ irrōnabile
Incipiunt p̄dicamenta ariſtotelis vbi agit de parte ſilogiſmi remota ſcz de termino. ſed de parte propinqua agitur in libro peri hermeniarum ſcz de enunciatione prout accipit formam propoſitionis
Aequiuoca dicuntur quoꝝ nomen eſt ꝯmune ⁊ rō ſubſtā tie ſm illud nomen eſt diuerſa
Uniuoca dicuntur per ꝓtrarium.
Denoīatiua dicuntur quecunqꝫ ab aliquo ſolo caſu differētia ſunt: vt ab albedine albus
Grāmatic⁹ dicit denoīatiue a grāmatica. vñ habem⁹ q ꝓcreatum denoīatiue dicit ab abſtracto.
Impoſſibile eſt eſſe accidens ſine eo in quo eſt. i. ſine ſubiecto.
Omnis color eſt in corpore
Scientia eſt in anima ſicut accidens in ſubiecto.
Nūl alterꝫ de altero predicat vt de ſubiecto quecūqꝫ de eo predicantur dicunt omnia de ſubiecto
Diuerſoꝝ generꝫ et non ſubalternatim poſitoruꝫ diuerſe ſunt ſpecies et differentie
Superiora de inferioribus ſemp predicantur
Decem ſunt entia incōplexa vt ſubſtantia q̄ntitas ⁊ c̄
Deſtructis primis ſubſtantijs. i. individuis: impoſſibile eſt aliquod aliorum remanere
A principali ſubā. i. individuo ſubē nulla exit predicatio
Cōmune eſt omni ſubſtantie in ſubiecto non eſſe.

Oppositā habent fieri circa idem
Omnis substantia videtur hoc aliquid significare. ⁊ hoc in-
dubitanter verum est in primis substātijs: in scdis similiter
Ab eo qđ res est vel non est omnino dicit vera vel falsa
Quantitatis aliud ptinuum aliud discretum
Quod semel est dictum amplius resumi non potest
Magnū paruū longū breue non sunt in genere q̄ntitatis sed
relatiōis. quia vnumqđq; eorum dicitur ad aliquid
Si magnum paruū p se diceret nunq; mons diceret paru⁹
nec granum milij magnum Ex quo trahit illa autoritas. qđ
p se est tale semp ⁊ respectu cuiuslibet est magnum
Quanta est superficies tantum album esse dicis.
Aliqđ nouā fingere necesse est si alicui nomē nō fuerit ipositū
Multa sunt animalia capita non habentia
Multa sunt scibilia de quibus non est scientia
Scibile prius est scientia.
Relatiua se habent q̄ posita se ponunt ⁊ pempta se pimunt
Quicunq; diffinitiue nouerit vnum correlatiuoꝝ: diffinitiue
nosciturus est ⁊ reliquum
Partes substantie sunt substantie
Dubitare de singulis nō ē inutile
Qualitas ē ꝑm quam quales esse dicimur
Scientia ē de numero permanentium ⁊ difficile mobilium:
si quis mediocriter sumit scientiam nisi grandis fiat pmuta-
tio ab egritudine vel ab aliquo hmōi.
Boetius dicit q̄ scientia festinata marcescit. mediocri-
ter autem sumpta augmentatur ⁊ crescit
Si vnum ctrario fuerit quale ⁊ reliquū erit quale
Si vnū ctrario fuerit in natura nō p eo oportet reliquum
esse in natura. vt eoibus existentibus sanis nō egritudo
Prius dicit mltis modis. scz natura tpe ordine dignitate ⁊c
Sanitas ⁊ egritudo sunt ctraria immediata
Spēs simul sunt sub genere Idē dicit boeti⁹ q̄ spēs sunt coe-
Motui quies est ctraria Lque sub eodē genere
Motus sex sunt spēs: generatio corruptio augmentatio di-
minutio alteratio ꝑm locum mutatio

Autoritates libri peribermeniarum aristotelis
Et dicitur a prepositione peri.i. de z hermenia:nie.i.interpr
tatio et sunt due dictiones
Ea q̃sunt in voce sunt eaꝝ q̃ sunt in aia passionũ note
Et ea que scribuntur:eorũ que sunt in voce z littere scri
pte sunt signa vocum
Circa ꝓpositõem z diuisionem ꝓsistit veritas z falsitas
Cũ dicit cathonis ẽ vel nõ est neqꝫ veꝝ neqꝫ falsum significat
ex quo cõiter trahit q̃ veꝝ z falsum presupponũt ꝓpruum
Uerbum est nota eoꝝ que de altero dicuntur
Nomen infinitum equaliter dicit de ente z de non ente
Significare est intellectum ꝓstituere.
Hoc verbum est significat quãdam ꝓpositionem quam sine
extremis non est intelligere
Necesse est omnem enũciationem ꝓstitui ex verbo:vnde sine
verbo perfecta non redditur oratio
Rerum alie sunt vniuersales alie particulares.
Ule est quod aptum natum est predicari de pluribus.
Et singulare quod non
Hoc signum omnis non est vniuersale sed significat vniuersa
liter.i.designat q̃ vnusquisqꝫ terminus teneat vniuersaliter
Quod fit non est
De futuris ꝓtingentib9 non est determinata veritas
Unum tantum oponitur vni
Omnis affirmatio vel negatio aut est vera aut falsa: sed non
potest esse simul vera aut falsa
Nõ oia fiũt ex necessitate sz multa fiũt a casu z ad vtrũlibet.
Propter nostꝫ affirmare vel negare nihil sequitur in re
Nos videmur esse principium futurorum multorum ab eo q̃
consiliamur et agamus aliquid
Duplex est necessitas scz absoluta et conditionata
Omne qõ est qñ est necesse est esse.et oñe qõ nõ est qñ nõ est
necesse est nõ esse.sed omne qõ est simpliciter esse est necesse
Gilbertus autor sex principiorum.
Iste liber tractat de dicibili incõplexo nõ inherẽte intra:sicut
in libro predicamentoꝝ aristotelis:sed de incõplexo extra

Forma est compositioni contingens simplici et invariabili essentia consistens
Omne oppositū adueniens oppositio facit ipsum maius
Triplex est substantiale: sez materiale: formale: z oppositus
Natura occulte operatur in pluribus
Omnis ꝓmunitas a singularitate procedit
Creator creaturarum naturam certo modo stabiliuit
Anima dum agit immobilis perseverat
Impossibile est non corpus corporaliter moueri
Omnis actio in motu z omnis motus in actione firmabit.
Actio est proprietas ꝼm quā in id qđ subijcit agere dicimur.
Passio est effectus illatio⁹ actionis
Qñ est qđ ex tpis adiacentia derelinquit.i.qñ ē dispositio derelicta in re tpali ex adiacentia tpis ad rem tpalem ꝼm quā aliquid esse vel fuisse vel futurum esse dicitur.
Anima ꝺiūcta corpori ꝺplexionem corporis imitatur
Qui frigide z sicce ꝺplexionis sunt vt melancolici in autūno dementiores sunt seipsis. sanguinei autem in vere
Ubi ē circūscriptio corpis locati a loci circūscriptōe ꝓcedēs
Ubi est dispositio derelicta a re locata ex adiacentia loci ad rem locatam ꝼm quam aliquid dicitur esse in loco
In loco dicitur quicquid a loco circūscribitur.
Duo corpora non possunt esse simul in vno loco nec vnus corpus in diuersis locis.
Eadem vox peruenit ad aures multorus nō sed eadem in numero. sed ꝼm similitudinem et speciem
Nec locus est sine corpore nec corpus sine loco
Positio est partium generationis z rei generate ordinatio .i. positio est dispositio derelicta ex ordiuatione partium suarus respectu loci ꝼm quam dicitur sedere vel stare
Habit⁹ ē corpor z eor q̄ circa corp⁹ sunt adiacētia.i. habit⁹ est dispō derelicta a re hñte ex adiacētia rei habite ad habēs.
Impositio suplati ui ē facta i terio vltra quē trāsgredi ē impossi/
Possibili posito in esse nullū sequitur impossibile Lbile.
Si oēs puncti ꝺponerentur non facerent lineam
Sequūtur autorita tes primi libri prior aristotelis.

Et in libris priorum tractat de dicibili complexo ordinato ad octo materiam indifferenter scz de generali mō faciēdi sylogismū. Hz in libro posteriorum tractat de dicibili complexo ptracto ad aliquaz materiā determinatā. s. de silogismis demōstratiuis In topicis vo quintū ad materiā probabilē. in elēcis aūt quintū ad materiā sophisticā. qz de sylogismis sophisticis t apparētib⁹ sz nō existib⁹

PRoposition est oratio affirmatiua vel negatiua alicui⁹ de aliquo vel alicuius ab aliquo.

Terminus est in quem resoluitur propositio

Sylogismus est oratio in qua quibusdam positis ex necessitate accidit aliud ex eo q hec sunt.

Dici de omni est quādo nihil est sumere de subiecto distributo maioris quin de eo dicatur predicatum.

Dici de nullo per oppositum

Uniuersalis negatiua t particularis simpliciter conuertuntur

Uniuersalis affirmatiua conuertit in particularē affirmatiuaz

Nō oppositū cōtis repugnat aūcedēti tūc cōtia fuit bona

Quicqd sequit ad antecedens sequitur ad consequens

Sylogism⁹ est necessarius exponibilibus t expositis. vñ sic sumitur. quicquid est verū de exponente: etiam est verū de exposito. vnde exponentis t expositi eadem est veritas

Quando vtraqz premissarum est de contrario. tunc cōclusio erit de necessario

Maiori existi de necario t minori de inesse conclusio erit de necessario

Possibile posito inesse nullū sequit impossibile. Cessario

Contingēs dicit duob⁹ modis. vno mō qō fit vt frequenter. vt boiez canescere i senectute: t tale dicit contingēs in natū. alio mō dicit contingēs qō quintū est de se hz se indifferēter ad eē t ad nō eē: vt me ābulare terre motū fieri: t tale dicit contingēs infinitū

Nūcunqz ex oppposito consequentis infertur oppositum antecedentis. tunc prima consequentia fuit bona

Omnis sylogismus habet fieri per tres terminos t duas propositiones et vnam conclusionem

Exēpla ponim⁹ nō vt ita sint sz vt sentiant addiscentes q ad

Nō idē significat eē nō albū: t nō esse albū. Discunt

¶ Sequūtur auto. secūdi libri priorum aristotelis

EX falso bene sequitur verum: sed ex vero nunq̃ sequitur falsum sed semper verum Unde ex falso verum: ex vero nil nisi verum

Petere qđ est in principio est qñ demonstratur propositum: qđ fit quatuor modis Primo modo quando demonstratur omnino propositum Secđo quando demonstrat̃ p ignorantiam Tertio quando demonstrat̃ per ea que aliqualiter sunt ignota Quarto qñ prius demonstrat̃ p posterius

Si conclusio est falsa oportet aliquam premissaꝝ esse falsaꝫ

Qñ extrema conuertunt̃ necesse est medium conuerti

Magis eligendū est velle bñ agere q̃ agere: vñ magis eligenda est volũtas sine actõe q̃ actio bona sine voluntate

Instantia est ꝓpositio propositioni contraria

Enthimema constat ex yconibus ⁊ signis: vnde ycos est probabilis propositio

Probabile est quod scitur esse verum vt in pluribus: vnde ycos est propositio que scitur esse vera vt in pluribus: vt odire odientes: et amare amantes

Signuꝫ est ꝓpositio demonstratiua ⁊ necessaria ⁊ ꝓbabilis

Per signa corporis nobis nota sylogisamus: scꝫ dispositões corporis nobis ignotas

Auctoritates sup primũ libꝝ posterioꝝ aristotelis

OMnis doctrina ⁊ omnis disciplina: ex preexistenti fit cognitione

Tam sylogismus q̃ inductio per prius nota faciunt doctrinam habere.

Exemplum vero est inductio: enthimema vero sylogism⁹

Dupliciter aliq̃ necessaria est p̃cognoscere: scꝫ qz est ⁊ q̃d est

De dignitate oportꝫ p̃cognoscere qz vera est: de passione vero q̃d ẽ: et de subiecto vtrũq̃ Uñ hic habem⁹ q̃ due sunt p̃cognitões ⁊ tria precognita: q̃ sunt subiectuꝫ passio ⁊ dignitas

Unde iteꝝ habemus q̃ in qualibet scia oportet presupponere subiectũ esse: ⁊ quid significet ipsum. passionez non oportꝫ presupponere esse: sed tm̃ quid significet

Nõ addiscit aliquis hoc scit quodãmodo ⁊ nescit quodãmõ nescit ipsum in propria forma: scit tm̃ ipsum in potentia

Scire opinamur vnumqꝺq; quod est simpliciter: sed non so
phistico modo quod est ſm accidens.
Scire est causam rei cognoscere ⁊ qm illius est causa ⁊ nō cō
tingit aliter se habere
Cuius simpliciter est causa hoc impossibile est aliter se hꝫe
Scire est per demonstrationem intelligere
Demonstratio est sylogismus faciens scire quod in habendo
demonstrationem scimus.
Necesse est demonstratiuā scientiam ex primis veris immedi
atis prioribus notioribus causisq; conclusionis ꝓcedere
Quod non est non contingit scire. ex quo habemus q; de nō
ente non est scientia
Scientia est illorum quorum est demonstratio
Dupliciter aliqua sunt prioza et notioza. scilz prius ⁊ notius
natura: ⁊ prius ⁊ notius quo ad nos.
Prioza ⁊ notioza quo ad nos sunt illa q̄ prima sunt sensui: sz
prioza simpliciter ⁊ ſm naturā sunt illa que remotioza sunt a
sensu. Remotioza vero a sensu sunt maxime vlia. proxima aūt
sensui sunt maxime pticularia Idem dico primū ⁊ princi//
Principiū demōstratōis est ꝓpositio imediata Lpium
Propositio aūt imediata est qua non est altera prioz
Propositio est altera ps enūciatōis vnū de vno significans
Dialetica ꝓpositio est accipiens qualibz ptem ꝯtradictiōis
Demōstratiua aūt alteram determinans scz veram.
Cōtradictio est oppositio cui? ſm se nō est dare medium
Pars ꝯtradictōis q̄ significat aliquid de aliquo est affirma//
tio: que aūt significat aliquid ab aliquo est negatio
Diffinitio est ꝓpositio quedam non aūt suppositio
Suppositio dicit aliquid esse vel nō esse
Non est idem qđ quid est vnitas ⁊ esse vnitatem
Nonsolum necesse est precognoscere prima principia aut om
nia aut quedam aut cōclusionem. sed ⁊ magis propter vnum
quodq; tale ⁊ ipsum magis: vt propter quod amamus rem il
lud est magis amatū: et oīa posteriora credimus ⁊ scimus: p
prima ergo illa magis scimus
Necesse est magis credere premissis q̄ conclusioni.

Principijs nihil notius est in veritate r oppositis eoꝝ nihil ē notius in falsitate.
Principia cognoscim⁹ in ꝗntum terminos cognouimus.
Non ꝟtingit aliꝙd circulariter demonstrare nisi in terminis ꝟuertibilibus r proprijs.
Impossibile ē eadē esse priora r notiora sapiētiora eodēmō
Ad min⁹ ex duab⁹ ꝓpōnibus ꝟtingit silogisare
Una ꝓpōne posita nihil sequit silogistice
Demonstratio est silogismus ex necessarijs.
Per se primo sunt ꝗcūqꝫ in rōne dicēte q ꝙd est insunt. vt triā gulo inest linea r pūctū linee: substantia ēm hoꝝ est in his
Per se secūdo sunt ꝗcunqꝫ insunt ipsis ꝗ in rōne insunt: vt ꝓpria passio p se est in subiecto.
Item p se sunt ꝗ nō dicunt de quodā alio subiecto vt substantia
Item p se sunt ꝓpter qđ inest alicui aliꝙd tanqꝫ p cām Dic habe mus q ꝗtuor sunt modi dicendi p se: quoꝝ primus r scūs tm ingrediuntur demonstrationem
Item per se presupponit de omni.
Ule sue principiū dico qđ cū de omni sit r p se est r sm q ipm est idē vt punctū p se est in linea r sm qđ ipsum.
Ex veris est demonstratiue silogisare
Ex nō necārijs ꝟtingit necārij silogisare sicut vez ex ñ veris sz ex ñ necārijs ñ ꝟtingit demr̄are. qz mediū erit ex necessitate.
Demr̄atio est eoꝝ ꝗ sunt p se r nō eoꝝ ꝗ sunt p accidens
Accidens ꝟtingit non esse
Per quid scire: est causam scire
Nō ꝟtingit ex alio genere descendētē demr̄are vt geometricū in arismetrica.
Tria sunt necessaria i demr̄atōe quoꝝ vnū ē qđ demr̄at. s. cō clusio. hoc āt ē qđ inest alicui: gr̄a p se. aliud aūt est dignitas
Dignitates sūt ex qb⁹ fit demr̄atio. tertiū ē lbēm r e⁹ passiōes
Necesse ē mediū r vltimū i demr̄atōe eē ex eodem genere
Nec scia nec demr̄atio ē corruptibilū sed perpetuorum
Diffinitio ē principiū demr̄atōis vel ꝟcl'o vel tota demr̄atio
Difficile est noscere si aliꝙs scuit vel non Lpōne dr̄s
Difficile est ēm noscere si ex vnuscuiusqꝫ principijs scim⁹ aut

non quod vere scimus
Si ex principijs ⁊ ex veris habeamus silogismū opinamur
scire. sed hoc non est sufficiens: sed etiā oportet scire ex quibus
fiatur vt sunt propria principia
Nō est necesse eē spēs. i. ideas aut vnū aliq̄d extra multa.
Oēs scie cōicant fm cōia principia ex quib⁹ demonstrantur.
Unaquaq; scia hz interrogatōes et disputationes
Demōratōes nō augent p media. sz in post assumpto ⁊ in lat⁹.
Demonstratio ptingit dupliciter. vel quia procedit p effectuz
vel causam remotam
Duplex est scire. scz q; est et scire propter quid est
In scientijs diuersis sepe vna scia dicit q̄ō alia. q; vt medici-
na dicit q; vulnera circularia tardius sanant q̄ oblonga. sed
propter quid: illud dicit geometria
Scientes vniuersale sepe nesciunt particulare
Figurarum maxime facientes scire est prima figura.
Coordinatōes predicamentoꝝ nō cōicant. vñ q̄ō est in vna
coordinatione non est in alia. Cū habemus q; essentie predi-
camentorum sunt imperm; etc.
Ignorantia est duplex scz fm negationez ⁊ dispositionem
Si aliquis sensus defecerit necesse ē scia; illi⁹ sensus deficere
Aliud addiscim⁹ p demonstrationem. aliud p inductionem.
Singularium est sensus.
Dis silogism⁹ fit semp p tres terminos ⁊ duas ꝓpositiones
Non ptingit ire in infinitū in p̄dicamētis nec ascendendo nec
descendendo: sed vtrobiq; est status.
Que est ꝓparatio principij ad principium: eadem est princi-
piati ad principiatum.
Impossibile est infinita ptransire.
Laudeant genera ⁊ species platonis q̄m si sunt monstra sunt
⁊ si non sunt nihil ad rōnem vel demonstrationez prosunt de
mostrationes eē de his
Qualitaz non est qualitas
Unum predicatur de vno.
Demonstratio vniuersalis particulari est potior.
Affirmatiua potior est negatiua

Demonstratiõe ostensiua potior est ducente ad impossibile.
Potior est demonstratio que est de esse ꝯ que non est de esse
Uniuersale non est min⁹ ens ꝯ particulare sed mai⁹.q; ipm est incorruptibile.particulare vero corruptibile.ex quo; multis dictis alijs in isto libro; dicendis habem⁹ q vniuersalia sunt sempiterna; spēs rerum sunt eterne.
Uniuersalis magis est causa ꝯ particularis cui p se inest aliquid:hoc idem est causa suijpsius
Cognoscēs vle cognoscit; particulare; nō ecōuerso.
Uniuersale est intelligibile:particulare vero sensu ꝓcipitur.
Prius est esse ꝯ non esse
Certior est scia q̄ est ipsius ꝓpter q̄d ꝯ que alterius
Item certior est que non est de subiecto contracto ad materiam ꝯ que est de subiecto contracto
Unitas non est subā sine positione sed pūctus est substantia positionem habens
Singulare est hic et nūc.sed vle est vbiq; et semper.
Sensus est singularium scientia vero vniuersalium
Impossibile est omnium esse eadem principia
Scia est necessario ; vero ; nō ꝓtingentium aliter se habere
Solertia est subtilitas quedam et non tempore medij.

¶ Sequūtur autoritates .ij. libri posterio; aristotelis
Quelstiones sunt eēles numero his q̄ vere scimus.
Quelstiōes sunt q̄tuor.scz quid est:; ꝓpter quid .si est.q; est.et iste reducunt ad quelstionem medij.
Causa; medium sunt idem
Unius in quantum est vnus vna est scientia
Diffinitio est cognitio substantie; ipsius q quid est
Impossibile est qō quid est scire; ignorare si est ipsius qō q̄d est non est demonstratio.
Per omne genus cause contingit demonstrare.
Scire opinamur cum causas rei cognoscimus
Quatuor sunt cause.
Unū; idem nō ꝓtingit esse ꝓpter quid:; quid est. vt si quera tur quid est tonitruus:; dicitur q est extinctio ignis in nube

et si querat ꝓpter quid tonat. dicit ꝙ in nube ignis extingui t
Ambulare post cenā est causa sanitatis ꝓpter non emunere ci
bos in orestomachi
Interpositio terre inter solez ꝛ lunā est cā eclipsis lune
Medium in demonstratione est ratio primi terminiad ē ma
ioris extremitatis
Causa ꝛ effectus debent esse proportionata: vñ eius quod ē
in fieri debet esse causa in fieri ꝛ eius quod est in facto esse de
bet esse causa in facto esse ꝛc.
Sicut se hz linea ad pūctum sic se hz illud qō fit ad factū esse
Quedā sunt semp ꝙdā vt freq̄nter. vt nō oēs masculi sunt bar
bati in mastillis semper: sed vt frequenter.
Ex singularibus oportz vniuersalia accipere
Equiuocationes magis latent in vlibus q̄z in inferioribus.
Hasus magis fluit in fine mensis qz finis magis ē humidior
Omnis arbor habens lata folia fluit.
Fluere est succum densatum habere
Causa est prior eo cuius est causa
Dñe aial hūs cornua caret dentib⁹ in inferiori mandibula.
Ex sensu nobis fit memoria: ex multis memorijs experimentū
Ulc quiescens in aia est principiū artis ꝛ scientie.
Sentire est singularis: sed sensus est vniuersalis.
Principioꝝ habitus non est scientia sed intellectus
Uniuersale est vnū in multis ꝛ vnum prꝛter multa
Principia non cognoscun⁹ p demonstrationem sed p indu
ctionem vie sensus ꝛ memorie.
¶ Autoritates sup primū libꝝ thopicoꝝ aristotelis
Thopos eñ grece locꝰ dicit vel idē est ꝙ totū Locꝰ eñ in dia
letica siue logica q̄ spēs est phīce duplex est: scz intrinsecus ꝛ ex
trinsecus ꝛc. ꝛ de his tractat in hoc libro. Dialetica vero dici
tur a dia ꝛ logos quasi dualis sermo. qz disputatio dialetica
fit inter duos. scz opponentem ꝛ respondentem
Hūquodꝝ principium est sibijpsi fides
Dialetica est vtilis ad tria. scz ad exercitationem. ad ob
uiationem. ꝛ ad phīce disciplinas
Dialetica inquisitiua ad oīm methodoꝝ principia viā habet

Rethor non semp psuadebit nec medicus semp sanabit
Diffinitio est oratio
Proprium est quod est inseparabile
Accidens est qđ adest vt supra dictum est
Accidens facit vnū numero cū suo subiecto. vñ accidentia numerant numeratōe subiectoꝝ.
Positio est opinio extranea alicui⁹ notoꝝ ꝑm phiam quēad modum posuit eraclius omnia moueri.
Silogismus est oro in qua quibusdā positis aliquid accidit ex necessitate preter ea que posita sunt.
Probabilia sunt que videntur oibus aut plurib⁹ vel sapiēti-bus. t his vel oib⁹ vel plurib⁹ vel maxime notis t philozib⁹
Genus est quod predicatur de pluribus.
Accidens est qđ neq est genus neq species neq propriū neq differentia: sed est aliquid rei
Idem dicit tripliciter. idē genere idē numero t idem specie
Inductio est processus a particularib⁹ ad vniuersalia
Qui dubitat q oportz deos vereri t parentes honorare non indiget ratione sed pena [sed sensu
Qui etiā dubitat vtz nix sit alba vel nō: non indiget ratione:
Quot modis dr vnū opposito ꝝ tot modis dicit t reliquum
Delectatōi q est circa speculatiua nulla tristitia est admixta
Diuersoꝝ genez t ñ subalternati positoꝝ diuerse sunt spēs et
Sequūtur auto. ij. li. thopicoꝝ aristo. [differentie.

Vllū gen⁹ de enoiatiue pdicat de suis spēb⁹ sed vninoce
Iniusticiā facere nō inest deo q iniusticiā facere idē est q sponte nocere. sed sponte nocere non est in deo.
Inuidus est qui tristatur prosperitate bonorum
Reprehensor est qui tristat de prosperitate malorum
Inuidia est tristicia in apparente prosperitate alicuius
Loquendū est vt plures sapiendū vero vt pauci.
Alialia semp nutriuntur non tamen augentur.
Scire non est idem q reminisci. q scire ptingit circa pūtia t futura: reminisci autem solū circa futura.
Quecūq insunt speciei insunt t generi.
Voces vt in pluribus sunt mali. in paciozibus aūt boni.

Motis nobis mouentur omnia que in nobis sunt.
Idem est susceptibile ꝓtrariorum
Plura possunt vni esse contraria
Plura bñ ꝓtingit scire sed nō ꝓtingit plura intelligere
Nō iuste fit est scientis. qđ iniuste est ignorantis.
Quoꝝ generatōes sunt bone: ipa quoq; bona. sil'iter ỏ malo
Simpliciter dico qđ nullo addito dico
¶ Sequūtur autoritates. iij. libri thopicoꝝ aristotelis
Omia bonum appetunt
Nō p se ē eligibile magis ē eligēdū q̄ qđ ꝓpter aliud
Nō plures ꝛ oēs eligunt magis est eligendum
Nō difficilius magis est eligendū q̄ qđ facilius
Iniustū nō in genere sed iniusticia in genere est. Ex quo habē q̄ accidens in ꝑcreto nō est in genere p̄dicamenti p se
Robur ꝓsistit in neruis ꝛ ossibus.
Finis est magis eligend⁹ his q̄ sunt ad finē. Cui⁹ finis ē me/
Amicicia melior est diuitijs ¶ Lior: ipm quoq; melius
Nemo eligat inuenes ī duces: qm̄ nō ꝓtingit eos eē prudētes
Tpantia magis est eligenda in iuuenib⁹ q̄ in senib⁹. qz iuue nes plus concupiscencijs molestantur
Si oēs iusti essent nihil vtilis esset fortitudo. sed si oēs essent fortes adhuc vtilis eēt iusticia. ḡ melior ē iusticia q̄ fortitudo
Illud qđ assimilatur meliori melius est
Si optimū alicui⁹ generis: ipm simpliter melius est alteroꝝ eo nuerso. vt si optim⁹ homo melior est optimo equo. simpliciter homo est melior equo.
Licet melius sit philosophari q̄ ditari: tamen indigentibus melius est ditari q̄ philosophari
Melius est bene viuere q̄ male viuere
Studere negamus vt ingenioſi videamur
Illud est albius qđ nigro est impermixtius
Tale additum tali facit ipsum magis tale.
¶ Sequūtur autoritates. iij. libri thopicoꝝ aristotelis
Impossibile ē eē aliqđ gen⁹ ꝑticulare qđ nō ꝑticipat naturaꝝ aliquā suaꝝ spēꝝ. vñ nihil est in genere qđ nō sit in aliq̄ suarū
Genus de pluribus predicat q̄ spēs ¶ Lspērum.

R 4

Omne genus plures habet species.
Sicut ꝓpositum in proposito: sic oppositum in oppposito
Donum est datio irredibilis.
Nihil prohibz aiam suipsius sciam habere
Medium est in eodē genere cum extremis
Si quid oio ex specie ꝓmutatū est illud non ꝓtingit amplius
idem ꝓmanere. Ex quo habem⁹ q⁹ destructa spē impossibile
est in diuiduū generis idem numero ꝓmanere
Pars nullo modo predicat de suo toto
Unū nō est aq̄ in vite putrefacta qō tñ voluit empedocles.
Nemo dī cē talis eo q⁹ possit cē talis vel q⁹ possit facere tale.
Pñt cm̄ de⁹ z studiosus prava agere: sed tñ non sunt hmōi
Quod fit non est Non entis non sunt spēs z dr̄ne.

¶ Sequūtur auto. v. libri thopicorum aristotelis.

Si aliq̄d dicat cē ꝓpriū alteri⁹ z nō separat ipm ab oibus
aliis nō tñ assignatū est esse ꝓprium
Gratia discendi ꝓprium assignatur. vñ ꝓprium debz sem
per assignari p notiora
Genere dicitur dupliciter. scz habere sensum z vti sensu
Conturbat audientem qō frequenter dicitur
Oppposita sunt simul natura
Omne sensibile extra sensum factū incertū fit. quia dubiū an
sit vel non sit quando recedit a sensu
Et qui omnino instat omnino aduersandum est
Nō p supabūdantiā dicit vni soli ꝓuenit ¶ Ꝓnionē aliquorū
Tres sunt spēs ignis. scz lux: flāma: z carbo. z h̄ē vex fm opi
Impossibile est idē esse ꝓpriū plurib⁹. sicut simpliciter ad sim
pliciter: magis ad magis: maximū ad maximū z ecōuerso

¶ Sequūtur auto. vi. libri thopicorum aristotelis

Gen⁹ maxime eoz q̄ sunt ī diffinitōe videt diffinitibām
Utl⁹ est qōlibet fecisse cū benefecisse ¶ Lsignificare
Oportz diffinētē planissima iterptatōe vti eo q⁹ cā cognoscē
di tradit diffinitio. vñ diffinitio nō debz cē obscura nec aliq̄d
Ductio z ōmensuratio sunt eq̄uoca. Ex ¶ Lsupfluū ꝓtinere.
quo habet cōiter q⁹ oē nomē verbale in cio est eq̄uocū videlz
q⁹ tria significat. scz agētis actōem rei passe passionē z ipaz rē

passam siue actum intermedium
Æquuocoꝝ nō est diffinitio. vñ solius vniuoci est diffinitio.
Omne inconsuetum est obscurum
Dēs trāsferentes ꝑm aliquā silitudinē se transferunt
Imago est cuius generatio est per imitationem
Illud est superfluum in diffinitione quo ablato qđ remanet satis manifestet quod diffinitur.
Flegma est humidū primū a cibo indigestum.
Diffinitio debz dari p priora ⁊ notiora qz omnis doctrina et ois disciplina ex prioribꝰ ⁊ notioribus fit.
Umꝰ ⁊ eiusdem rei nō pñt eē plures diffinitiōes: sed tm̄ vna.
Dis bona diffinitio dz ꝓstare ex genere ⁊ differentijs. qz ista sunt priora ⁊ notiora q̄z spēs que diffinitur
Simpliciter notum est qđ omnibus notum est
Oppositorum eadem est disciplina
In diffinitione vmꝰ correlatiui debz poni relatiuū ⁊ ecōuerso. quia impossibile est vnum cognosci absq̄z reliquo
Dies est latio solis sup nostrū emisperium
Grāmatica est scia scribēdi ⁊ recte intelligēdi illud qđ proferꝝ.
In diffinitōe cuiuslibet rei nō debz poni genꝰ ꝑpinquū ⁊ remotum. qz in genere propinquo fit.
Omnis differentia specifica cum genere facit spēm
Genus p se non predicat de differentia
In diffinitione proprie passionis debet poni subiectum
Omnis diffinitio data p accidens vituperanda est.
Itē diffinitio data p ꝓiūctōem copulatiuā vel disiūctiuaz vituperanda est
Omnes bonorem appetunt
Finis in vnoquoq̄z est optimū gratia cuius sunt alia.
Impossibile est incorporeū corpore ꝓmisceri
Non qui clam sumit sed qui vult sumere latro est

¶ Sequūtur auto. vij. libri topicorum aristotelis.

Oportz id qđ maxime dicit̄ ⁊ optimū vnū esse numero
Que vni ⁊ eidē nō sunt eadē inter se non sunt eadem
Facilꝰ est destruere q̄z ꝓstruere ⁊ corrumpere q̄z facere.
Inter oia p̄dicta difficilimū est ꝓstruere diffinitionem.
Accidens vero ꝓstruere facilimum est

Uerisimile est in multis magis fieri peccatū q̄s in paucis
Una scia vel disciplina est melior altera. vel q̄ est certior
vel quia melior est .i. de meliori subiecto.
Maiori bono maius malū opponit [dare instantiā
Dialetica ꝓpō est ꝓtra quā in pluriꝫ sic se habentem non est
Qui ex probabiliorib⁹ q̄s sit ꝯclusio silogisare conat. palaz est
quoniam non bene silogisat
Cōcessum ē nō dēti nō intelligēti dicere qm̄ minime intelligo
Ille bñ soluit rōnem q̄ eam interemit ꝛ q̄ falsa sit ostendit.
Nihil prohibet q̄dā falsa esse probabilioza quibusdam veris
Prau⁹ socius est qui impedit ꝯmune opus.
Qui litigatione interrogat male disputat.
Pctm̄ est aliq̄d oñdi p longioza qđ inest p breuioza. vñ exp̄s
se elicit q̄ pctm̄ est fieri p plura qđ p̄t fieri p pauciora eq̄ bene.
Hoc est habere ingeniū bonū fm veritatē posse eligere bonū
vel verum et effugere falsum.
Qui bene nati sunt bene viuere possunt [qđ profert.
Qui amant bonū ꝛ odiunt malū de facili discernunt optimū
¶ Sequūtur auto. primi libri elenco ꝫ aristotelis
Elench⁹ est silogism⁹ ꝯtradictōis. ab en. i. in siue ꝯtra et
lexis. i. sermo vel dictio. Uide supza añ lib ꝫ priorum.
Imperiti velut longe distantes speculantur
Nō ꝯtingit res ipsas nobiscū ferre ad disputatōem sed in dis
putatōib⁹ noibus pro rebus vtimur [plura significare.
Noia sunt finita. res vero infinite. q̄re necesse est vnū nomen
Qui ꝓtutes vocablo ꝫ sūt ignari ꝺ facili palogisāt. i. ꝺcipiūt.
Quidā magis appetūt se videre eē sapiētes ꝛ nō eē: q̄s eē et nō
Sophistria ē scia apparens ꝛ nō existens [videri
Sophista ē copiosus ab apparente scia ꝛ nō existente
Duo sunt opa sapientis: quoꝫ primum est non mentiri de q̄
bus nouit alteꝫ posse mentiētem ostendere. i. ꝙincere
Oportet addiscentem credere
Elench⁹ est ꝯtradictio vnius ꝛ eiusdem nō nois solū sed rei ꝛ
nois: nō synonimi sed eiusdez fm idē simpliciter ꝛ in eodē tpe
Ex nihilo nihil fit [ꝛ vni⁹ hois.
Eadē est diffinitio vni⁹ solius reitm̄. ꝛ rei simpliciter vt hois

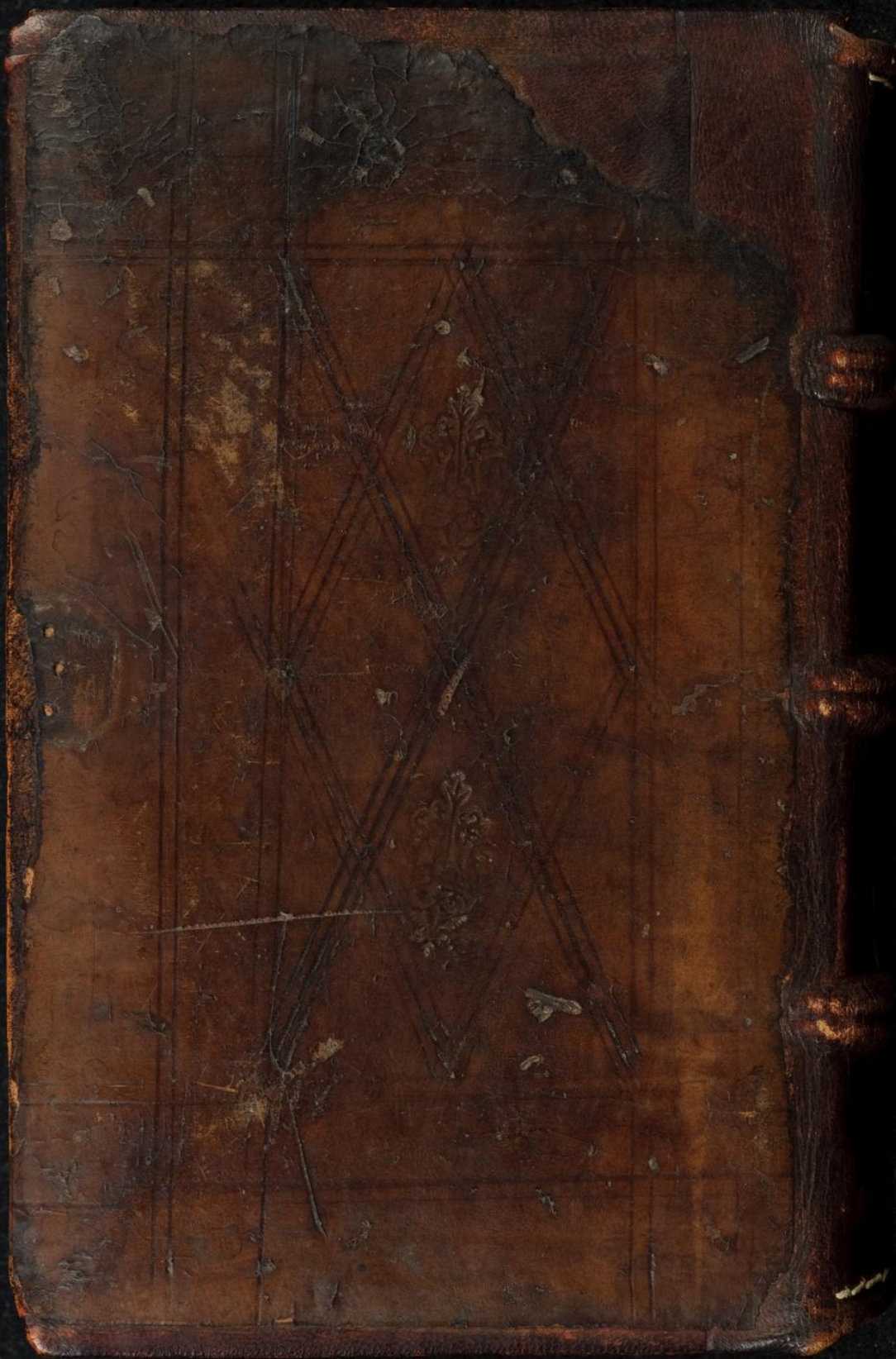
Cõmunia ꝛ generalia sunt: quibus scitis nescitur tamẽ are: sed ipsis ignoratis necesse est artem ignorare
Omnes etiã videre vsqꝫ ad quid arguũt: qꝛ sine arte partici pant illud: de quo artificialiter est logica. vñ habemus qꝫ duplex est logica. scz artificialis ꝛ naturalis.
Omnes vtimur quibusdam casibus.
Difficile est multa conspicere.
Oppositis iuxta se ꝓtractis maiora ꝛ minora videnť. Ex quo habemus qꝫ oppositа iuxta se posita maigis elucescunt
Iniuriã pati melius est qꝫ alteri nocere
Sequũtur autoritates. ij. libri elenchoꝝ aristotelis.
Quod scimꝰ sepe transpositum ignoramus.
Ad interrogatões plures nõ est danda vna rñsio sz plures. Arguere non est soluere.
Dicitur dupliciter. vel vt est alicuius possessio: vel vt est pars alicuius multitudinis
Nihil dat qđ nõ habz
Nihil prohibz eãdẽ oronem plures hẽ fallendi occasiones
Diuitie bone sp honeste. sz insipiẽti ꝛ nõ rẽe vtẽti ñ sunt bone
In nõ facere intelligiť facere ꝛ vlr̃i negatõe itelligiť affirmatõ
Nasus curuꝰ dicet simꝰ: sz pes curuꝰ dicitur ritus.
Principiũ maximũ ꝛ difficilimũ est optimum
Difficilimũ est principium alicuius artis inuenire. sed ipo inuento facile est addere ꝛ augere reliquum
Principiũ é minimũ in ꝗntitate. ptãte vero maximũ.
Nota verbũ sancti ysidori hispalẽsis epi libro scdo ethimologiarꝫ qꝫ dialeticã. i. logicã siue philam rõnalem primi phi in suis dictõibꝰ. i. sermonibꝰ habuerunt: nõ tñ ad artis redegere peritiam. Post hos aristoteles ad regulas quasdam huiꝰ doctrine argumenta perduxit. ꝛ dialecticam nũcupauit ꝓ eo qꝫ in ea de dictis disputatur. Hec ille. Diuidiť aũt phia. i. amor sapientie: a philos. i. amor. ꝛ sophia. i. sapientia dicta: in ptes tres vt dicit Augꝰ. li. xi. de ciuita. dei. ca. xxv. et ibidem libro viij. c. vi. ꝛ vij. scz in phisicã. i. naturalem. logicã. i. rationalem et ethicam. i. moralem que est finis ꝛ pfectio omniũ aliarum: tractans de felicitate humana cui omnes philosophi inuigilauerunt ꝑm Augustinũ li. viij. de ciui. dei. ca. iij. quoꝝ dicta

iam fasciculariter recitata tenaci memorie sunt recõmendãda ¶ Predicta q̃ aũt autoritatum succincte r exacte collecta q̃ finis adest: iuxta iã p̃suetã phĩ acalio q̃ quorundam translationem quas non alphabetim prout q̃cq̃ plurib⁹ placuit colligere libuit: sed ordinate iuxta textus p̃cessum de libro in lib q̃ sine vlla exp̃sitione propter diuersam diuersor q̃ ineptam ac minus congruentem exp̃sitionem ne viriis scriptor q̃ nunc tẽ poris irremediabilib⁹ scribatur liber pro libro quoto ꝑ quo// ta. si demum contingeret easdem ex hiis impressis opera quorũcunq̃ diligenti condensare. In laudem r gloriã dei oĩpotẽtis nũc r in eũ ac vtilitatẽ quorũlibz studios q̃ quibus tenaci memoria vt phĩe floriger q̃ satagerent incorporare. dicente Seneca epla. cviij. In eodem prato bos herbam queritca// nis leporem: ciconia lacertam siue serpentem. valebunt igitur vnicuiq̃ pro suo artis experimento

Finiuntur autoritates

O Du hoichde der myrkdom̃ der wisheit. vnd der weterheit gaytz. Wa vnbegrypliker syn syn ordele. vñ vnsporlicher syn wege. Vñ wy heyt bekant dem syn dyss hyrens. Off wy heit syn zartsinn geweist. off wy heit on yeste gegeuen. eñ men sal on wedez geue. want wt eme. eñ dez eme eñ in eme syn alle dynge. eme sy glorij ewiclich. Amẽ

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf